

МЕЖДИННА ОЦЕНКА НА ОБЛАСТНАТА СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЛАСТ БУРГАС 2005 – 2015 г.

МЕЖДИННА ОЦЕНКА НА ОБЛАСТНАТА СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА
ОБЛАСТ БУРГАС 2005 – 2015 г. **Error! Bookmark not defined.**

1	УВОД	4
1.1	Въвеждаща част	4
1.2	Резюме на заключенията.....	5
1.3	Резюме на препоръките	6
2	МЕТОДИКА	13
2.1	Обхват на оценката	13
2.2	Методика.....	14
3	ОСНОВНИ КОМПОНЕНТИ НА ОЦЕНКАТА.....	18
3.1	Оценка на уместността на стратегията	18
3.1.1	Поуки от предходни стратегии и резултати от предишни оценки.....	19
3.1.2	Съответствие с планове и политики от по-високо ниво	19
3.1.3	Валидност на анализа за силните и слаби страни и потенциала за развитие	21
3.1.4	Уместност и съгласуваност на ОСР	26
3.1.5	Уместност на индикаторите.....	29
3.2	Оценка на постигането на стратегическите цели.....	31
3.2.1	По Цел 1: Създаване на условия за развитие на отрасли и дейности, осигуряващи устойчив икономически растеж на област Бургас.	32
3.2.2	По Цел 2: Подобряване на жизнената среда, чрез стимулиране развитието на човешкия потенциал за повишаване реализацията, заетостта и доходите на населението.	34
3.2.3	По Цел 3: Развитие на вътрешнорегионалното и трансграничното сътрудничество за постигане на балансирано развитие и обособяване на област Бургас като представителна външна граница на ЕС.	36
3.3	Оценка на напредъка на ОСР-Бургас по приоритети	37
3.3.1	По приоритет 1: Изграждане на нова и модернизация на съществуващата инфраструктура, осигуряваща условия за устойчив икономически растеж и заетост.....	37
3.3.2	По приоритет 2: Повишаване на регионалната конкурентоспособност на основата на икономика на знанието.....	41
3.3.3	По приоритет 3: Създаване на благоприятна жизнена, културна и природна среда в област Бургас	43
3.3.4	По приоритет 4: Интегрирано градско развитие, подобряване на градската среда и стимулиране развитието на малките градове.....	45
3.3.5	По приоритет 5: Развитие на селските райони, горското стопанство, рибарството и аквакултурите.....	45
3.3.6	Приоритет 6: Бургаска област – външна граница на ЕС, трансгранично сътрудничество и интегрирано териториално развитие на черноморския басейн	45
3.3.7	Приоритет 7: Укрепване на административния капацитет на областно и местно ниво	47
3.4	Оценка на изпълнението на ОСР	48
3.4.1	Оценка на изпълнението през призмата на общинските планове.....	48

3.4.2	Оценка на изпълнението през призмата на проектите по оперативните програми, съфинансирани от ЕС.....	56
3.4.3	Преценка на приноса на отделните общини към изпълнението на приоритетите на ОСП-Бургас.....	62
3.4.4	Оценка на баланса на територията.....	65
3.5	Оценка на координацията.....	67
3.5.1	Оценка на дейностите на ОА по отношение на координацията	67
3.5.2	Оценка на изпълнението дейността на ОА по постигане на ОСП	70
3.5.2.1	По приоритет 1: Изграждане на нова и модернизация на съществуващата инфраструктура, осигуряваща условия за устойчив икономически растеж и заетост.....	70
3.5.2.2	По приоритет 2: Повишаване на регионалната конкурентоспособност на основата на икономика на знанието.....	72
3.5.2.3	По приоритет 3: Създаване на благоприятна жизнена, културна и природна среда в област Бургас	74
3.5.2.4	По приоритет 4: Интегрирано градско развитие, подобряване на градската среда и стимулиране развитието на малките градове.....	76
3.5.2.5	По приоритет 5: Развитие на селските райони, горското стопанство, рибарството и аквакултурите.....	77
3.5.2.6	По приоритет 6: Бургаска област – външна граница на ЕС, трансгранично сътрудничество и интегрирано териториално развитие на черноморския басейн.....	77
3.5.2.7	Приоритет 7: Укрепване на административния капацитет на областно и местно ниво.....	79
3.5.3	Оценка на изпълнението проекти на областната администрация.....	80
3.5.4	Оценка на координацията от страна на партньорите	82
4	ЗАКЛЮЧЕНИЯ.....	85
5	ПРЕПОРЪКИ.....	88
6	ПРИЛОЖЕНИЯ	91

1 УВОД

1.1 Въвеждаща част

Настоящата междинна оценка е извършена въз основа на Договор № Д-06-2 от 09.12.2010г. между Областен управител на Бургаска област и «Проект Консултинг» ООД. Тя беше проведена през периода декември 2010 – януари 2011 г.

Основната цел на предмета на обществената поръчка е изготвянето на междинна оценка на Областната стратегия за развитие (МО на ОСР) на област Бургас в изпълнение на Закона за регионалното развитие (в сила от 31.08.2008 г., обн. ДВ. бр.50 от 30 май 2008 г., изм. ДВ. бр.47 от 23 юни 2009 г., изм. ДВ. бр.82 от 16 октомври 2009 г., изм. ДВ. бр.93 от 24 ноември 2009 г.) и по-специално в съответствие с чл. 33, ал.1 , и чл. 36, ал. 1.

Специфичните цели на МО на ОСР-Бургас са:

Да извърши независима и качествена междинна оценка на областната стратегия за развитие на област Бургас.

В рамките на МО на ОСР-Бургас да бъдат направени препоръки за:

- необходимостта от промени по отношение на стратегията за развитие на областта, които да се използват за актуализирането на ОСР за остатъка от периода до 2013 г., както и при подготовката на ОСР за периода 2014-2020 г.;
- необходимите действия на административните структури и Областния съвет за развитие във връзка с по-нататъшното изпълнение на ОСР;
- подобряване на действията по прилагането на принципа на партньорство и осигуряване на информация и публичност за изпълнението на ОСР.
- подобряване организацията и координацията на компетентните органи за изпълнение на Областната стратегия за развитие.

Осъществяването на МО на ОСР-Бургас стана възможно благодарение на активното съдействие на:

- а. Областната администрация
- б. По-голямата част от общинските администрации в област Бургас
- в. Териториалното статистическо бюро

- г. Част от областните структури на централната държавна администрация
- д. Активните участници в публичното обсъждането на МО на ОСР

1.2 Резюме на заключенията

Проведената междинна оценка на Областната стратегия за развитие на област Бургас за периода 2005-2015 г. констатира че¹:

А. ОСР-Бургас напълно съответства на разпоредбите на Закона за регионалното развитие, Националната стратегия за регионално развитие 2005-2015 г. и отчасти съответства на Регионалния план за развитие на Югоизточния планов район.

Б. Като цяло до 2008 г. в областта се наблюдават значителни положителен напредък по основните стратегически цели и приоритети. Не е възможно да се прецени доколко тези положителни промени се дължат на действието на Областната стратегия за развитие, тъй като в този период тя действа като най-общ рамков ориентир за процесите в областта, а не като инструмент за тяхното стимулиране.

В. През периода на оценката са настъпили съществени изменения в икономическата среда, които налагат актуализирането на SWOT-анализа и преформулиране на някои от дефицитите и стратегическите цели.

Г. Съществен дефицит при формулирането на стратегическите цели и приоритетите на ОСР се забелязва относно липсата на туризма като важен за икономическия растеж в областта сектор. Посочени са само част от туристическите ресурси в област Бургас.

Д. Налице е известно несъответствие относно социалните дейности в областта. В аналитичната част на ОСР, в секцията „Жизнен стандарт“ има информация за социалните дейности, в стратегията липсват цели и мерки за подобряване на социалните дейности. Същевременно през 2010 г. е разработена Областната стратегия за развитието на социалните услуги в област Бургас (2011 – 2015 г.), която не е интегрирана в ОСР – Бургас.

Е. Оценката на изпълнението на общинските планове за развитие на общините в областта показва значителна промяна в целите и типовете проекти, както и цялостно преориентиране

¹ Извеждането на резюмета на заключенията и препоръките е изискване, заложено в техническото задание по договора.

- от голям брой малки проекти с национално финансиране, които са сравнително лесни за подготовка и изпълнение;
- към малък брой едромасщабни проекти, съфинансирани от структурните и кохезионния фондове на ЕС, които са сравнително по-трудни за подготовка и изпълнение.

Ж. Оценката на изпълнението на общинските проекти, съфинансирани от структурните и кохезионния фондове на ЕС показва голяма неравномерност между общините в областта, висок дял на договорени средства и нисък дял на приключени проекти и разплатени средства.

1.3 Резюме на препоръките

На основата на тези констатации препоръчваме:

А. ОСП-Бургас да бъде актуализирана за остатъка на програмния период и в съответствие със Закона за регионалното развитие от 2008 г.

Б. При актуализирането на ОСП да се обърне по-голямо внимание на променения контекст, а именно ефектите от:

- финансовата и икономическата криза в областта,
- националната политика на ограничаване нарастването на публичния дефицит,
- прилагането на оперативните програми, съфинансирани от структурните и кохезионния фондове на ЕС

В. При актуализирането на ОСП-Бургас да се ползват данните от преброяването на населението на НСИ от началото на 2011 г., с цел постигане на максимално адекватна картина на социалната и демографска ситуация в областта и общините в нея, както и за развитието на процесите на намаляване или увеличаване на между-областните и вътрешно-областните различия.

Г. При актуализирането на ОСП-Бургас да се вземат предвид нови разработени областни секторни стратегии и програми (напр. Областната стратегия за социални услуги и др.).

Д. При актуализирането на ОСП-Бургас да се обърне съществено внимание на целите, свързани с развитието на туризма и подобряване условията за развитието на туризма. Това означава:

- частично преформулиране на съдържанието на Стратегическа цел 1: Създаване на условия за развитие на отрасли и дейности, осигуряващи устойчив икономически растеж на област Бургас.

- добавяне на два нови индикатора към стратегическа цел 1, за които има достъпни обективни данни, а именно „Реализирани нощувки общо (брой)“ и „Реализирани нощувки от чужденци (брой)“.

Е. Оносно Стратегическа цел 2: Подобряване на жизнената среда, чрез стимулиране развитието на човешкия потенциал за повишаване реализацията, заетостта и доходите на населението:

- да се редактира съдържанието ѝ съобразно с приетата Областна стратегия за социални услуги и съдържащите се в нея данни;

- да се премахнат индикаторите за напредъка по целта, за които няма достъпни обективни данни, а именно «Намаляване на неравнопоставеността на уязвимите групи» и «Създадена или запазена заетост (бр. и % от всички работни места)».

Ж. Относно Стратегическа цел 3: Развитие на вътрешнорегионалното и трансграничното сътрудничество за постигане на балансирано развитие и обособяване на област Бургас като представителна външна граница на ЕС:

- да се премахне индикатор «Увеличение на БДС от трансграничен бизнес (%)», по който не са налични достъпни и обективни данни, а най-вероятно трудно биха могли да бъдат събрани такива;

- да се премахне индикатор «Увеличение на БВП (%) за областта», който по принцип този индикатор е нерелевантен за проследяването на напредъка по тази цел;

- да се добавят индикатори «Брой трансгранични проекти в областта» и «Обща стойност на приключени трансгранични проекти в областта», като за источник на информация се ползват справките на общините и/или справка от управляващия орган на програмата – МРРБ.

3. При актуализирането на ОСР да се премахнат всички индикатори, за които не са налични обективни и леснодостъпни данни². Едновременно с това е полезно да се ползват други индикатори, за които има обективни и достъпни данни на национално и регионално ниво, напр. ДМА активи с екологично предназначение, ДМА активи с екологично предназначение на човек от населението и др.

И. По-конкретно, от Приоритет 1: Изграждане на нова и модернизация на съществуващата инфраструктура, осигуряваща условия за устойчив икономически растеж и заетост, да се премахнат следните индикатори, ако за тях не могат да се открият достъпни и обективни данни (полезен източник би бил БДЖ и някаква регионална асоциация на превозвачите):

- Дължина на подобрената железопътна инфраструктура, в т.ч. на територията на индустриалните зони в изявени икономически центрове;
- Увеличение на пътничепотока (%);
- Увеличение на товаропотока (%);
- Населението с подобрен транспортен достъп (%);
- Време за достъп до общински център (минути);
- % на домакинствата и стопанските предприятия, повлияни от премахване на режима на водоползване;
- Брой на дните с нарушено водоснабдяване (на 1000 домакинства);
- Рехабилитирана площ - дка и % от подлежащата на рехабилитация;
- Територии (% от общата), застрашени от ерозия (водна, вятърна и в резултат на човешка дейност);
- Укрепени свлачища - брой и площ;
- Брой на изградените нови алтернативни източници на енергия и мощност в kW;

² Конкретните индикатори, които би трябвало да отпаднат са изброени в съответните раздели на оценката по цели и по приоритети.

Й. По Приоритет 2: Повишаване на регионалната конкурентоспособност на основата на икономика на знанието, да се премахнат следните индикатори, ако за тях не могат да се открият достъпни и обективни данни:

- Брой на новосъздадените центрове за изследвания, технологии и иновации
- Брой на изградени технопаркове и техноинкубатори
- Повишаване на броя на заетите научно-изследователски кадри (брой и % от общия брой на заетите кадри от тази сфера, мъже/жени)
- Брой на получените патенти от разработените иновации
- Брой и % на увеличаване на цифровите телефонни линии
- Дължина на инсталираната широколентова мрежа (в км)
- Брой на абонатите на Интернет на 1000 жители
- Брой на новосъздадените фирми, които предлагат услуги, свързани с информационните технологии ("онлайн", електронна търговия и др.), на регионално и местно ниво

К. По приоритет 3: Създаване на благоприятна жизнена, културна и природна среда в област Бургас

- максимално да се използва приетата Областна стратегия за социални услуги при актуализирането на този приоритет;

- да се премахне следният индикатор, ако за него не могат да се открият достъпни и обективни данни – «Относителен дял на населението, което има достъп до първична здравна помощ- съответно за 30, 60 и повече минути»;

- да се премахнат следните индикатори, тъй като са по-подходящи за проследяване на напредъка по приоритет 2 (ако за тях са успеят са бъдат намерени данни, да се преместят в приоритет 2, ако не – да бъдат въобще премахнати от актуализираната ОСР – Бургас).

- Брой на компютрите на 100 ученици в училищата;
- Брой на Интернет места на 100 ученици в училищата;
- Брой на компютрите на 100 студенти във висшите училища;
- Брой на Интернет места на 100 студенти във висшите училища;

Л. По приоритет 4: Интегрирано градско развитие, подобряване на градската среда и стимулиране развитието на малките градове:

- да се премахнат следните индикатори, ако за тях не могат да се открият достъпни и обективни данни като «Изградена и достъпна инфраструктура за хора с увреждания (% от общата за изграждане)», «Въведен екологосъобразен транспорт (% от общия)» и «Процент на превозените пътници с градски транспорт (тролеи, трамваи, метро)»;

- подходящи индикатори за проследяване на напредъка по този приоритет са «Брой проекти по интегрирано градско развитие и подобряване на градската среда» и «Обща стойност на приключените проекти по интегрирано градско развитие и подобряване на градската среда» (източник – ИСУН, ОПРР, справки от общините).

М. По приоритет 5: Развитие на селските райони, горското стопанство, рибарството и аквакултурите:

- индикаторът „Намаляване на териториите, класифицирани като изостанал селски район“ да отпадне, тъй като е нереалистичен (едва ли е възможно за един планов период даден район да бъде прекласифициран);

- за следните индикатори да бъде настоятелно изискана информация от МЗГАР и областната му структура, както и от Разплащателната агенция по Националния план за развитието на селските райони, а ако въпреки това се получи отказ – да отпаднат: «Увеличване на БДС от аграрния сектор (% от БДС на района)», «Създадена и запазена заетост в аграрния сектор (% от всички работни места)», «Увеличаване площта на горските масиви и сертифицираните гори (м2)»;

- възможно е все пак да се потърси информация поне относно «Брой приключени проекти», «Брой приключени проекти, разпределени по мерки от НПРСР», «Обща стойност на приключени проекти по НПРСР»; ако такава информация бъде предоставена от компетентните служби, тогава тези индикатори да бъдат интегрирани към Приоритет 5.

Н. По Приоритет 6: Бургаска област – външна граница на ЕС, трансгранично сътрудничество и интегрирано териториално развитие на черноморския басейн:

- Да бъде запазен индикатор «Брой на проектите за трансгранично сътрудничество, в т.ч. по основни приоритети», като напредъка се проследява на основа на данни предимно от справки на общините;

- Да бъде добавен индикатор «Обща стойност на проектите за трансгранично сътрудничество», като напредъка се проследява също на основа на данни предимно от справки на общините;

- Да отпаднат следните индикатори, ако за тях не могат да бъдат намерени достъпни и обективни данни: «Относителен дял на общините, граничещи с Р Турция по отделни граници, включени в проекти за ТГС»; «Брой на бенефициентите (брой заети, обучени, МСП, получили подкрепа и др.) по проекти за трансгранично сътрудничество»; «Относителен дял на целевото население, повлияно от проекти за трансгранично сътрудничество»; «Брой на проектите за трансгранично сътрудничество с участие на общини от Бургаска област»; «Структура и обхват на проектите за трансгранично сътрудничество»; «Брой общини, включени в проекти за трансгранично сътрудничество»; «Общ брой на българските партньори»; «Брой на бенефициентите»; «Брой на проектите за работа в мрежа и обмен на опит между регионалните и местните власти»; «Брой изградени мрежи за обмена на опит между регионалните и местните власти»; «Относителен дял на местните и регионалните власти, участващи в изградените мрежи и обмен на опит».

О. По Приоритет 7: Укрепване на административния капацитет на областно и местно ниво – да отпаднат следните индикатори, ако за тях не са налични обективни и достъпни данни (предимно данни на самата областна администрация, напр. относно «Брой преминали обучение за развитие на уменията за управление на проекти, финансов контрол», «Брой финансирани съвместни проекти между областната администрация, общинската администрация, частния сектор и неправителствения сектор», «Брой на преминалите обучение за подкрепа на нови подходи за управление на регионално и местно развитие, в т.ч. за иновации, регионални кълстери, трансгранично и трансгранично сътрудничество»)

- Брой проекти, получили техническа помощ за подготовката им;

- Брой разработени регионални информационни системи за осигуряване на процеса на управление;
- Брой разработени системи за наблюдение на изпълнението на регионалните и местните планове и програмни документи;
- Брой разработени съвместни проекти между областна администрация, общинската администрация, частния сектор и неправителствения сектор
- Брой на преминалите обучение по разработване, финансиране и управление на съвместни проекти и прилагане на интегрирани програми за развитие;
- % от областната и общинските администрации, предоставящи административни услуги чрез едно място на достъп (едно гише);
- Брой внедрени добри практики на управленски подходи за регионално и местно развитие;
- Брой изпълнени проекти с надобластно значение в рамките на ЮИРП;
- Брой финансирани проекти в област Бургас от предприсъединителни фондове на ЕС;
- Брой изпълнени партньорски проекти за регионално развитие /социално-икономическо сближаване, финансирани чрез структурните инструменти на ЕС

Р. При актуализирането на ОСР да се издири допълнителна информация от:

- общините, които не са предоставили справки за изпълнението на общинските си планове за развитие в рамките на процедурата по междинната оценка;
- областните структурите на централната власт, които не предоставили справки в рамките на процедурата по междинната оценка;
- национални управляващи органи на оперативни програми, съфинансирани от структурните и кохезионния фондове на ЕС, чиято информация не е включена или е частично включена в националната система ИСУН (Национален план за развитие на селските райони, Оперативна програма «Рибарство и аквакултури», както и програмите за териториално сътрудничество).

С. При актуализирането на ОСП да се направи опит за обсъждане с представители на общините в областта за причините за ниския брой приключени проекти и ниския процент на усвоени от договорените средства по опретивните програми, съфинансирани от ЕС. Установените причини да се адресират в актуализирания вариант на ОСП-Бургас.

Т. При актуализирането на ОСП-Бургас да се дискутира и прецизира ролята на Областната администрация в процеса на координация при изпълнението на стратегията, включително и относно установената неравномерност между общините по отношение на проектен опит и усвояване на средства .

2 МЕТОДИКА

2.1 Обхват на оценката

Обхватът и основните компоненти на оценката са определени в съответствие със следните нормативни документи и други изисквания:

1. Изискванията на националното законодателство в областта на регионалното развитие³ и по-специално Законът за регионално развитие, чл. 33. (2), според който междинната оценка включва:

- а. оценка на първоначалните резултати от изпълнението;
- б. оценка на степента на постигане на съответните цели;
- в. оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси;
- г. изводи и препоръки за актуализация на съответния документ

2. Методиката за организиране и провеждане на междинна оценка на областните стратегии за развитие, в която фокусът се поставя върху релевантност на стратегията, оценка на изпълнението и капацитет за координация.

3. Освен това обхватът и основните компоненти на оценката са определени от Техническото задание по обществената поръчка за извършване на междинна оценка на Областната стратегия за развитие на Бургаска област, което предвижда:

³ По подробно законодателната основа на оценката е представена в Приложение 1 Законова основа за извършване на МО на ОСП-Бургас

- Да се направи преглед на предходни оценки на публичните инвестиции на територията на областта;
- Да се извърши оценка на изпълнението на ОСР, която трябва да съдържа:
 - Оценка на първоначалните резултати от изпълнението;
 - Оценка на степента на постигане на съответните цели и на очертаната тенденция;
 - Оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси;
- Да се извърши преглед на стратегическата част на ОСР, която да оцени:
 - общите условия за изпълнението на ОСР;
 - промените в социално-икономическите тенденции;
 - промените в политиките за развитие на национално, регионално и местно ниво, вкл. по икономически сектори;
- Да направи оценка на координацията на ОСР (действията, предприети от областния управител, областния съвет за развитие и областната администрация при изпълнението на ОСР, в т.ч.):
 - мерките за наблюдение, оценка и контрол, както и създадените механизми за събиране на данни по заложените в ОСР индикатори;
 - преглед на проблемите, възникнали в процеса на прилагане на ОСР през изтеклия период (2005-2010 г.), както и мерките за преодоляване на тези проблеми;
 - мерките за осигуряване на информация и публичност на действията по изпълнение на ОСР;
 - мерките за постигане на необходимото съответствие на ОСР със секторните политики, планове и програми;
 - мерките за прилагане на принципа на партньорство.

Поради правния статус на областния управител и областната администрация, функциите на ОСР и предстоящата им актуализация, по-голяма относителна тежест трябва да получат темите за продължаващата валидност на стратегическите цели на областта и способността за координация на територията на областта.

2.2 Методика

Подходът при изпълнението на задачата се основава на следните **7 принципа**

1. Професионализъм

Анализите и оценките се извършват от екип от доказани експерти – професионалисти в собствената си област

При анализите и оценките се прилагат стандарти, методи и подходи, прилагани в европейската практика (и особено практиката на оценяването в контекста на структурните и кохезионния фондове на ЕС)

При извършването на оценката като основен инструмент се ползват методическите указания на МРРБ за организиране и провеждане на Междинна оценка на областните стратегии за развитие.

2. Обективност

При извършването на оценката се ползват обективни и независими източници на информация

Данните от различните източници на информация се сравняват помежду им

Експертите, включени в процеса на оценяването и анализите не са участвали в разработването на ОСР и нейното управление.

3. Самооценка

При оценяването се дава възможност на областната администрация сама да оцени ОСР и постигането на нейните цели

При оценяването се дава възможност на общинските администрации сами да оценят изпълнението на общинските планове за развитие и сами да представят изпълнените и текущите проекти.

При оценяването се дава възможност на областните структури на централната власт сами да оценят процесите в съответния сектор и координацията при изпълнението на ОСР и постигането на нейните цели

4. Партньорство

При оценяването се дава възможност на заинтересованите да се запознаят с предварителните констатации и препоръки на Доклада с Междинната оценка на ОСР-Бургас

Коментарите и препоръките на заинтересованите относно предварителните констатации и препоръки на Доклада с Междинната оценка на ОСР-Бургас се вземат предвид, ако се приемат за основателни от оценяващия екип, или се отхвърлят аргументирано.

5. Публичност

Всички дейности по оценяването се извършват в условията на максимална публичност

Предварителните резултати се обсъждат публично на срещи със заинтересованите

Окончателният доклад се публикува на интернет-страницата на областта

6. Конкретност

Анализите се извършват само на основата на конкретни оценителни въпроси

Въпросите, за които няма достатъчно като количество и обективност информация, се посочват ясно и недвусмислено

7. Приложност

Препоръките се формулират само на основата на конкретните оценителни въпроси и имат прагматичен характер

Препоръките са ясни, логични и лесни за ползване в процеса на бъдещото актуализиране на ОСР-Бургас

При изработването на междинната оценка екипът предприе следните **10 основни стъпки**:

1. Проверка за наличност на досегашни оценки на публичните инвестиции в областта (такива на практика не бяха открити).
2. Анализ на стратегическата част на ОСР Бургас
 - Анализ на съответствието ѝ с действащото законодателство, както и с планове и политики от по-високо ниво (национално, регионално)
 - Анализ на съдържанието на аналитичната част (актуалност, достоверност и релевантност на използваните статистически данни)
 - Анализ на SWOT-анализа (аргументираност и кохерентност между изведените силни и слаби страни, възможности и заплахи)
 - Анализ на целеполагането (в каква степен очертаните в SWOT-анализа слабости и дефицити са залегнали в основата на целеполагането)
 - Анализ на кохерентността между стратегическите цели и приоритети за развитието на областта
3. Анализ на релевантността на стратегията в новия контекст
 - Анализ на икономическото, демографско и социално състояние на областта, както и анализ на тенденциите - на основата на статистически данни от НСИ и ТСБ-Бургас;

- Анализ на търсенето от страна на общините от гледна точка на съответствие с целите на ОСР (на практика целите, по които не се предлагат проекти и не се търси финансиране трябва да се смятат за нерелевантни в новата ситуация)
- 4. Анализ на напредъка по индикаторите включени в ОСР-Бургас
 - Събиране на данни от НСИ
 - Събиране на данни от ТСБ-Бургас
 - Събиране на данни от регионалната ведомствена статистика
 - Анализ на тенденциите по индикатори, за които са налични данни в стратегията
 - Реконструкция на данни по индикатори (в съответствие с препоръките на Методиката за МО на ОСР), за които не са налични данни в стратегията.
- 5. Анализ на изпълнението на общинските планове за развитие на основата на данни от самите общини
 - Изработване на образец на справка за общините за набиране на данни за изпълнените и изпълняваните проекти⁴
 - Обработване на изпратените от общините данни за проектите
 - Допълване на данни за тези общини, които не предоставят справка за изпълнените и текущите проекти:
 - а. на основата на справки от Бургаска област, събрани от проекта на ГЕФ/ПРООН от 2010 г. „Development of Model Terms of Reference and Methodological Guidelines for Conducting a Midterm Evaluation of the District Development Strategies to Support MRDPW in Integration of Global Environmental Issues in Strategic Planning Documents”⁵;
 - б. на основата на публично достъпна информация на интернет-страниците на общините, които не са предоставили нито една от двете справки.
 - Анализ на изпълнението на общинските планове за развитие на основата на индикаторите «брой проекти» и «финансиране», както и на

⁴ Вж. Приложение 3 Писмо до общинските администрации в Бургаска област с искане за информация за Междинната оценка

⁵ Част от проект: “Integrating Global Environmental Issues into Bulgaria’s Regional Development Process” (short title - RIO Conventions Project), Project No: 51783

- фазата, на която се намира проекта (приключен, текущ, одобрен-нестартирал, прекратен)
- Преглед на най-главните източници за финансиране
 - Преглед на най-често срещаните типове проекти (според секторите, в които се правят инвестициите).
6. Анализ на изпълнението на общинските планове за развитие на основата на данни от ИСУН
 7. Анализ на координацията:
 - Преглед на направените досегашни оценки на координацията
 - Изработен въпросник към служителите на областна администрация
 - Изработен въпросник към служителите на регионалните структури на централните ведомства⁶
 - Анализ на основата на дискусиите по обсъждането на самата междинна оценка със заинтересованите страни
 8. Изработване на доклад с основните констатации и препоръки от междинната оценка
 9. Консултиране със заинтересованите на доклад с основните констатации и препоръки от междинната оценка
 10. Изработване на окончателен вариант на Доклада с междинната оценка и представяне на възложителя.

3 ОСНОВНИ КОМПОНЕНТИ НА ОЦЕНКАТА

3.1 Оценка на уместността на стратегията

В съответствие с Методиката оценката за съответствието, целесъобразността и уместността на ОСП-Бургас трябва да отговори на въпроса дали и до каква степен целите на ОСП съответстват на:

- опита и поуките от предишни стратегии;
- основните проблеми и нужди на областта;
- анализа на потенциала и перспективните тенденции (SWOT-анализа);
- приоритетите на планове и политики на по-високо ниво;
- политическата, икономическата и социалната среда, в която се осъществява

⁶ Вж. Приложение 2 Въпроси за интервю с представител на регионални структури на централна власт

стратегията.

3.1.1 Поуки от предходни стратегии и резултати от предишни оценки

Оценителни въпроси:

Съответстват ли целите на ОСР – Бургас на опита и поуките от предходни областни стратегии? Взети ли са под внимание препоръките от предишни оценки, ако са правени такива? Има ли направени промени в ОСР в резултат на препоръки от други оценки? Какъв е ефектът от въведените промени?

Констатации:

ОСР-Бургас се опира в голяма степен на стратегически документ разработен в периода 2001-2003 г. по проект на DFID и Министерството на регионалното развитие под ръководството на Питър Гей. Нещо повече, в аналитичната част на ОСР 2005-2015 е възпроизведена голяма част от анализа на тази стратегия.

Досега анализи и оценки на ОСР-Бургас не са били извършвани (напр. предварителна оценка), но не са и били изисквани по смисъла на Закона за регионалното развитие.

3.1.2 Съответствие с планове и политики от по-високо ниво

Констатации:

ОСР-Бургас е разработена в съответствие с целите и приоритетите на Националната стратегия за регионално развитие 2005-2015.

Съдържанието на ОСР-Бургас е в съответствие с чл.10, ал.3 от ЗРР от 2004 г. ЗАКОН за регионалното развитие Обн., ДВ, бр. 14 от 20.02.2004 г., в сила от 20.02.2004 г., според който:

Чл. 10. (1) Областната стратегия за развитие определя целите и приоритетите за развитие на областта, както и мерките за постигането им.

(2) Областната стратегия за развитие се разработва в съответствие с Националната стратегия за регионално развитие.

(3) Областната стратегия за развитие съдържа:

1. анализ на икономическото и социалното състояние на областта;
2. специфичните дългосрочни цели и приоритети за развитие на областта и районите за целенасочено въздействие;
3. организация и координация на дейността за постигане на целите;
4. необходимите действия по наблюдението, оценката и актуализацията;
5. схема за устройство.

От всички изисквания на закона не е спазено единствено изискването към ОСП да има приложена схема за устройство.

Съответствието с Регионалния план за развитие на Югоизточния планов район, приет от Министерски съвет на 30 декември 2005 г., не е така категорично.

Регионалният план за развитие е по-фокусиран и по-стратегически ориентиран от ОСП-Бургас. Той има по-малък брой стратегически цели (4 срещу 7 приоритета), които са по-добре аргументирани и обвързани помежду си;

Регионалният план за развитие поставя най-голям акцент върху ускоряването на темпа на икономически растеж в плановия район. Тази цел не е чужда и на ОСП-Бургас, която на различни места си поставя за цел повишаването на конкурентноспособността, но това е разпиляно в сред различни цели и въздействия.

Разминаването между Регионалния план и ОСП вероятно произтича от разликите в аналитичните им части, което от своя страна се дължи на факта, че анализите са правени на основа на данни от различни години.

Според Регионалния план икономическите показатели за България като цяло са много по-ниски от средните за страните членки на ЕС, включително и новоприсъединилите се през 2004 г. Същите показатели за Югоизточния район за планиране са по-ниски от средните за България. Това дава основание, като главна стратегическа цел на плана да се изведе повишаването на темпа на икономически растеж, който да изпреварва средното за страната, за да може ЮИРП да се изравни с България и в края на периода за планиране да постигне най-малко целта, заложена в Националната стратегия за регионално развитие БВП на човек от населението от 29% през 2003 г. (ЕС 25 = 100%) до над 40% от средния за регионите за ЕС 27.

Според ОСП-Бургас през 2001 г. Югоизточният район за планиране се нарежда на второ място по БВП на човек от населението след Югозападния, като съответно стойностите на показателя са над средните за страната. Това е значимо изоставане в сравнение с 1997 г., когато по този показател районът се явява най-богатият от българските планови региони с БВП на човек от населението - 1181 евро, далеч над средното за страната.

ОСР-Бургас отчита, че в темповете на развитие се забелязва известен спад, което отразява тази дългогодишна тенденция. В стратегията се отбелязва също, че е намалял приносът на целия Югоизточен район за планиране в БВП на страната, което се дължи именно на понижението на създадения БВП в област Бургас (Сливен и Ямбол се наблюдава тенденция на нарастване с по 3%).

Препоръка: На основа на горното препоръчваме при актуализирането, ОСР да се приведе в съответствие с Регионалния план за развитие на Югоизточен район като се синхронизират периодите в съответствие с новата периодизация, зададена от Закона за регионалното развитие и се ползват данни от НСИ, които Регионалния план ползва.

3.1.3 Валидност на анализа за силните и слаби страни и потенциала за развитие

Оценителни въпроси:

Налице ли са важни промени в контекста и в каква степен те налагат преориентиране на стратегията?

Продължават ли да са валидни основните тенденции и фактори в развитието на областта? Ако не – какво се променя на областно ниво?

Съществуват ли нови фактори, благоприятстващи или затрудняващи икономическото и социално устойчиво развитие в областта или част от нея?

Валидни ли са основните несъответствия, които трябва да се преодоляват? Валидни ли са промените, които е трябвало да се извършат? Запазва ли се приоритетността на нуждите и на целите? Ако – не, кои са новите нужди за адресиране и новите приоритети или какво преподреждане на приоритетите е необходимо да се извърши при актуализирането на ОСР?

Продължават ли да са уместни целите по отношение на идентифицираните нужди?

Констатации:

1. Още при разработването на ОСР аналитичната част е обоснована на неактуални статистически данни

Тя е разработена и приета през 2005-2006 г. на основа на статистически данни предимно от 2001 и 2002 г., а предвижда действия до 2015 г., например:

- Данните за БВП, БВП на глава от населението и брутна добавена стойност са от 2000-2001 г.
- Данните за образованието – 2001-2003 г., за здравеопазването – 2002 г.;
- Данните от Летище - Бургас са за периода 1998-2002 г.
- Понякога са ползвани и по-стари данни – напр. от 2000 г. относно баланса на територията

Това е период с много висока динамика на процесите на промяна и развитие – реструктуриране на икономиката, последвано от период на засилени инвестиции в строителството, последвано от финансова и икономическа криза. През периода е стартирал процеса на инвестициите по европейски програми.

В същото това време всички общински планове за развитие на общините на територията на областта са разработени въз основа на значително по-съвременни статистически данни – получава се съществено разминаване между област и общини още на ниво данни и свързания с тях анализ, което пък в последствие е предпоставка за трудности в координацията (напр. анализът на община Царево включва данни от 2003-2004 г. за леглова база в туризма, от 2005 за ДМА в промишлеността и от 2006 г. за земеделски земи и горски фонд).

Препоръка: На основа на горното препоръчваме аналитичната част на ОСР да бъде преработена съществено като при актуализирането ѝ да се ползва възможно най-актуалната информация. При преработването конкретните раздели на аналитичната част имат нужда от различна степен на промяна. Т. 1 „Географско положение“ и 2 „Природни ресурси“ нямат нужда от съществена промяна. Т. 3 „Демография“ има нужда от актуализиране на данните. Т. 4 „Икономическо развитие“ има най-голяма нужда от коригиране.

2. SWOT-анализът се характеризира с голяма степен на неопределеност

В него са включени твърде много силни и слаби страни, възможности и заплахи, които не са подредени по в йерархичен ред:

- Включени са твърде много слаби страни (74), което в последствие прави невъзможно адресирането им през каквато и да е било стратегия.
- Слабите страни не са степенувани по важност, а са просто изредени, без да е ясно именно кои ще трябва да бъдат адресирани (по модела на вземане на решения „Важно плюс спешно“)
- Много от слабите страни не са релевантни днес (преодоляна е липсата на пазар на земята, комасацията на земята чрез пазарни механизми е напреднала значително и др.)
- Някои от слабите страни не са обосновани в анализа (напр. наличие на нелоялна конкуренция и сива икономика)

Препоръка: На основа на това препоръчваме SWOT-анализът да се актуализира. При актуализирането да се потърси по-яснен фокус на ОСР като се акцентира върху най-значимите и най-главните силни и слаби страни, възможности и заплахи. Това може да се постигне чрез анализ на тежестта на отделните фактори, който да позволи обективна преценка за това кои действително са важни, колко са важни, кои са спешни и колко са спешни. От SWOT-анализа да се премахнат всички твърдения, които не произтичат от аналитичната част.

3. Налице са важни нови неблагоприятни промени в икономическия контекст, а именно:

- Световната финансова и икономическа криза,
- Процесите на икономическа нестабилност в периферията на Европейския съюз,
- Балканският контекст (особено процесите в Гърция и Румъния) е неблагоприятен за привличане на инвестиции;
- Националната политика на ограничаване на дефицита чрез намаляване на публичните разходи, което се отразява както на публичните инвестиции, така и на доходите на населението;
- Тенденциите на национално и регионално ниво през 2009 и 2010 г. не са благоприятни.
- Намалява БВП и БВП на човек от населението на национално ниво:

А. След период на устойчив растеж до 2008 г. през 2009 г. се наблюдава спад на БВП на национално ниво:

Табл. 1 БВП на национално ниво

	2005	2006	2007	2008	2009
БВП (млн.лв)	45484	51783	60185	69295	68537

Източник: НСИ (данните за 2009 са предварителни)

Тенденцията се запазва и през 2010 г. През първо тримесечие на 2010 година БВП възлиза на 14 050 млн. лева по текущи цени. Преизчислен в Евро БВП е съответно 7 183.6 млн., като на човек се падат 952 Евро. В реално изражение БВП показва спад спрямо първо тримесечие на 2009 г. с 3.6%. През второ тримесечие на 2010 г. БВП възлиза на 16 874.7 млн. лева по текущи цени. Преизчислен в Евро БВП е съответно 8 627.9 млн., като на човек се падат 1 144.3 Евро. В реално изражение БВП намалява спрямо второ тримесечие на 2009 г. с 1.4%. През третото тримесечие на 2010 г. БВП възлиза на 19 403 млн. лв. по текущи цени. Преизчислен в евро, БВП е съответно 9 920.6 млн., като на човек се падат 1 319.8 евро. Сезонно изгладените данни на БВП показват растеж от 0.7% през третото тримесечие на 2010 г. спрямо второто тримесечие и растеж от 0.5% през третото тримесечие спрямо същото тримесечие на предходната година.

Б. Негативната тенденция се наблюдава и на регионално ниво

Според Годишния доклад за наблюдение изпълнението на Регионалния план за развитие в Югоизточен район (2007-2013) средната стойност на БВП на човек през 2007 г. в Югоизточния планов район е била 5 490 лв., като средната стойност за района остава по-ниска от тази за страната. В сравнение с 2006 г. положителната промяна за Област Бургас е незначителна - от 6 865лв. на 6 876лв. (в сравнение с Област Стара Загора, където нараства от 6 808 лв. на 6 971 лв. Неблагоприятни са тенденциите за другите две области в района: за Област Сливен от 4 240лв. на 3 985лв. и за Област Ямбол от 4 047лв. на 3 976лв⁷.

⁷ Годишен доклад за наблюдение изпълнението на Регионалния план за развитие в Югоизточен район (2007-2013), одобрен с Решение на Регионалния съвет за развитие и Регионалния координационен комитет на Югоизточен район (Протокол № 4 от 3 август 2010 год., гр. Ямбол).

НСИ посочва различни данни за 2007 и 2008 г., но изоставането спрямо средното за страната има същия характер:

Табл. 2 БВП на регионално ниво

БВП,	2007 г.	2008 г.
БЪЛГАРИЯ	60 184 616	69 295 031
Северозападен район	4 901 890	5 443 024
Северен централен район	5 177 876	5 799 433
Североизточен район	6 661 379	7 771 232
Югоизточен район	7 216 425	8 442 682
Югозападен район	27 485 576	32 062 491
Южен централен район	8 741 470	9 776 169
БВП на човек от нас., лв.	2007 г.	2008 г.
БЪЛГАРИЯ	7 857	9 090
Северозападен район	5 233	5 897
Северен централен район	5 528	6 249
Североизточен район	6 710	7 836
Югоизточен район	6 398	7 513
Югозападен район	12 991	15 161
Южен централен район	5 640	6 340
БДС	2007 г.	2008 г.
БЪЛГАРИЯ	50 574 727	57 732 834
Северозападен район	4 119 188	4 534 830
Северен централен район	4 351 108	4 831 770
Североизточен район	5 597 733	6 474 565
Югоизточен район	6 064 152	7 033 981
Югозападен район	23 096 859	26 712 718
Южен централен район	7 345 687	8 144 970

Източник: НСИ

Въпреки че все още не са публикувани официални данни на НСИ за регионалната статистика за 2009 и 2010 г., е очевидно, че депресията, обхванала националната икономика, се отразява и на регионалната.

В. Тенденциите на областно ниво през 2009 и 2010 г. също не са благоприятни⁸:

- Сезонен характер на дейностите в ключови сектори

Характерът на икономиката на Бургаска област се определя в значителна степен от сезонния характер на дейностите в отраслите туризъм, строителство, селско стопанство, преработваща индустрия (хранително-

⁸ Данните и анализа, които следват, са предоставени от Регионалната служба по заетостта в Бургас специално за нуждите и целите на настоящата междинна оценка; по-подробно вж. в .

вкусова промишленост). Това от своя страна дава отражение и върху динамиката в заетостта и безработицата в областта.

- Рязък скок на безработицата през последните две години

Регистрираните безработни (средногодишен брой) в Бургаска област за последните пет последователни години по данни на Дирекция „Регионална служба по заетостта“ Бургас е както следва:

2006 г. – 10 477 д.;

2007 г. – 7 819 д.;

2008 г. – 6 312 д.;

2009 г. – 8 855 д.;

2010 г. – 12 017 лица.

До 2008 г. е налице тенденция за постепенно редуциране на броя на безработните лица, но като следствие от влиянието на кризисните процеси в световен и национален мащаб, търсенето на работна ръка започна да намалява и броят на безработните отново формира възходяща тенденция.

3.1.4 Уместност и съгласуваност на ОСР

Оценителни въпроси:

Запазва ли се смисълът и общата съгласуваност на стратегията на ОСР?

Запазва ли се делът и относителната тежест на всеки приоритет и дейност?

Съгласувани ли са помежду си стратегическите цели и продължават ли те да бъдат уместни спрямо националните и европейските политики и приоритети и промените в социално-икономическия контекст?

Постигат ли се цели от по-общ порядък като като намаляване на междурегионалните, вътрешно регионалните (между-областните) различия? Ако не се постигат – на какво се дължи това (вкл. има ли територия с по-голям принос в негативните тенденции)?

Констатации:

1. Стратегията на ОСР е с широк обхват, поради което стратегическото ѝ значение отслабва

Само по себе си това не е дефект на екипа, разработил стратегията и органът, който я е приел, а по-скоро произтича от разпоредбите и духа на

Закона за регионалното развитие от 2004 г., който предполага тя да бъде дългогодишна (за 10 годишен период) и широкообхватна.

2. Сама по себе си главната цел съдържа противоречие: „До 2015г. област Бургас да се превърне във водещ туристически, индустриален, образователен и културен център със запазено природно и историческо наследство“, защото:

- Развитието на индустрията и развитието на туризма в една и съща или близки територии са цели, които си противоречат:

- Самата идея, че индустрията трябва да се развива чрез публични инвестиции, не е актуална, особено след приемането на България за член на ЕС, който силно ограничава възможността за държавни помощи.

- Съществено противоречие е налице и по отношение на развитието на индустрията и запазването на природното наследство: двете цели са в конфликт, който трябва внимателно да бъде управляван.

- Противоречие е налице и по отношение на развитието на туризма и запазването на природното наследство: при усилията за постигането на двете цели, те взаимно се ограничават.

4. Като цяло визията за развитието на областта не насочва развитието на областта и областния център в модерна посока.

На практика областният център и агломерационен ареал преживяват трансформация от градско образование от „фордистки“ (индустриален) тип към градско образование с намаляващ дял на промишленото производство и нарастващ дял на услугите. Тази тенденция е установена в анализа (на основата на данни за 2000-2001), но не е отчетена при формулирането на визията.

Освен това областта претърпява и друга трансформация – от относителна затвореност и протекционизъм към глобализация и свободна конкуренция, което поставя на преден план въпросите за повишаването на разпознаваемостта, конкурентноспособността, иновативността и креативността.

Паралелно, след 2005 г. настъпиха важни изменения в програмирането по структурните и кохезионния фонд на ЕС в България, което отваря достъп до нови ресурси, но и изисква известно модифициране на стратегическите цели.

Важни промени настъпиха и в планирането на общинско ниво. Общините разработиха нови стратегически документи – общински планове за развитие – за периода 2007-2013 г., които съдържат в себе си специфични проекти, чрез които се реализират стратегическите приоритети на ОСР.

Установените по-горе промени в икономическата среда, както и в планирането на национално и местно ниво предполагат:

1. Известни промени в анализа, прогнозите, слабите страни и заплахите; например, може да се предполага, че ще се усилва значението на идентифицирани заплахи като „Ниска покупателна възможност на населението в малките населени места“ и „Нестабилност на потребителското търсене и ниска норма на спестяване“.
2. Известни промени в целите: например, вместо намаляване на безработицата – запазване на безработицата на сегашните равнища или намаляване на темпа на нарастването на безработицата;

Относно постигането на по-обща цели като намаляване на междурегионалните различия се констатира, Югоизточен район за планиране изостава по почти всички показатели от средните за страната стойности. Причината за това се намира главно в негативните тенденции на развитие на Сливенска и Ямболска област, но и Бургаска област изостава по редица показатели от средното за страната.

Относно намаляването на между-областните различия се констатира, че се задълбочават различията между Бургаска и Старозагорска област, от една страна, и Сливенска и Ямболска област – от друга.

Относно намаляването на вътрешно-областните различия се констатира, че се засилват различията между община Бургас, и някои други силни общини и слабите общини в областта.

Препоръки:

1. При актуализирането на ОСР-Бургас да се редактира визията съобразно новия контекст и новите предизвикателства пред развитието.

2. Да бъде поставен фокус върху по-малък брой цели, които не са в противоречие помежду си.
3. При обмислянето на целите ОСП да се концентрира върху допустимите в ЕС публични инвестиции и публични интервенции в развитието.
4. При избора на целите да се наблегне на действието на програмите до края на 2013 г. (2015 по формулата N+2). Това вече е възможно, тъй като Законът за регионалното развитие от 2008 г. изравнява времетраенето на всички планови документи – национални, регионални, областни и общински.
5. Едновременно с това е добре при актуализирането да се отчетат и възможните промени, които неизбежно ще настъпят при програмирането за следващия програмен период (2014-2020 г.)
6. Ако сезонния характер на икономическата активност и заетостта е основен ограничител пред развитието, който продължава да бъде валиден, то той трябва непременно да бъде адресиран през стратегията; това е по-трудно в секторите на земеделието и строителството, но е изпълнимо за туризма (национални, регионални и местни политики за удължаване на туристическия сезон)⁹.

3.1.5 Уместност на индикаторите

Оценителни въпроси:

Подходящи ли са индикаторите на ОСП? Формулирани ли са изходни и целеви стойности на индикаторите? Налични ли са обективни източници на информация по индикаторите?

Констатации:

Като цяло индикаторите на ОСП-Бургас са прекалено голям брой. Това се дължи на широкообхватността на стратегията, която си поставя много цели и подцели, за всяка една от които е търсен индикатор за проследяване на напредъка. От друга страна, множествеността на индикаторите произтича от нежеланието за фокусиране върху проследяването на малък брой тенденции, които в по-синтезиран вид да дават по-обобщена представа за процесите в Бургаска област.

⁹ Това напр. е една от целите на Оперативна програма „Регионално развитие” (приоритетна ос 3).

Освен това, индикаторите на ОСП-Бургас не са обвързани с базови (изходни), междинни и целеви стойности, което на практика ги прави неизползваеми за провеждането на самооценки и външни оценки.

На трето място, към нито един от индикаторите не е представен какъвто и да е било източник, от който ще се извлича необходимата информация. За някои от индикаторите източникът може да бъде предположен (напр. Териториалното статистическо бюро или Областната служба по заетостта), но за други от тях дори и това не е възможно.

Препоръки:

1. Силно да се редуцира броя на индикаторите като бъде сведен до минимално необходимото, за да се следят основните процеси в областта. Редуцирането на индикаторите да става на основата на фокусирането на стратегията – по-малък брой цели ще доведе естествено и до по-малък брой индикатори.

2. Да се запазят само тези индикатори, за които е налице достоверен и лесно достъпен източник на информация.

3. При оформянето на крайния списък от индикатори, да се обмисли отпадането на повечето индикатори, за които настоящата оценка не успя да намери лесно-достъпна достоверна информация на областно ниво, а именно:

По приоритет 1:

Степен на завършване на транспортната мрежа (%);

Дължина на подобрената железопътна инфраструктура, в т.ч. на територията на индустриалните зони в изявени икономически центрове;

Увеличение на пътничкопотока (%);

Увеличение на товаропотока (%);

% на населението с подобрен транспортен достъп;

Време за достъп до общински център (минути);

Рехабилитирана площ - дка и % от подлежащата на рехабилитация;

Територии (% от общата), застрашени от ерозия (водна, вятърна и в резултат на човешка дейност);

Укрепени свлачища - брой и площ;

Брой на изградените нови алтернативни източници на енергия и мощност в kW;

По приоритет 2:

Брой на новосъздадените центрове за изследвания, технологии и иновации;

Брой на изградени технопаркове и техноинкубатори;

Повишаване на броя на заетите научно-изследователски кадри (брой и % от общия брой на заетите кадри от тази сфера, мъже/жени);

Брой на получените патенти от разработените иновации;

Брой и % на увеличаване на цифровите телефонни линии;

Дължина на инсталираната широколентова мрежа (в км);

Брой на новосъздадените фирми, които предлагат услуги, свързани с информационните технологии ("онлайн", електронна търговия и др.) на регионално и местно ниво;

По приоритет 3:

Брой на компютрите на 100 ученици в училищата;

Брой на Интернет места на 100 ученици в училищата;

Брой на компютрите на 100 студенти във висшите училища;

Брой на Интернет места на 100 студенти във висшите училища;

Относителен дял на населението, което има достъп до първична здравна помощ- съответно за 30, 60 и повече минути;

По приоритет 4:

Изградена и достъпна инфраструктура за хора с увреждания (% от общата за изграждане);

Въведен екологосъобразен транспорт (% от общия);

Процент на превозените пътници с градски транспорт (тролеи, трамваи, метро);

По приоритет 5:

Намаляване на териториите, класифицирани като изостанал селски район (%);

Увеличване на БДС от аграрния сектор (% от БДС на района);

Създадена и запазена заетост в аграрния сектор (% от всички работни места);

Увеличване площта на горските масиви и сертифицираните гори (м2);

3.2 Оценка на постигането на стратегическите цели

3.2.1 По Цел 1: Създаване на условия за развитие на отрасли и дейности, осигуряващи устойчив икономически растеж на област Бургас.

Обща констатация:

Като цяло до 2007-2008 г. се наблюдава съществен напредък по целта; може основателно да се предполага, че за 2009-2010 г. относно БВП, БВП на човек от населението и БДС ще се наблюдава значителен регрес.

Прави силно впечатление, че по тази стратегическа цел е подценен туризмът като сектор, благоприятстващ икономическия растеж. Подценени са съответно действията, които биха подобрили условията за развитието на туризма в областта. На практика в ОСР липсват индикатори, проследяващи напредъка в развитието на туристическия сектор. В това отношение може да се отбележи стабилното нарастване на нощувките до 2007 г. и забавяне на темпа на нарастване през 2008 г.

Табл. 3 Реализирани нощувки на територията на Бургаска област

Индикатори	Година				
	2004	2005	2006	2007	2008
Реализирани нощувки - общо (брой)	4 518 841	5 362 621	6 053 394	6 176 482	6 176 373
Реализирани нощувки от чужденци (брой)	3 982 707	4 755 302	4 952 336	4 991 603	4 988 545

Източник: НСИ

Преглед по ключови индикатори:

Табл. 4 Индикатор: Увеличение на БВП в област Бургас

Година	Стойност (хиляди лева)
2005 г.	2 468 374
2007 г.	2 880 658

Табл. 5 Индикатор: БВП на човек от населението за областта (по текущи цени)

Година	Стойност (лева)
2005 г.	5 893
2007 г.	6 876

Табл. 6 Индикатор: Нетни приходи от продажби на предприятията в област Бургас

Година	Стойност (хиляди лева)
2005 г.	10 065 256
2008 г.	17 996 657

Табл. 7 Индикатор: Ръст на БДС за област Бургас

Година	Стойност (хиляди лева)
2005 г.	2 031 364
2007 г.	2 364 916

Табл. 8 Индикатор: Ръст на ДМА за област Бургас

Година	Стойност (хиляди лева)
2005 г.	3 139 838
2008 г.	6 251 735

Табл. 9 Индикатор: ДМА активи с екологично предназначение в област Бургас

Година	Стойност (хиляди лева)
Към 31.12.2005 г.	166 914
Към 31.12.2008 г.	250 008

Към 31.12.2009 г.	265 424
-------------------	---------

Табл. 10 Индикатор: ДМА активи с екологично предназначение на човек от населението в област Бургас

Година	Стойност (лева)
Към 31.12.2005 г.	399
Към 31.12.2008 г.	595
Към 31.12.2009 г.	630

3.2.2 По Цел 2: Подобряване на жизнената среда, чрез стимулиране развитието на човешкия потенциал за повишаване реализацията, заетостта и доходите на населението.

Общи констатации:

По отношение на равнището на безработицата в Бургаска област се наблюдава съществен напредък до 2008 г., но по отношение на общ доход на лице от домакинство се наблюдава видимо забавяне на темпа на нарастване още към 2008 г. През 2009-2010 безработицата се връща на равнищата от преди 2005 г. Регистрираните безработни (средногодишен брой) в Бургаска област за последните пет последователни години по данни на Дирекция „Регионална служба по заетостта“ Бургас е както следва:

Табл. 11 Регистрираните безработни в Бургаска област (средно-годишен брой)

Година	Брой (души)
2006 г.	10 477
2007 г.	7 819
2008 г.	6 312
2009 г.	8 855
2010 г.	12 017

По отношение на миграцията, към 2008 областта отбелязва механичен прираст от 1457 души. С най-висок положителен механичен прираст се характеризират община Бургас (1239 души), а с най-висок отрицателен - Карнобат, Сунгурларе и Руен (съответно -173, -151, -129).

Преглед по ключови индикатори

Табл. 12 Индикатор: Равнище на заетост в областта: общо, мъже, жени, младежи (%)

	2005		2008		2009	
	над 15 г.	15 - 64	над 15 г.	15 - 64	над 15 г.	15 - 64
Общо	45.8	-	49.1	61.7	48.3	61.3
Мъже	53.0	-	55.9	67.8	55.1	68.0
Жени	39.1	-	42.8	55.6	41.9	54.7
Младежи:						
15 - 24 г.	25.4	-	26.2	-	26.5	-
25 - 34 г.	68.9	-	75.2	-	73.9	-

Табл. 13 Индикатор: Равнище на безработица в областта: общо, мъже, жени, младежи (%)

	2005		2008		2009	
	над 15 г.	15 - 64	над 15 г.	15 - 64	над 15 г.	15 - 64
Общо	6.2	-	3.4	3.4	3.9	4.0
Мъже	5.8	-	3.1	3.2	3.6	3.6
Жени	6.7	-	3.7	3.7	4.4	4.4

Табл. 14 Индикатор: Равнище на доходите в областта

	2005	2008	2009
Средна годишна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение (в лева)	4005	6117	6830
Общ доход на лице от домакинство (в лева)	2673	3671	3722

Табл. 15 Индикатор: Намаляване на миграцията (механичен прираст, 2008)

	Заселени			Изселени			Механичен прираст		
	общо	мъже	жени	общо	Мъже	жени	общо	мъже	жени
Югоизточен район	19901	9156	10745	20803	9629	11174	-902	-473	-
Бургас обл.	8059	3774	4285	6602	3035	3567	1457	739	718
Айтос	449	178	271	376	168	208	73	10	63
Бургас	3900	1790	2110	2661	1248	1413	1239	542	697
Камено	191	95	96	247	110	137	-56	-15	-41
Карнобат	353	142	211	526	244	282	-173	-102	-71

Малко Търново	77	36	41	109	54	55	-32	-18	-14
Несебър	874	458	416	489	234	255	385	224	161
Поморие	552	259	293	405	175	230	147	84	63
Приморско	247	121	126	195	98	97	52	23	29
Руен	211	66	145	340	121	219	-129	-55	-74
Созопол	474	246	228	404	200	204	70	46	24
Средец	423	214	209	390	185	205	33	29	4
Сунгурларе	136	69	67	287	120	167	-151	-51	-100
Царево	172	100	72	173	78	95	-1	22	-23

Източник: НСИ, 2008

По останалите индикатори на този етап не може да се проследи напредъка, доколкото в НСИ и Териториалното статистическо бюро – Бургас няма данни към момента на провеждането на междинната оценка. Това са както следва:

- Увеличение продължителността на живота
- Намаляване на неравнопоставеността на уязвимите групи
- Създадена или запазена заетост (бр. и % от всички работни места);

3.2.3 По Цел 3: Развитие на вътрешнорегионалното и трансграничното сътрудничество за постигане на балансирано развитие и обособяване на област Бургас като представителна външна граница на ЕС.

Обща констатация:

Напредъкът по постигането на тази цел е трудно да бъде проследено на основата на обективни данни. Може да се предположи сериозно забавяне в изпълнението на програмата за трансгранично сътрудничество „България-Турция“ във втората половина на периода на междинната оценка поради две причини:

- Поради трудности на национално ниво при конституирането на управляващия орган на програмата;
- Поради решението на Общинския съвет в Бургас да признае арменския геноцид, което предизвика негативна реакция от страна на правителството на Република Турция, което наложи върху турските общини забрана за участие в партньорство.

Преглед по ключови индикатори:

- Увеличение на БДС от трансграничен бизнес (%)

По индикатора не се събират данни, а най-вероятно трудно биха могли да бъдат събрани такива.

- Увеличение на БВП (%) за областта:

За данните по този индикатор виж. по-горе;

По принцип този индикатор е нерелевантен за проследяването на напредъка по тази цел и би трябвало да отпадне при актуализирането на ОСР-Бургас.

3.3 Оценка на напредъка на ОСР-Бургас по приоритети

3.3.1 По приоритет 1: Изграждане на нова и модернизация на съществуващата инфраструктура, осигуряваща условия за устойчив икономически растеж и заетост

Обща констатация:

За повечето от индикаторите по приоритета няма налична информация в НСИ и ТСБ-Бургас. Напредък се наблюдава по изграждане на съоръжения за пречистване на отпадни води и процента на пречистени отпадни води; по отношение на пречистването на питейната вода не се наблюдава промяна. Значим напредък се наблюдава по отношение на твърдите битови отпадъци. Известно влошаване на показателите се наблюдава относно режима на водоползване.

В пътната инфраструктура се наблюдават известни положителни промени. Освен напредъка по строителството на Автомагистрала „Тракия“, известен напредък се наблюдава по отношение на дължината на второкласната пътна мрежа.

Табл. 16 Индикатори за развитието на пътната и железопътната инфраструктура в област Бургас

Индикатори	Години				
	2004	2005	2006	2007	2008
Дължина на автомагистралите (км)	-	-	35	35	35
Дължина на първокласните пътища (км)	249	249	249	249	249
Дължина на второкласните пътища (км)	244	244	253	253	261
Дължина на третокласните пътища (км)	621	621	624	624	624
Дължина на железопътните линии (км)	186	184	186	184	184

Източник: НСИ

През периода на оценяването се наблюдава подобрене в развитието на Летище Бургас¹⁰. В края на 2006 година германо-българският консорциум Фрапорт Туин Стар Еърпорт Мениджмънт АД спечели конкурса за концесия на летище в Бургас. Нов терминал за заминаващи пътници бе открит на 29.06.2007г. на летище Бургас в изпълнение на инвестиционната програма в частта ѝ за незабавни подобрения на обслужването. Веднага след края на туристическия сезон през 2010 г. инвеститорът стартира строителството на новите сгради на бургаското летище, които са част от подготвителните дейности, необходими за започване изграждането на новия пътнически терминал на летище Бургас. Вече е в ход строителството на карго службата и новата административната сграда на летището и предстои старта на строителството на службата за противопожарна безопасност. През 2010 г. се реализира още един проект - разширението на перона за въздухоплавателни средства на летище Бургас с четири допълнителни стоянки за самолети. Осъществяват се също и дейности по рехабилитацията на пътеките за рулиране на въздухоплавателни средства. Стойността на проектите, които се осъществяват в момента на летище Бургас надхвърля 12 милиона лева. Към 2009 Летище Бургас регистрира:

- 15 634 самолетодвижения за 2009 г.
- 1 704 634 пътници обслужени през 2009 г.
- повече от 130 дестинации в 58 страни;

Не така осезателни промени се наблюдават в развитието на Пристанище Бургас¹¹. Генералният му план за развитие до 2015 г. предвижда да се изградят четири нови терминала: Терминал 1 с източен вълнолом - за генерални и течни товари; Терминал 2 - за насипни товари; Терминал 3 - Ро Ро и фериботен терминал; Терминал 4 - контейнерен терминал. Реализацията на генералния план започва с изграждането на източния вълнолом и Терминал 2А за насипни товари. Това стана възможно благодарение на усилията на ръководството на "Пристанище Бургас" ЕАД и подкрепата на правителството на Република България. На 29 юни

¹⁰ Данните са взети от интернет-страницата на летище Бургас.

¹¹ Данните са взети от интернет-страницата на пристанище Бургас.

1998г. е сключен договор с Японската банка за международно сътрудничество /JBIC/, с който се отпуска кредит за проекта в размер на 14 312 000 000 йени. Работата по проекта за развитие на "Пристанище Бургас" ЕАД стартира официално на 10 август 1999 г. Строителството на обекта започва през м. юни 2001 г. Изграждането и оборудването с техника на новия Терминал 2А приключва и товарните операции започнаха на 16 ноември 2005 г. Не са предоставени данни за напредък по другите терминали, както и няма данни за увеличаване на товаропотока през пристанището в периода 2005-2010 г.

Положителни промени се предполагат и по отношение на водоснабдителната и канализационната система¹² и по-специално реализацията на проекта за „Интегрирано Управление на водния цикъл на гр. Бургас“, който предвижда финансиране на модернизацията и разширението на ВиК инфраструктурата на ВиК ЕАД Бургас и подобряване на оперативното и финансово състояние на компанията. Проектът финансира приоритетни инвестиции на обща стойност € 21 милиона, като безвъзмездното финансиране от ИСПА възлиза на € 10 милиона, а съ-финансирането под формата на заем от ЕБВР възлиза на € 11 милиона. Договорът за заем е сключен с ЕБВР през м.юни 2005 год., а финансовият меморандум за предоставяне на безвъзмездно финансиране от ЕК бе подписан през м.януари, 2006 год. Проектът включва следните инвестиционни компоненти: обновление на вътрешната водоснабдителна мрежа на гр. Бургас, на резервоар Изгрев и Южния Клон на деривация Камчия; обновление на централния водопровод от резервоар Лозово до хотел „Мираж“; обновление и разширение на канализационната мрежа и модернизация и въвеждане на третично пречистване в ПСОВ Бургас. Финансирането от ЕБВР ще бъде усвоено за подмяна на централния водопровод от Резервоар Лозово до хотел „Мираж“, който е основният водопровод, захранващ гр. Бургас. Не са предоставени данни за продуктите и резултатите по проекта към края на 2010 г., както и виждането за съдбата на проекта след приключването на периода по финансовия меморандум за „ИСПА“.

¹² Данните са взети от интернет-страницата на «ВиК» Бургас.

Преглед по ключови индикатори (за които са налични данни)

Табл. 17 Индикатор: Брой изградени пречиствателни станции за отпадни в област Бургас

Година	Обслужено население (%)
2005 г.	52.7%
2008 г.	57.1%

Табл. 18 Индикатор: Брой изградени пречиствателни станции за питейни води в област Бургас

Година	Обслужено население (%)
2005 г.	87.2%
2008 г.	87.8%

Табл. 19 Индикатор: Отпадни води, подложени на първично и вторично пречистване (%) в област Бургас

Година	Обслужено население (%)
2005 г.	74.4%
2008 г.	80.2%

Табл. 20 Индикатор: Население на режим на водоползване (%)

Година	Население на режим на водоползване (%)
2005 г.	1.8%
2008 г.	6.1%

Табл. 21 Индикатор: Третиране на битови и строителни отпадъци в съответствие с нормативните изисквания (брой, %)

Година	Брой депа (%)
2005 г.	17 депа
2008 г.	15 депа (98.5%)

Табл. 22 Индикатор: Население, включено в организирани системи за събиране на битовите отпадъци (%)

Година	Население (%)
2005 г.	85.3%
2008 г.	96.0%

Индикатори, за които липсват данни:

Степен на завършване на транспортната мрежа (%);

Дължина на подобрената железопътна инфраструктура, в т.ч. на територията на индустриалните зони в изявени икономически центрове;

Увеличение на пътникопотока (%);

Увеличение на товаропотока (%);

Населението с подобрен транспортен достъп (%);

Време за достъп до общински център (минути);

% на домакинствата и стопанските предприятия, повлияни от премахване на режима на водоползване;

Брой на дните с нарушено водоснабдяване (на 1000 домакинства);

Рехабилитирана площ - дка и % от подлежащата на рехабилитация;

Територии (% от общата), застрашени от ерозия (водна, вятърна и в резултат на човешка дейност);

Укрепени свлачища - брой и площ;

Брой на изградените нови алтернативни източници на енергия и мощност в kW;

3.3.2 По приоритет 2: Повишаване на регионалната конкурентоспособност на основата на икономика на знанието

Общи констатации:

За почти никой от индикаторите по приоритета няма налична информация в НСИ и ТСБ-Бургас. По други показатели може да се прецени, че до 2008 г. се наблюдава постепенно увеличаване на:

- разходите за научно-изследователска и развойна дейност, персонала зает с такава дейност (все пак трябва да се има предвид, че данните за 2008 са предварителни);

- относителния дял на домакинствата с достъп до интернет и относителен дял на лицата на възраст между 16 и 74 години, използвали интернет през последните 12 месеца (данните за 2008 г. трябва да се интерпретират по-внимателно, тъй като на ниво област са попаднали малък брой единици в извадката, поради което статистическата грешка по-голяма от стандартните отклонения).

Табл. 23 Ключови индикатори относно повишаването на регионалната конкурентоспособност на основата на икономика на знанието (област Бургас)

Индикатори	Години				
	2004	2005	2006	2007	2008
Разходи за научноизследователска и развойна дейност (НИРД) (хил.лв)	3 473	3 569	4 419	5 191	6 206
Персонал, зает с научноизследователска и развойна дейност (НИРД) (брой)	460	456	410	466	515
Относителен дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	7,6	-	18,5	16,1	22,9
Относителен дял на лицата на възраст между 16 и 74 години, използвали интернет през последните 12 месеца (%)	15,9	-	25,6	30,6	34,8

Източник: НСИ

Едновременно с това се наблюдава постепенен процес на влошаване на образователната структура на населението на областта, което е пряко свързано с икономиката на знанието: постепенно намалява делът на активното население с висше образование за сметка на нарастването на тези с основно и по-ниско образование.

Табл. 24 Ключови индикатори относно образователната структура на населението на областта (област Бургас)

Индикатори	Години				
	2004	2005	2006	2007	2008
Относителен дял на населението на възраст между 25 и 64 навършени години с висше образование (%)	18,5	18,5	16,5	15,3	14,5
Относителен дял на населението на възраст между 25 и 64 навършени години със средно образование (%)	47,4	48,4	48,9	48,6	48,2
Относителен дял на населението на възраст между 25 и 64 навършени години с основно и по-ниско образование (%)	34,1	33,1	34,6	36,1	37,3

Източник: НСИ

Няма данни за напредъка по следните индикатори:

Брой на новосъздадените центрове за изследвания, технологии и иновации

Брой на изградени технопаркове и техноинкубатори

Повишаване на броя на заетите научно-изследователски кадри (брой и % от общия брой на заетите кадри от тази сфера, мъже/жени)

Брой на получените патенти от разработените иновации

Брой и % на увеличаване на цифровите телефонни линии

Дължина на инсталираната широколентова мрежа (в км)

Брой на абонатите на Интернет на 1000 жители¹³

Брой на новосъздадените фирми, които предлагат услуги, свързани с информационните технологии ("онлайн", електронна търговия и др.), на регионално и местно ниво

3.3.3 По приоритет 3: Създаване на благоприятна жизнена, културна и природна среда в област Бургас

Общи констатации:

За никой от индикаторите по приоритета няма налична информация в НСИ и ТСБ-Бургас. Повечето от индикаторите по този приоритет не са на мястото си (повече подходат за икономика на знанието и информационно общество – напр. всички, които се отнасят до брой компютри и брой интернет места).

Косвени данни относно напредъка по изграждането на благоприятна жизнена среда могат да се търсят в областта на демографските процеси в областта. Към 2008 г. населението на областта продължава да се увеличава, макар че темпа се забавя между 2007 и 2008 г. Подобрене към 2008 се наблюдава относно коефициента на естествения прираст (все още отрицателен), механичния прираст¹⁴, коефициента на смъртност и детската смъртност.

¹³ За сметка на това относно индикатор «Относителен дял на домакинствата с достъп до интернет (%)» има достоверен и достъпен източник на информация.

¹⁴ От друга страна увеличаването на механичния прираст вследствие на междуобластни миграционни процеси в ситуация на криза води и до увеличаване на броя на безработните.

**Табл. 25 Ключови индикатори относно създаването на благоприятна
жизнена, културна и природна среда в област Бургас**

Показатели	Години				
	2004	2005	2006	2007	2008
Население към 31.12. - общо (брой)	418 925	418 750	417 810	420 095	420 840
Население към 31.12. - мъже (брой)	204 382	204 051	203 409	204 897	205 081
Население към 31.12. - жени (брой)	214 543	214 699	214 401	215 198	215 759
Коефициент на естествен прираст на населението (на 1 000 души от населението)	-2,8	-2,6	-2,2	-1,9	-1,7
Коефициент на детска смъртност (на 1 000 живородени деца)	14,1	13,4	12,3	11,3	10,4
Коефициент на смъртност - общо (на 100 000 души от населението)	1 306.8	1 310.3	1 357.9	1 352.9	1 336.6
Коефициент на смъртност - мъже (на 100 000 души от населението)	1 468.0	1 484.2	1 509.8	1 526.3	1 500.1
Коефициент на смъртност - жени (на 100 000 души от населението)	1 153.1	1 144.8	1 213.7	1 188.1	1 181.1

Данните сочат и напредък относно състоянието на околната среда и по-специално намаляването на емисиите на серни оксиди, азотни оксиди, въглероден оксид и въглероден диоксид (за които обаче няма данни за 2008 г.).

Табл. 26 Ключови индикатори относно състоянието на околната среда

Показатели	Години				
	2004	2005	2006	2007	2008
Разходи за опазване и възстановяване на околната среда (хил. лв.)	70 247	61 332	142 358	124 714	162 164
Емисии на серни оксиди в атмосферата (тонове)	34 335	33 140	29 156	12 902	-
Емисии на азотни оксиди в атмосферата (тонове)	5 731	5 949	6 004	3 354	-
Емисии на въглероден оксид в атмосферата (тонове)	4 229	5 081	5 691	308	-
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата (тонове)	1 850 347	2 011 917	2 108 238	1 241 160	-
Събрани битови отпадъци на общински депа с организирано сметоизвозване (хил. тонове)	191,2	220,2	252,4	261,4	249,1

Източник: НСИ

Няма данни за напредъка по следните индикатори:

Брой на компютрите на 100 ученици в училищата;

Брой на Интернет места на 100 ученици в училищата;

Брой на компютрите на 100 студенти във висшите училища;

Брой на Интернет места на 100 студенти във висшите училища;

Относителен дял на населението, което има достъп до първична здравна помощ- съответно за 30, 60 и повече минути;

3.3.4 По приоритет 4: Интегрирано градско развитие, подобряване на градската среда и стимулиране развитието на малките градове

Обща констатация:

За никой от индикаторите по приоритета няма налична информация в НСИ и ТСБ-Бургас.

Няма данни за напредъка по следните индикатори:

Изградена и достъпна инфраструктура за хора с увреждания (% от общата за изграждане);

Въведен екологосъобразен транспорт (% от общия);

Процент на превозените пътници с градски транспорт (тролеи, трамваи, метро);

3.3.5 По приоритет 5: Развитие на селските райони, горското стопанство, рибарството и аквакултурите

Обща констатация:

За никой от индикаторите по приоритета няма налична информация в ТСБ-Бургас. Индикаторът „Намаляване на териториите, класифицирани като изостанал селски район“ е нереалистичен (едва ли е възможно за един планов период даден район да бъде прекласифициран).

Няма данни за напредъка по следните индикатори:

Намаляване на териториите, класифицирани като изостанал селски район (%);

Увеличаване на БДС от аграрния сектор (% от БДС на района);

Създадена и запазена заетост в аграрния сектор (% от всички работни места);

Увеличаване площта на горските масиви и сертифицираните гори (м²);

3.3.6 Приоритет 6: Бургаска област – външна граница на ЕС, трансгранично сътрудничество и интегрирано териториално развитие на черноморския басейн

Обща констатация:

За никой от индикаторите по приоритета няма налична информация в НСИ или ТСБ-Бургас.

По данни на общините (справки от м. юли 2010 и януари 2011) налице са следните проекти:

- Айтос – 2 проекта на обща стойност 179 400 лв.
- Малко Търново – 1 проект на стойност 6 045 000 лв.
- Средец – 4 проекта на обща стойност 608 508 лв.
- Царево – 1 проект на стойност 67 202 лв.

По информация от управляващия на програмата¹⁵:

Управляващ орган по програмата е Главна дирекция „Управление на териториалното сътрудничество“ в Министерството на регионалното развитие и благоустройството.

Към 21.12.2010 г.¹⁶ Европейската комисия е дала положителна оценка на съответствието на системите за управление и контрол на Програмата за трансгранично сътрудничество България – Турция.

Получената положителна оценка е гаранция, че процедурите и правилата, установени от Управляващия орган на програмата за трансгранично сътрудничество България – Турция са достатъчно надеждни за ефективно усвояване и управление на европейските средства. С получаването на положителна оценка се дава подкрепа на потенциални бенефициенти от областите Бургас, Хасково и Ямбол, и провинциите Едирне и Къркларели. Общата стойност на програмата за трансгранично сътрудничество България – Турция за периода 2007 – 2011 г. е 21,7 млн. евро, от които 18,5 млн. евро от ЕС и 3,3 млн. евро национално публично съфинансиране от двете държави.

Към момента по програмата се извършва оценка на подадените проектни предложения по първата покана. По програмата България – Турция за финансиране кандидатстват 111 проекта на стойност 24,8 млн. евро.

¹⁵ На интернет-страницата на МРРБ няма информация за изпълнени проекти по програма ФАР ТГС «България-Турция», както и за проекти по другите програми за териториално сътрудничество («Черно море», «Югоизточна Европа», ИНТЕРРЕГ 4С и др.).

¹⁶ <http://www.ipacbc-bgtr.eu/bul/news/view/30>

Няма данни за напредъка по следните индикатори:

Брой на проектите за трансгранично сътрудничество, в т.ч. по основни приоритети;

Относителен дял на общините, граничещи с Р Турция по отделни граници, включени в проекти за ТГС;

Брой на бенефициентите (брой заети, обучени, МСП, получили подкрепа и др.) по проекти за трансгранично сътрудничество;

Относителен дял на целевото население, повлияно от проекти за трансгранично сътрудничество;

Брой на проектите за транснационално сътрудничество с участие на общини от Бургаска област;

Структура и обхват на проектите за транснационално сътрудничество;

Брой общини, включени в проекти за транснационално сътрудничество;

Общ брой на българските партньори;

Брой на бенефициентите;

Брой на проектите за работа в мрежа и обмен на опит между регионалните и местните власти;

Брой изградени мрежи за обмена на опит между регионалните и местните власти;

Относителен дял на местните и регионалните власти, участващи в изградените мрежи и обмен на опит;

3.3.7 Приоритет 7: Укрепване на административния капацитет на областно и местно ниво

Обща констатация:

За никой от индикаторите по приоритета няма налична информация в НСИ или ТСБ-Бургас. В отчетите на областна администрация за 2007, 2008 и 2009 г. има известни данни за укрепването на капацитета на областните администрации (вж. 3.5.2.7 Приоритет 7: Укрепване на административния капацитет на областно и местно ниво), които не са достатъчни, за да се направи обективна оценка за целия период.

Няма данни за напредъка по следните индикатори:

Брой проекти, получили техническа помощ за подготовката им;

Брой преминали обучение за развитие на уменията за управление на проекти, финансов контрол;

Брой разработени регионални информационни системи за осигуряване на процеса на управление;

Брой разработени системи за наблюдение на изпълнението на регионалните и местните планове и програмни документи;

Брой разработени съвместни проекти между областна администрация, общинската администрация, частния сектор и неправителствения сектор;

Брой финансирани съвместни проекти между областната администрация, общинската администрация, частния сектор и неправителствения сектор;

Брой на преминалите обучение по разработване, финансиране и управление на съвместни проекти и прилагане на интегрирани програми за развитие;

% от областната и общинските администрации, предоставящи административни услуги чрез едно място на достъп (едно гише);

Брой на преминалите обучение за подкрепа на нови подходи за управление на регионално и местно развитие, в т.ч. за иновации, регионални клъстери, трансгранично и транснационално сътрудничество;

Брой внедрени добри практики на управленски подходи за регионално и местно развитие;

Брой изпълнени проекти с надобластно значение в рамките на ЮИРП;

Брой финансирани проекти в област Бургас от предприєдинителни фондове на ЕС;

Брой изпълнени партньорски проекти за регионално развитие /социално-икономическо сближаване, финансирани чрез структурните инструменти на ЕС

3.4 Оценка на изпълнението на ОСР

3.4.1 Оценка на изпълнението през призмата на общинските планове

Обща констатация: Справките за изпълнението на общинските планове за развитие на общините в Бургаска област са полезен инструмент за оценка на постигането на стратегическите цели и приоритети на ОСР, но едновременно с това са сравнително ненадежден източник. От една страна няма правно задължение за общините да предоставят на

оценителя официални данни за извършване на оценката. Вероятно поради тази причина една част от общините в областта не предоставиха необходимата информация. Като следствие, този факт изкривява картината на изпълнението, поради което повечето от тези данни трябва да бъдат ползвани само като ориентир и „за сведение“.

От друга страна, тъй като не са официален документ, дори когато общините са попълнили и изпратили своите справки на оценителния екип, няма пълна гаранция за тяхната достоверност.

На трето място, за част от общините, които не са попълнили и изпратили справки за нуждите на междинната оценка, липсата на информация се компенсира от по-стари справки (юли-август 2010 г.), разработени по същия модел за целите на проект на ГЕФ/ПРООН „Development of Model Terms of Reference and Methodological Guidelines for Conducting a Midterm Evaluation of the District Development Strategies to Support MRDPW in Integration of Global Environmental Issues in Strategic Planning Documents“. Разликата, освен във времето, е че в старите справки не се посочват текущи и предстоящи проекти. В този случай справката се допълва от експертите на екипа на основата на друга официална и публично достъпна информация от общините (интернет-сайта на общината) и централната държавна администрация (напр. годишните доклади за напредъка по изпълнението на програма ИСПА).

На четвърто място, изпратените справки без изключение са непълни: те предоставят сведения за приключени, изпълнявани и одобрени нестартирани проекти с техните дейности и финансиране, но не предоставят данни за продуктите, резултатите, целевите групи и очакваните въздействия върху тях. По тази причина тези справки могат да се ползват, освен за броя на проектите в общината, само за финансови показатели като обща стойност на проекта.

Въпреки тези ограничения, справките на изпълнението на общинските планове за развитие са полезни, тъй като те единствени дават сведения за реализираните проекти в периода 2005-2007 г., доколкото за следващия период 2008-2010 данни на ниво проекти могат да бъдат намерени и в ситемата ИСУН.

До 2008 г. са реализирани голям брой проекти на сравнително ниска стойност с предимно национално финансиране: ПУДООС, „Красива България“, Социално-инвестиционен фонд и др.

От 2008 г. насам спада броя на проектите, но значително се увеличава тяхната стойност.

Може основателно да се предположи, че проектният опит на общините от началото на периода не е бил от особена полза при подготовка и изпълнение на проекти, съфинансирани от структурните и кохезионния фонд на ЕС, тъй като са били малки като обем на дейностите и финансов обем, в повечето случаи не са изисквали съфинансиране, нито провеждане на процедури за избор на изпълнител по ЗОП.

Изпълнение на общинските планове за развитие по общини 2005-2010 г.:

Айтос: 19 проекта на обща стойност 13 569 886 лв.:

- 16 приключени на обща стойност 2 156 630 лв.
- 2 в процес на изпълнение на обща стойност 5 413 256
- 1 одобрен, но нереализиран¹⁷ на обща стойност 6 000 000
- По източник на финансиране: 5 ПУДОС, 5 „Красива България“, 2 Социално-инвестиционен фонд, 2 ФАР-ТГС, 2 ОПРР, 1 – по споразумение между общината, МФ и МРРБ.
- По сектори: преобладават благоустройствени дейности или проекти със социален характер; няма проекти в подкрепа на конкурентноспособността и растежа.

Бургас: 27 проекта на обща стойност 103 561 096 лв.

- 8 приключени на обща стойност 45 312 658 лв.¹⁸

¹⁷ Не се посочна причината; проекта е на стойност 6 млн. лв. по ОПРР и може да се предположи, че е в листа на чакащите, поради изчерпан финансов лимит по приоритетната ос.

¹⁸ На интернет-страницата на общината са посочени само 3 приключени проекта без да е посочена тяхната стойност (1 проект по «Красива България», 1 по ОП «Административен капацитет» и 1 по ИСПА). Калкулацията е направена на основата на справка от общината от м. юли 2010 г., където обаче са посочени и 6 Национални прорами и 1 Регионална програма, без да е посочено финансиране, продукти и резултати (напр. «От социални помощи към заетост», «Асистенти за хора

- 19 в процес на изпълнение на обща стойност 58 248 438 лв.¹⁹
- Няма данни за одобрени, но все още нестартирали проекти; няма данни за канселирани проекти
- По източник на финансиране:, 2 „Красива България“, 2 Социално-инвестиционен фонд, 5 ОПРР, 4 ОПОС, 1 ОПРЧР, 1 ИСПА и по 1 от: Финансов механизъм на Европейското икономическо пространство, ПРОГРАМА "Младежта в действие" ЕС, Програма LIFE+, Concerto "REMINING LOWEX", Програма URBACT, Intelligent Energy – Europe, ПРОЕКТ: "IN HAND".
- По сектори: преобладават благоустройствени дейности или проекти със социален характер; посочват се малък брой проекти в пряка подкрепа на конкурентноспособността и растежа.

*Камено:*²⁰ 9 проекта на обща стойност 8 442 530 лв.

- 5 приключени проекта на обща стойност 2 598 694 лв.
- 4 проекта в процес на изпълнение – 5 843 836 лв.
- няма данни за одобрени, но нестартирали проекти и прекратени проекти
- По източник на финансиране: 2 Социално-инвестиционен фонд, 2 ФАР, 2 ПРСР (Лидер и Мярка 321), 1 ПУДООС, 1 САПАРД, 1 ОПРЧР.
- По сектори: преобладават благоустройствени дейности или проекти със социален характер и интеграция на малцинствата (1 проект); няма данни за проекти в пряка подкрепа на конкурентноспособността и растежа, както и териториално сътрудничество.

с увреждания», «Старт в кариерата» и др. При оценката не ги включваме в общия брой проекти. Не са посочени проекти по трансгранично сътрудничество (както и териториално сътрудничество).

Калкулациите се затрудняват и от факта, че по данни на УО на ИСПА и ВиК Бургас през оценявания период е реализиран проект «Интегриран воден цикъл на Бургас» на обща стойност 21 млн. евро (ИСПА-ЕБВР), докато общината отчита само компонент от проекта на стойност 6.5 млн. евро. В крайна сметка в общата стойност на приключените проекти са взети предвид официалните данните от доклада за напредъка на УО – «ИСПА МЯРКА 2005/BG/16/P/PE/003 Интегриран воден проект за гр. Бургас. Напредък на проекта в периода Май 2010 – 31 Декември 2010»

<http://www.mrrb.government.bg/?lang=bg&do=ispa>

¹⁹ В тази категория влизат всички проекти, които общината е посочила като «Текущи» на интернет страницата си. За два от проектите не е посочена стойност на интернет страницата на общината, а именно: по програма "Младежта в действие" ЕС и проект "IN HAND"

²⁰ Калкулацията е направена на основата на справката от общината от м. юли 2010 г.

*Карнобат:*²¹ 30 проекта на обща стойност 20 449 081 лв.

- 27 приключени проекта на обща стойност 12 523 374 лв.
- 2 проекта в процес на изпълнение – 4 699 915 лв.
- 1 одобрен, но нестартирал проект - 3 225 792 лв.
- няма данни за прекратени проекти
- По източник на финансиране: 5 „Програма от социални помощи към заетост“, 5 „Красива България“, 5 ОПРР, 4 Социално-инвестиционен фонд, 4 ПУДООС, 2 Фонд социално подпомагане, 2 ОПРЧР, 1 САПАРД, 1 ПРСР (Лидер), 1 Национален конкурс по кампанията „За чиста околна среда“, 1 ОПРЧР.
- По сектори: преобладават благоустройствени дейности или проекти със социален характер; няма данни за проекти в пряка подкрепа на конкурентноспособността и растежа, както и териториално сътрудничество.

*Малко Търново:*²² 46 проекта на обща стойност 11 325 521 лв.

- 41 приключени проекта на обща стойност 11 325 521 лв.
- 5 проекта в процес на изпълнение – няма данни.
- няма данни за нестартирали или прекратени проекти
- По източник на финансиране: 3 „Красива България“, 1 ОПРР, 1 Социално-инвестиционен фонд, 4 ПУДООС, 2 ПРСР (Лидер и Ос 3), 1 Национален конкурс по кампанията „За чиста околна среда“, .
- По сектори: преобладават благоустройствени дейности или проекти със социален характер; няма данни за проекти в пряка подкрепа на конкурентноспособността и растежа.

*Несебър:*²³ 13 проекта на обща стойност 9 578 797 лв.

²¹ Калкулацията е направена на основата на справката от общината от м. януари 2011 г., предоставена за целите на настоящата междинна оценка.

²² Община М. Търново не е представила справки нито през юли 2010, нито през януари 2011. Ползваме информацията от официалната интернет страница на общината със следните коментари: налична е много подробна информация за приключили проекти за периода 2005-2007 г.; освен тях са споменати и други „наскоро приключили проекти“ (без детайло) и са дадени линковете за 5 текущи проекти (линковете не се отварят).

²³ Данните за община Несебър са извлечени от представената справка за нуждите на настоящата междинна оценка през м. януари 2011 г.

- 10 приключени проекта на обща стойност 5 625 166 лв.
- 3 проекта в процес на изпълнение – 3 953 631 лв..
- няма данни за нестартирани или прекратени проекти
- По източник на финансиране: 4 ПУДООС, 2 ОПРР, 1 ОПОС, 1 ОПРЧР, 1 Социално-инвестиционен фонд, 1 фонд „Социално подпомагане“, 1 по Програмата на Европейската общност за заетост и социална солидарност (2007 – 2013) – PROGRESS, 2 Постоянна комисия за бедствия и авариии.
- По сектори: преобладават благоустройствени дейности или проекти със социален характер; няма данни за проекти в пряка подкрепа на конкурентноспособността и растежа.

*Поморие:*²⁴ 16 проекта на обща стойност 9 864 876 лв.

- 6 приключени проекта на обща стойност 1 570 759 лв.
- 6 проекта със собствено финансиране в процес на изпълнение – няма данни
- 4 проекта²⁵ в процес на изпълнение на обща стойност 8 294 117 лв.– по едни проект от ОПРР и ОПРЧР и два от ОПОС
- няма данни за прекратени проекти
- По източник на финансиране: 3 Красива България, 2 ОПОС, 1 ОПРР, 1 ОПРЧР, 1 Социално-инвестиционен фонд, 1 спонсорска програма на UEFA "Хет Трик", 1 Национална програма "Училището - територия на учениците" (останалите проекти са със собствено финансиране или няма данни за източника на финансиране).
- По сектори: преобладават благоустройствени дейности или проекти със социален характер; налице са някои проекти в пряка подкрепа на конкурентноспособността и растежа (яхтено пристанище).

²⁴ Община Поморие не е представила справки нито през юли 2010, нито през януари 2011. Ползваме информацията от официалната интернет страница на общината (данните за част от проектите са снети от стария сайт на общината, актуален до началото на 2010 г.) със следните коментари: в списъка на проектите от старата интернет-страница преобладават проекти за периода 2000-2005; текущите проекти от новата интернет страница са без детайли (финансираща организация, обща стойност на проекта и пр.).

²⁵ Данните за тези 4 проекта са от ИСУН; на сайта на общината няма данни за тях.

*Приморско:*²⁶ 9 проекта на обща стойност 38 018 119.

- 7 приключени проекта на обща стойност 25 148 119 лв.
- 2 проекта в процес на изпълнение – 12 870 000 лв.
- няма данни прекратени проекти и проекти по териториално сътрудничество
- По източник на финансиране: 1 ОПОС, 3 ПУДООС, 1 ПРСР (Лидер), 1 САПАРД, 1 ОПАК, 1 ОП „Рибарство“, 1 Японско посолство.
- По сектори: преобладават благоустройствени дейности или проекти със социален характер; налице са някои проекти в пряка подкрепа на конкурентноспособността и растежа (Лидер, Рибарство).

*Руен:*²⁷ 55 проекта на обща стойност 52 346 215 лв.

- 52 приключени проекта на обща стойност 18 570 262 лв.
- 3 проекта в процес на изпълнение – 33 775 953 лв.
- няма данни нестартирани или прекратени проекти
- По източник на финансиране: 15 ПУДООС, 12 Бедствия и аварии, 12 Държавен бюджет, 2 ПРСР, 1 ОПОС, 1 САПАРД, 2 „Красива България“ и др.
- По сектори: преобладават благоустройствени дейности или проекти със социален характер.

*Созопол:*²⁸ 22 проекта на обща стойност 62 003 170 лв.

- 16 приключени проекта на обща стойност 45 018 951 лв.
- 6 проекта в процес на изпълнение – 16 984 219 лв.
- няма данни нестартирани или прекратени проекти
- По източник на финансиране: 4 ПУДООС, 5 ПРСР, 1 ОПОС, 1 САПАРД, 1 ИСПА, 1 ОП „Рибарство“, 2 ОПРЧР, 4 ОПРР, 1 ОПАК, 2 „Красива България“, 2 СИФ, 1 Министерство на културата, 1 Агенция за хора с увреждания, .

²⁶ Данните за община Приморско са извлечени от представената справка за нуждите на настоящата междинна оценка през м. януари 2011 г.

²⁷ Данните за община Руен са извлечени от представената справка за нуждите на настоящата междинна оценка през м. януари 2011 г.

²⁸ Данните за община Созопол са извлечени от представената справка за нуждите на настоящата междинна оценка през м. януари 2011 г.

- По сектори: преобладават благоустройствени дейности или проекти със социален характер, налице са някои проекти в пряка подкрепа на конкурентноспособността и растежа (Рибарство).

*Средец:*²⁹ 64 проекта на обща стойност 14 570 035 лв.

- 56 приключени проекта на обща стойност 8 346 111 лв.
- 6 проекта в процес на изпълнение – 5 793 919 лв.
- 2 одобрени, но нестартирали проекти - 430 004 лв.
- По източник на финансиране: 8 ПУДООС, 4 „Красива България“, 2 СИФ, 2 ОПРР, 3 ПРСР, 1 ОПОС, 4 ТГС БГ-ТУР, 19 Министерство на културата (допълваща субсидия), 2 „Бедствия и аварии“, 1 „Малки демонстрационни проекти“, 2 „От социални помощи към заетост“, 1 „Публични инвестиционни проекти“ ЕАД, 1 МРРБ (водоснабдяване), 1 САПАРД, 1 „Асистенти за хора с увреждания“, 3 МОН (интеграция на малцинствата), 2 Министерство на младежта и спорта/ДАМС, 1 МС, ФАР (Министерство на финансите, за ромския етнос) и др.
- По сектори: преобладават благоустройствени дейности или проекти със социален характер, както и проекти по трансгранично сътрудничество, недостатъчно проекти в пряка подкрепа на конкурентноспособността и растежа.

*Сунгурларе:*³⁰ 13 проекта на обща стойност 22 924 824 лв.

- 8 приключени проекта на обща стойност 2 067 370 лв.³¹
- 5 в процес на изпълнение - 20 857 454.
- По източник на финансиране: 5 ПУДООС, 4 „Красива България“, 1 САПАРД, 1 Фонд Социално подпомагане, 2 ПРСР, 1 ОПРЧР
- По сектори: преобладават благоустройствени дейности или проекти със социален характер, няма проекти по трансгранично

²⁹ Данните за община Средец са извлечени от представената справка за нуждите на настоящата междинна оценка през м. януари 2011 г. Това е единствената справка, която съдържа подробни данни за целеви групи, продукти и резултати от проектите.

³⁰ Данните за приключилите проекти на община Сунгурларе са извлечени от представената справка през м. юли 2010 г., сведенията за текущите проекти – от интернет-страницата на общината. За три проекта, финансирани по ПУДООС не е посочена стойност на проекта.

³¹ Според интернет-страницата към декември 2010 е приключен още един проект за енергоспестяващо улично осветление, който през юли е посочен в категорията «текущи».

сътрудничество и проекти в пряка подкрепа на конкурентноспособността и растежа.

Царево:³² 11 проекта на обща стойност 5 576 018 лв.,

- 6 приключени проекта на обща стойност 1 539 317 лв.
- 3 проекта в процес на изпълнение – 711 567 лв.³³
- 2 одобрени, но нестартирани проекти - 3 325 134
- По източник на финансиране: 2 СИФ, 4 ПРСР, 1 ОП „Рибарство“, 1 ОПРР, 1 ТГС БГ-ТУР, 1 МРРБ, 1 САПАРД,
- По сектори: преобладават благоустройствени дейности или проекти със социален характер, налице са някои проекти в пряка подкрепа на конкурентноспособността и растежа (Рибарство, Лидер, Мярка 321).

3.4.2 Оценка на изпълнението през призмата на проектите по оперативните програми, съфинансирани от ЕС

Обща констатация: Системата „ИСУН“ предоставя разнообразна информация, но не предоставя данни за продуктите, резултатите, целевите групи и очакваните въздействия върху тях. По тази причина тази система може да се ползва, освен за броя на проектите в областта, само за финансови показатели като обща стойност на проекта и разплатени средства³⁴.

Като цяло за периода в областта проектната готовност е била сравнително ниска, не е много висок общия брой одобрени проекти, приключени са твърде малък брой проекти (18), твърде голям е делът на одобрените, но все още нестартирани проекти и делът на тези, които са на фаза изпълнение.

Повече от половината проекти (над 60%) и близо 2/3 от средствата (около 70%) са привлечени от областния център. В номинално изражение

³² Данните за приключилите проекти на община Царево са извлечени от представената справка през м. юли 2010 г. и допълнена през януари 2011,

³³ Стойността на един от текущите проекти не е посочена в таблицата (ОП «Рибарство»)

³⁴ Освен това ИСУН не може да бъде ползван по достоверен начин относно фазата на изпълнението на проекта: в категориите „приключен“ и „прекратен“ няма противоречие, но част от проектите, които са отбелязани в категорията „регистриран“, всъщност би трябвало да бъдат прекаатегоризирани като „в процес на изпълнение“.

това превръща община Бургас в своеобразен национален шампион по привлечени средства от структурните и кохезионен фондове на ЕС в България.

Проблем при община Бургас е относително ниския дял на приключени проекти и твърде малкият дял на разплатени дейности. Вероятно ще е голям проблем за община Бургас управлението на голямия брой проекти, на които общината е бенефициент. Като цяло за областта финансовият обем на контракуваните и усвоени средства също не е много голям.

Твърде големи са вътрешнообластните различия по отношение на брой проекти и привлечено финансиране, с което нараства рискът по-слабите общини да станат още по-слаби. В това отношение се открояват община Камено (1 проект на стойност 110 970 лв.), Сунгурларе (2 проекта на обща стойност 163 317 лв.), Средец (2 проекта на обща стойност 1 019 305 лв.) и Руен (1 проект, 32 252 604 лв.). Проектът в Руен впечатлява със своя финансов обем, но трябва да се има предвид, че си поставя цели, които нямат пряка връзка с икономическия растеж.

Едновременно с това, силни общини не се явяват успешни по оперативните програми, съфинансирани от ЕС (Поморие, Царево, Приморско и донякъде Несебър)³⁵. Разбира се причината за това може да се търси във факта, че част от тези общини са избираеми по малък брой приоритети на ОПРР, както и че тези общини решават местните си проблеми с местни ресурси и преценяват оперативните програми като сложни, времеемки и подлежащи на строг финансов и технически контрол.

Неблагоприятен е фактът, че делът на привлечените средства от ОП „Конкурентноспособност“ е изключително нисък, а именно слабата конкурентноспособност на производствата в района е отчетен като един от най-сериозните проблеми в анализа на ОСП-Бургас.

Системата ИСУН не съдържа данни за изпълнението на проекти по Националния план за развитието на селските райони и Програмите за

³⁵ Най-ясно тенденцията се наблюдава с Царево. Освен това тези общини са избираеми по много малък брой приоритети в ОПРР, където общините са основен бенефициент. Поморие изостава в това отношение, тъй като е бенефициент по Приоритет 1 на ОПРР, където възможностите за кандидатстване са много по-големи.

териториално сътрудничество (ИНТЕРРЕГ, ТГС и др.). Така че и систематизираните по-долу данни трябва да бъдат разглеждани с известна степен на условност.

1. Ключови характеристики:

Брой проекти – 113, от които

Приключени – 18

В процес на изпълнение - 45

Регистрирани в системата – 43

Прекратени – 7

Всички прекратени проекти са от община Бургас; 5 са по ОП „Конкурентноспособност“, 2 – по ОП „Човешки ресурси“

2. Финансови показатели:

Обща стойност на одобрените проекти – ок. 293 млн лв.

Безвъзмездна финансова помощ – ок. 259 млн. лв.

Разплатени - 50 млн. лв.

3. Брой проекти и финансови показатели по общини³⁶

Айтос: 8 проекта (2 приключени, 4 в процес на изпълнение и 2 регистрирани), на обща стойност 653 830 лв., от които за разплатени 301 319 лв.

Бургас: 65 проекта (8 приключени, 28 в процес на изпълнение, 22 регистрирани и 7 прекратени), на обща стойност 203 146 867 лв., от които за разплатени 16 935 990 лв. Към високата стойност на одобрените проекти допринасят проекти, финансирани от ОПРР като:

- «Интегриран градски транспорт на Бургас» (131 млн. лв., от които 109.5 безвъзмездна финансова помощ),

³⁶ Настоящата информация е предоставена специално официално от Дирекция „ИСУН“ – МС за нуждите на настоящата междинна оценка по искане на областния управител на Бургаска област. Информацията е публично достъпна на <http://umispublic.minfin.bg/prPlanningRegions.aspx?pr=1005>.

- «Благоустрояване на обществено значими пространства в подкрепа на социалната интеграция и устойчивото развитие на градската среда в община Бургас» (10 млн.лв.),
- «Подобряване на образователната инфраструктура в община Бургас» (5 млн.лв.), «Подобряване на културната инфраструктура в Община Бургас» (5 млн.лв.) и
- «Инвестиционни проекти за ВиК мрежа на гр. Бургас – Меден Рудник» (17 млн. лв. от ОП Околна среда).

Камено: само 1 проект, който все още не е приключил, на стойност 110 970 лв. по ОП „Човешки ресурси“.

Карнобат: 9 проекта (2 приключени, 2 в процес на изпълнение и 5 регистрирани), на обща стойност 13 672 380 лв., от които за разплатени 3 637 614 лв. По-значимите проекти са финансирани по ОПРР, а именно:

- Реконструкция на път BGS 2063 с. Венец – с. Крумово градище, община Карнобат (ок. 3 млн.лв., приключен),
- Осигуряване на устойчиво градско развитие чрез модернизация на образователната инфраструктура в град Карнобат (4.6 млн.лв., в процес на изпълнение, но без разплатени средства),
- Обновяване и модернизиране на градската среда чрез реконструкция на пешеходни зони и алеи и рехабилитация на зони за обществен отдиш в гр. Карнобат (4.6 млн.лв., регистриран).

Малко Търново: 4 проекта (2 приключени и 2 регистрирани) на обща стойност 1 424 584 лв., от които са разплатени 630 828 лв. Два от проектите са финансирани от ОПЧР, 1 от ОПРР и 1 от ОПОС.

Несебър: 6 проекта (4 в процес на изпълнение и 2 регистрирани) на обща стойност 3 414 975 лв., от които са разплатени 490 165 лв.

Поморие: 4 проекта (1 в процес на изпълнение и 3 регистрирани) на обща стойност 8 294 117 лв., от които разплатени едва 449 693 лв. – по едни проект от ОПРР и ОПЧР и два от ОПОС.

Приморско: 1 проект на фаза изпълнение на обща стойност 21 151 908 лв., от които са разплатени 16 871 770 лв., финансиран по ОПОС

(Подобряване инфраструктурата за отпадни води на Северни, Южни територии и СО "Узунджата", 2 етап – Канална ПС 1А, Канална ПС 2А с колектори тласкатели по ПСОВ "Китен", гр. Приморско).

Руен: 1 проект на фаза изпълнение на обща стойност 32 252 604 лв., от които са разплатени 4 058 261 лв., финансиран по ОПОС (Подобряване състоянието на басейна на р. Камчия чрез изпълнение на интегриран воден проект на с. Люляково, община Руен, област Бургас).

Созопол: 6 проекта (2 приключени, 3 в процес на изпълнение и 1 регистриран) на обща стойност 5 930 295 лв., от които разплатени 5 468 025 лв. Най-значима за общината е подкрепа по ОПРР, а именно за проекти като:

- Ремонт на общински път IV-98004, в участъка разклон с. Присад - с. Зидарово (4 787 817 лв., приключен) и

- Укрепване на свлачище на път с.Маринка – с.Зидарово – с.Вършило, км 2+800 (ок. 1 млн.лв., от които са усвоени ок. 600 000 лв.).

Средец: 2 проекта (1 приключен и 1 в процес на изпълнение) на обща стойност 1 019 305 лв., от които са разплатени 1 003 438 лв.

Сунгурларе: 2 проекта (1 приключен и 1 в процес на изпълнение) на обща стойност 163 317 лв., от които са разплатени 129 345 лв.

Царево: 4 проекта (но само по един от тях има реални разплащания) на обща стойност 1 172 878 лв., от които са разплатени 146 812 лв. За отбелязване е, че това е една от малкото общини, която има 2 проекта по ОП „Конкурентноспособност“ („Внедряване на СУК съгласно ISO 9001:2008 В „ПАСАТ БЪЛГАРИЯ“ АД И „СЕ“ маркировка за постигане на съответствие на продукти съгласно Директивите от нов подход“ и "Закупуване и въвеждане в експлоатация на ново технологично оборудване" на обща стойност около 260 000 лв.).

4. Брой проекти и финансови показатели за ОА-Бургас

Освен проектите, които са ситуирани в дадена община, в областта са реализирани и два проекта с *областен обхват* по:

- програма ОПРЧР, "Съхраняване на стабилността на горските екосистеми чрез актуализиране и разширяване на професионалните компетенции на

персонала" в процес на изпълнение на обща стойност 321 944 лв., от които са усвоени 37 977 лв.) и

- ОПАК, Гражданското общество за прозрачност на държавната и общинска политика по южното Черноморие, приключен, на обща стойност 362 580 лв.

Табл. 27 Проекти на общините по оперативните програми, съфинансирани от ЕС

община	брой проекти според статуса им				общ брой проекти	обща стойност (лв.)	разплатени (лв.)
	приключени	текущи	регистрирани	прекратени			
Айтос	2	4	2	0	8	653 830	301 319
Бургас	8	28	22	7	65	203 146 867	16 935 990
Камено	0	1	0	0	1	110 970	110 970
Карнобат	2	2	5	0	9	13 672 380	3 637 614
М. Търново	2	0	2	0	4	1 424 584	630 828
Несебър	0	4	2	0	6	3 414 975	490 165
Поморие	0	1	3	0	4	8 294 117	449 693
Приморско	0	1	0	0	1	21 151 908	16 871 770
Руен	0	1	0	0	1	32 252 604	4 058 261
Созопол	2	3	1	0	6	5 930 295	5 468 025
Средец	1	1	0	0	2	1 019 305	1 003 438
Сунгурларе	1	1	0	0	2	163 317	129 345
Царево	0	1	3	0	4	1 172 878	146 812
Общо	18	48	40	7	113	292 297 060	49 397 410

Източник: ИСУН

5. Проекти други бенефициенти от областта

В област Бургас са реализирани проекти от други бенефициенти, освен общините, които не са представени в изпратената справка от ИСУН. Това са проекти по ОП „Развитие на човешките ресурси“, проекти, финансирани от Националните програми на МОМН, Министерство на спорта, финансов механизъм на Европейското икономическо пространство³⁷.

Като пример може да се посочи Фондация „Созопол“:

- Проект "Създаване и популяризиране на културния туристически продукт в град Созопол чрез реставрацията на южна крепостна стена и

³⁷ Проектите, реализирани по "Красива България" също не се посочват от всички общини, както и от други бенефициенти. Получили финансиране от тази програма. Не се посочва информация и за други проекти, реализирани от НПО, читалища, училища.

кула и строителство на обществена туристическа инфраструктура за хора с увреждания”, който е финансиран от Европейския съюз и държавата на стойност 648 920 евро.

- Този проект е последван от друг проект “Силуетно оформяне и експониране на южна крепостна стена и кула” и детайл към него “Изграждане на асансьор за хора с увреждания”. Този проект е реализиран в периода 2005 - 2008 година с изключителното съдействие и съфинансиран от страна на Министерството на културата, съвместно с Агенцията за хора с увреждания към МТСП, НИПК, община Созопол, фондация “Созопол” и др. неправителствени организации,
- Проект “Създаване на център и европейска мрежа за популяризиране на морското културно наследство. Реставрация на крепостен зид и вход на “Старинен Созопол”, който се финансира от Европейския съюз-Програма “Култура 2007”, община Созопол и фондация “Созопол”.

3.4.3 Преценка на приноса на отделните общини към изпълнението на приоритетите на ОСП-Бургас

Както вече бе казано по-горе, съществуват редица фактори, за да не може да се направи обективна преценка на приноса на отделните общини към изпълнението на отделните приоритети на ОСП-Бургас:

- Самите общински планове за развитие са автономни планови документи, които си поставят собствени цели, но не задачите по постигане на целите на ОСП, поради което нито Методиката, нито заданието го предвиждат.
- Освен това, информацията за изпълнението е неравномерна. Справката от ИСУН отразява само съ-финансираните от ЕС проекти по оперативните програми, и то не в тяхната пълнота.
- Тъй като в ИСУН липсват данни за проекти по Националния план за развитие на селските райони, както и данни за проекти по териториалното сътрудничество, не може да бъде преценен приноса на общините по Приоритет 5 и Приоритет 6, което се отразява много негативно, особено що се отнася до оценката на приноса на изостанали селски общини и общини в трансграничния район.

- Справките, предоставени от общините, за целите на настоящата междинна оценка не могат да запълнят този дефицит на информация.
- По тази причина таблиците по-долу трябва да се разглеждат повече като инструмент за ориентиране в процесите, отколкото като оценка на приноса на общините и класация на основата на този принос.
- Като цяло, на основа на справките от ИСУН община Бургас има най-значителен принос за постигането на целите по всички приоритети (и като брой проекти, и като обща стойност на проектите), с изключение на приоритети 5, 6 и 7.
- Всички общини - на основа на предоставените от общините справки - имат пропорционален на размера на територията и населението си принос към постигането на приоритети 1 и 3.
- Най-голям принос по приоритет 6 - на основа на предоставените от общините справки - имат общините М. Търново, Средец и Царево.
- Най-голям принос по приоритет 5 - на основа на предоставените от общините справки - имат общините Созопол и Камено, но със значителен принос на другите изостанали селски райони в облст Бургас като М. Търново, Средец, Сунгурларе, Руен и Царево.

Табл. 28 Принос на общините за изпълнението на приоритетите от ОСП

според ИСУН (бр. проекти)

Принос на общините за изпълнението на приоритетите от ОСП според ИСУН (бр. проекти)							
	Пр. 1	Пр. 2	Пр. 3	Пр. 4	Пр. 5	Пр. 6	Пр. 7
Айтос	0	3	4	0	0	0	0
Бургас	6	25	25	2	0	0	0
Камено	0	0	1	0	0	0	0
Карнобат	1	1	6	1	0	0	0
М. Търново	1	0	2	0	0	0	1
Несебър	2	3	1	0	0	0	0
Поморие	1	1	2	0	0	0	0
Приморско	1	0	0	0	0	0	0
Руен	0	0	1	0	0	0	0
Созопол	2	0	3	0	0	0	0
Средец	1	0	1	0	0	0	0
Сунгурларе	0	0	2	0	0	0	0
Царево	0	2	2	0	0	0	0
ОА Бургас	0	0	0	0	0	0	2

Източник: ИСУН³⁸

Табл. 29 Принос на общините за изпълнението на приоритетите от ОСР според ИСУН (обща стойност на проектите по съответния приоритет)

Принос на общините за изпълнението на приоритетите от ОСР според ИСУН (обща ст. в лв.)							
	Пр. 1	Пр. 2	Пр. 3	Пр. 4	Пр. 5	Пр. 6	Пр. 7
Айтос		137 335	469 026				
Бургас	30 567 187	13 656 508	17 039 886	141 545 359			
Камено			110 970				
Карнобат	2 975 283	59 247	6 041 980	4 595 871			
М. Търново	1 179 692		107 130				132 883
Несебър	3 027 499	337 476	50 000				
Поморие	1 469 592	179 700	6 644 825				
Приморско	21 151 908						
Руен			32 252 604				
Созопол	5 787 795		142 499				
Средец	134 225		885 080				
Сунгурларе			163 317				
Царево		262 040	910 838				
ОА Бургас							400 557

Източник: ИСУН

Табл. 30 Принос на общините за изпълнението на приоритетите от ОСР според общински справки (бр. проекти)

Принос на общините за изпълнението на приоритетите от ОСР според общински справки (бр. проекти)							
	Пр. 1	Пр. 2	Пр. 3	Пр. 4	Пр. 5	Пр. 6	Пр. 7
Айтос	5	0	12	0	0	2	0
Бургас	7	5	12	3	0	0	0
Камено	2	0	4	0	3	0	0
Карнобат	7	1	20	0	2	0	0
М. Търново	19	0	18	0	2	1	0
Несебър	6	0	7	0	0	0	0
Поморие	6	1	9	0	0	0	0
Приморско	2	1	3	0	2	0	1
Руен	30	0	23	0	3	0	0
Созопол	10	1	12	0	6	0	0
Средец	36	0	20	0	4	4	0
Сунгурларе	5	0	5	0	3	0	0
Царево	2	1	2	0	5	1	0

³⁸ Съкращенията означават съответно Приоритет 1, Приоритет 2 и т.н.

Източник: Справки, предоставени от общините за нуждите на междинната оценка

Табл. 31 Принос на общините за изпълнението на приоритетите от ОСП според общински справки (обща стойност, лв.)

Принос на общините за изпълнението на приоритетите от ОСП според общински справки (обща ст., лв.)							
	Пр. 1	Пр. 2	Пр. 3	Пр. 4	Пр. 5	Пр. 6	Пр. 7
Айтос	3 800 000		9 400 000			400 000	
Бургас	25 600 000	1 000 000	37 000 000	40 000 000			
Камено	1 000 000		1 000 000		6 500 000		
Карнобат	5 200 000	3 300 000	6 000 000		2 500 000		
М. Търново	2 000 000		1 200 000		2 000 000	6 100 000	
Несебър	5 000 000		4 600 000				
Поморие	4 500 000	3 000 000	2 350 000				
Приморско	22 000 000	6 400 000	7 000 500		2 600 000		200 000
Руен	28 000 000		22 000 000		2 400 000		
Созопол	30 000 000		27 000 000		5 000 000		
Средец	5 000 000		4 000 000		2 500 000	3 000 000	
Сунгурларе	11 000 000		9 000 000		3 000 000		
Царево	1 600 000		1 400 000		2 000 000	600 000	

Източник: Справки, предоставени от общините за нуждите на междинната оценка

3.4.4 Оценка на баланса на територията

Оценителни въпроси:

Запазва ли се баланса на територията? Какви изменения са настъпили и какви са причините за това?

Констатации:

Като цяло балансът на територията до 2007 г. се запазва. Делът на антропогенните територии (3,73% спрямо 5,03%) и териториите, предназначени за земеделски земи (47% спрямо 51,75%) са по-ниски от средните за страната. Обратното, териториите с гори заемат по-висок дял от средното за страната (50,71% спрямо 42,37%).

Табл. 32 Баланс на територията към 2000 г.

	Общо	Територия по вид					
		земеделска	горска	населен и места	водни течени	за добив	за трансп

						и други урбанизирани територии	я и водни площи	на полезни изкопаеми	орт и инфраструктура
		общо	В т.ч. обработваема площ						
			общо	В т.ч. полив на площ					
ЮИРП	19 798 732	11 311 737	9 144 922	1 179 605	6 732 995	573 673	435 349	572 872	172 106
Бургас област	7 748 067	3 999 183	3 146 875	199 215	3 136 054	182 873	189 453	194 796	45 708
Айтос	402 866	298 543	236 315	0	73 537	7 828	4 430	16 072	2 456
Бургас	512 248	319 422	259 646	25 523	40 129	56 713	69 970	16 678	9 336
Камено	354 946	293 042	262 394	50 814	16 214	18 432	19 277	5 798	2 183
Карнобат	806 147	661 522	540 480	16 376	83 202	19 312	14 059	22 302	5 750
Малко Търново	783 672	178 560	117 966	0	591 874	2 995	2 642	5 428	2 173
Несебър	420 443	168 200	121 606	40 874	221 896	15 266	6 919	6 220	1 942
Поморие	413 189	273 419	215 693	35 783	105 037	7 485	14 436	10 130	2 682
Приморско	272 027	58 069	49 620	0	196 601	2 381	5 426	8 640	910
Руен	689 937	310 420	245 533	3 740	336 770	7 400	6 367	24 870	4 110
Созопол	588 024	256 528	203 634	0	289 883	6 366	17 342	14 801	3 104
Средец	1 149 878	677 146	528 566	0	405 054	21 775	8 488	32 210	5 205
Сунгурларе	824 288	395 862	290 938	26 105	375 438	9 523	17 086	22 499	3 880
Царево	530 402	108 450	74 484	0	400 419	7 397	3 011	9 148	1 977

Източник: НСИ 2008 г.

Табл. 33 Баланс на територията към 2007 г.

Райони за планиране, области и общини							
	Сума Антропогенни обекти (кв. км)	Отн. дял от общата територия (1)	Сума Земеделски земи (кв. км)	Отн. дял от обща територия	Сума Гори и др. (кв. км)	Отн. дял от общата територия	Обща площ (кв. км)
България	5576,9	5,03%	57357,08	51,75%	46967,3	42,37%	110838,5
ЮИРП	969,171	7,23%	10301,557	76,88%	8283,641	61,82%	13399,1
Бургас - област	279,994	3,73%	3524,487	47,00%	3803,078	50,71%	7499,157
Айтос	14,577	3,62%	267,146	66,39%	120,206	29,87%	402,387
Бургас	56,688	11,14%	291,934	57,34%	85,617	16,82%	507,527

Средец	33,297	2,89%	610,112	53,01%	505,738	43,94%	402,387
Камено	27,862	7,86%	283,029	79,84%	30,309	8,55%	507,527
Карнобат	31,431	3,77%	672,886	80,73%	124,671	14,96%	1150,079
Малко Търново	4,94	0,63%	74,543	9,52%	702,864	89,79%	354,476
Царево	9,282	1,81%	66,881	13,03%	435,652	84,88%	833,481
Несебър	23,118	5,49%	137,094	32,53%	258,592	61,36%	780,902
Поморие	17,145	4,16%	241,352	58,49%	144,666	35,06%	511,141
Руен	19,017	2,76%	265,483	38,51%	403,226	58,49%	419,212
Созопол	16,978	3,20%	196,775	37,10%	307,998	58,07%	411,922
Сунгурларе	18,603	2,34%	348,648	43,83%	417,011	52,43%	689,366
Приморско	7,056	2,02%	68,604	19,60%	266,528	76,15%	528,752

Източник: НСИ³⁹

3.5 Оценка на координацията

3.5.1 Оценка на дейностите на ОА по отношение на координацията

Във връзка с изготвянето на МО на ОСР от областната администрация е поискана следната информация:

Брой срещи на Областен Съвет за Развитие, протоколи, членове (от 2005 г. до 2010 включително);

Протоколите от срещите на Областен Съвет за Развитие, заедно със списъците на присъстващите - дати, обсъждани теми, взети решения

Кога ОА използва ОСР, кой я използва (служител, отдел) и за какви нужди;

Запитвания от общини и други организации относно ОСР - кой и в каква връзка; тази информация трябва да се представи на база входяща кореспонденция в ОА - Бургас - кой, кога, в каква връзка;

Проекти на ОА Бургас - подадени, одобрени, неодобрени, изпълнени, в процес на изпълнение (по образца на таблицата, която се попълва и от общините в областта.

В резултат на поисканата информация ОА съобщава следното:

³⁹ Обработката е направена по проекта ГЕФ/ПРООН "Integrating Global Environmental Issues into Bulgaria's Regional Development Process" (short title - RIO Conventions Project), Project No: 51783 - http://www.rioconventions.org/website_uploads/File/Documents/Publications/FAD_Part2_BG_Final.pdf; http://www.rioconventions.org/website_uploads/File/Documents/Indicators_all.pdf

- В периода 2005-2010 г. Областният съвет за развитие е бил свикван 4 пъти.

- Областната стратегия за развитие се използва при подготовка на проекти и програми за регионално развитие от областната администрация, областни структури на министерствата, местни неправителствени организации и общини.

Едновременно с това ОА предостави подробна справка за проведените областни съвети и взетите от тях решения от средата на 2009 г. до началото на 2011 г.

Табл. 34 Проведени областни съвети и взети на тях решения 2009-2011 г.

Наименование	Бр. заседания периода от юни 2009 до 28.февруари 2011	Решения
Областен съвет за тристранно сътрудничество (ОСТС),	2009 г. – 1 заседание; 2010 г. – 1 заседание	За 2009 г. - Учредява се Областен съвет за тристранно сътрудничество към Областна администрация Бургас; - Приема предложените Правила за организация и дейност на Областния съвет за тристранно сътрудничество; За 2010 г. - Постигнат е диалог между засегнатите страни в „Пристанище Бургас“ ЕАД (между синдикати и работодател), изяснени са недоразуменията.
Областен съвет за сътрудничество по етническите и демографски въпроси	2009 – 1 заседание; 2010 - 2 заседания	За 2009 г. - Приет е отчета за работата на съвета през изминалата година; - Приета е промяна в правилника, а именно към чл. 4,(5),като т.2 като членове на съвета да се прибавят „общински експерти по етнически и демографски въпроси“ За 2010 г. - приема регионалния представител на Комисията за защита от дискриминация, г-жа Ирина Иванова, за редовен член на съвета; - не приема искането на управителя на фондация „Областен ромски съюз“ за създаване на работна група на доброволни начала, с цел изследване и анализиране конкретните проблеми и потребности на ромската общност по общини, поради неизяснена концепция; - създава Помощна група към ОССЕДВ по проблемите на имигрантите и тяхното интегриране в българското общество; - актуализация на поименния състав на съвета с експерт от Регионален експертно – консултантски и информационен център „Читалища“-Бургас и началникът на сектор „Миграция“ при ОД на МВР Бургас.
Областен съвет за интеграция на хората с увреждания	2009 г. – 1 заседание; 2010 г. – 1 заседание	За 2009 г. - представяне на новото ръководство и състава на съвета, не са взети конкретни решения; За 2010 г. - представяне на методики за спонсориране на програми и проекти чрез Агенция за хората с увреждания; - представяне дейността на Бюрото за социално обслужване Бургас; - създаване на дарителски фонд към Областния управител (лична инициатива) за подпомагане на хората с

<p>Постоянна Комисия по заетостта към Областния съвет за развитие</p>	<p>2009 г. - 2 заседания; 2010 г. - 5 заседания 2011 г. - 1 заседание</p>	<p>увреждания и обгрижващите ги институции</p> <p>За 2009 г</p> <ul style="list-style-type: none"> - Разглеждане и утвърждаване на предложения за регионални програми за заетост: 1. Одобрява представеното от община Бургас идейно предложение: „Регионална програма за заетост “Домашни санитарни в помощ на нуждаещите се от община Бургас“; 2. Одобрява представените от община Поморие идейни предложения: Регионална програма за заетост “Консултант в приемна”, Регионална програма за заетост “подпомагаща учебния процес”, Регионална програма за заетост “на безработни лица над 50 год. за поддръжка и охрана на спортни съоръжения и площадки /детски кътове/; - във връзка с Процедура 2010 за кандидатстване по Национална програма „От социални помощи към осигуряване на заетост“ (т. 4, раздел IV „Основни 3. Комисията по заетост класира и изпраща за окончателно одобрение в Агенцията по заетостта следните проекти: <p>Отпуска допълнителна бройка на община Малко Търново отказана от община Созопол. Класира и изпраща за окончателно одобрение в Агенция по заетостта следните проекти:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Община Айтос – рег. № 2 201 02 201 0 002 37,6 точки; 2. Община Руен – рег. № 2 201 02 218 0 001 30,0 точки; 3. Община Средец – рег. № 2 202 02 206 0 002 30,0 точки; 4. Община Сунгурларе – рег. № 2 205 02 223 0 001 27,1 точки; 5. Община Карнобат – рег. № 2 205 02 209 0 002 25,0 точки; 6. Община Камено – рег. № 2 202 02 208 0 003 25,0 точки; 7. Община Царево – рег. № 2 202 02 213 0 004 25,0 точки; 8. Община Малко Търново – рег. № 2 202 02 212 0 001 25,0 точки; <p>За 2010 г.</p> <ul style="list-style-type: none"> - одобрява предложения нов държавен прием за професионално обучение за учебната 2010/2011 г.; - обсъжда и одобрява постъпили и оценени документи на работодателите от Съветите за сътрудничество по ПМС 44 / 19.02.2009 г., изм. и доп. С ПМС № 336 от 30. 12. 2009 г.; - Приема за сведение Плана за действие в изпълнение на мерките за активизиране на социалната политика и възстановяване на българската икономика до края на месец април 2010 г. - Национална програма „От социални помощи към осигуряване на заетост“. Постъпилите проекти от общините Малко Търново, Средец, Камено, Карнобат, Сунгурларе, Айтос и Руен са единодушно одобрени от Комисията; <p>За 2011 г.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Обсъждане и одобряване на предложенията за държавен план-прием на РИО-Бургас за учебната 2011/2012 г.
---	---	---

3.5.2 *Оценка на изпълнението дейността на ОА по постигане на ОСР*
 Оценка на изпълнението дейността на ОА по постигане на ОСР се извършва на основата на авализ на докладите за дейността на областния управител и областната администрация за 2007-2009 г. Те не покриват целия период на междинната оценка, но дават достатъчно информация, за да се прецени до каква степен ОСР и нейните цели определят функционирането на администрацията.

3.5.2.1 По приоритет 1: Изграждане на нова и модернизация на съществуващата инфраструктура, осигуряваща условия за устойчив икономически растеж и заетост

За 2007 г. ОА не формулира ясна самооценка. Констатира се, че в условията на членството в ЕС политиката за регионално развитие придобива все по-голямо значение и областният управител играе все по-сериозна координираща функция при работата на всички институции на територията на областта.

Табл. 35 Самоценка на ОА по приоритет 1 от ОСР за 2007 г.

цели за 2007 г.	действия	резултати
1.1. Транспортна инфраструктура	Организиране и провеждане на редица срещи с представители на министерства и общини, областен съвет за развитие и др. за обсъждане приоритетни проектни за областта и осигуряване на финансирането им. Междуведомствена координация при изпълнение на инфраструктурни проекти	пътища-Изградени нови 8 км и рехабилитирани 88 км пътища, завършени проектна документация за 91 км летище- инвестиции за строителни и ремонтни дейности- 12 млн. лв, закупуване на техника за 5 млн. лв пристанище- нов източен терминал и подходен канал, ремонтни и рехабилитационни дейности на стойност 86 млн.лв.
1.2. Изграждане и подобряване на екологичната структура	Обща координация и конкретно съдействие от Областна управа, което даде възможност на общините да осигурят допълнителен финансов ресурс чрез разработването на проекти	подменени водопроводи за 7 млн. лв, изградени резервоари в общини Созопол и Поморие; разработени проекти за над 16 млн.лв.
1.3. Енергийни мрежи, подобряване на енергийната ефективност и развитие на възобновяеми енергийни източници	Изготвен обобщен анализ на заседание на Съвета за енергийна ефективност за състоянието на енергийния потенциал в областта, Разработване на целева програма по енергийна ефективност на област Бургас за 2008 год., срещи с петте клиентски центрове към EVN, официална визита в Австрия	Завишаване на планираните от EVN средства за инвестиции и ремонтни дейности от 8.9 млн. лв. на 9. 7 млн.лв.

През 2008 г. самооценката на ОА е направена по един по-прецизен и самокритичен начин: констатирано е незадоволително постигане на целта (под 50%). Причината за това е потърсена в правната среда, която не отдава важна роля на областния управител за координация и контрол при инициерирането и изпълнението на инфраструктурните проекти на територията на областта. Отчета е обобщен и не се разграничават действията по отделните под-цели.

Табл. 36 Самоценка на ОА по приоритет 1 от ОСР за 2008 г.

Действия за 2008 г.	резултати
<p>1. Организиране и провеждане на 2 заседания на Областен съвет за развитие за обсъждане на проблеми и проекти, свързани с подобряване на инфраструктурата на Област Бургас</p> <ul style="list-style-type: none"> • Инициирани срещи с ДАТ и АБЧО, относно обсъждане промените в ЗУЧК. • Срещи относно измененията и допълненията в Закона за морските пространства, вътрешните водни пътища и пристанищата на Република България и изготвяне на Наредба за малките плавателни средства. • Среща с представители на фонд „Републиканска пътна инфраструктура“ относно: <ul style="list-style-type: none"> - одобряване на обходните пътища на гр. Бургас, Поморие и Ахелой - стартиране реконструкция на път Е-87 в отсечката Несебър – Равда • Среща и писмо до Национална агенция „Пътна инфраструктура“ относно спешна реконструкция на пътен възел „Каблешково“ • Срещи за ускоряване въвеждането на нов режим на транспортната схема на Община Бургас. • Среща относно подготовката на зимния сезон със съседни области, ОД на МВР, Областно пътно управление, кметове на общини, фирми поддържащи републиканската пътна мрежа и Гражданска защита. • Среща с НЕК и кметовете на общини относно ускоряване монтирането и пускане в експлоатация на под станции в Созопол и Несебър. • Среща с Управителния съвет на EVN за не допускане на проблеми в ел. захранването през летния туристически сезон. 	<p>Подобрена координация между общини, обществени предприятия и местни власти за реализирането на приоритетни инфраструктурни проекти в област Бургас</p>

През 2009 г. самооценката на ОА е по-висока: констатирано е задоволително постигане на целта (под 70%). Причини и пречки за това не са посочвани.

Табл. 37 Самоценка на ОА по приоритет 1 от ОСР за 2009 г.

Действия 1 за 2009 г.	резултати
<ul style="list-style-type: none"> • Анализ на докладите на Областна дирекция „Земеделие“ -Бургас; • Участие в среща със зърно-производители и представители на компетентните институции от региона по актуални въпроси; • Организирани семинари от ОД „Земеделие“ Бургас с оглед повишаване на информираността на млекопро-изводителите; • Одобен инвестиционен проект за обект „Рехабилитация на пътна инфраструктура“, Лот 9, Път I-9 „Бургас – Маринка – Звездец – Малко Търново“; • Областният експертен съвет по устройство на територията е одобрил ПУП-ПРЗ за летище Бургас; • Назначена е комисия за разглеждане на постъпили преписки във връзка с изплащане на обезщетения на собствениците на отчуждените имоти за изграждане на автомагистрала „Тракия“ Лот 4, участък „Ямбол – Карнобат; завършена е реконструкцията на първия участък от път I-9 „Слънчев бряг-Бургас“ - п.к. Несебър - п.к.Равда 	<p>Създаване на благоприятни условия за развитие на зърнопроизводство в област Бургас; Проведени семинари в 5 тематични области; Съдействие за решаване на актуални</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Разработена е целева програма по енергийна ефективност на област Бургас за 2009 год; • Като асоцииран партньор Областна администрация Бургас подкрепи два проекта: „Енергийната ефективност – новият източник на енергия за България“ „Демонстрационна фотоволтаична централа“; • Областният експертен съвет по устройство на територията е разгледал варианти за ПУП-ПП предварителен проект за електропровод ВЛ 110 KV, подстанция Айтос до подстанция Слънчев бряг Запад на територията на общини Айтос, Бургас, Поморие и Несебър; • Одобрен е инвестиционния проект за обект „Разширение ВиК и Ел мрежи, квартал Сарафово-ТП и КПС с тласкател“ на основание чл.154, ал.5 от ЗУТ за съществени отклонения от одобрения първоначален проект. • Институционална подкрепа за проекти по Глобален еколо-гичен фонд; През м. септември 2009 г. Областният управител проведе среща с Председателя и с членове на УС на ЕВН България; • Проведена е съвместна среща между Областния управител, кметовете на общини, представители на отговорните държавни институции за стиковане на действията през зимния период; 	<p>проблеми; Развитие и модернизация на транспортната инфраструктура Координация и осигурена методическа помощ за общините при изготвяне на общински програми за ЕЕ; Областна програма за енергийна ефективност за 2009 г. Подкрепени два проекта;</p>
--	--

3.5.2.2 По приоритет 2: Повишаване на регионалната конкурентоспособност на основата на икономика на знанието

За 2007 г. и по този приоритет ОА не формулира ясна самооценка. Декларира се, че повишаването на регионалната конкурентоспособност на основата на знанието е условие за стабилен и траен растеж и създаване на повече и по-привлекателни и по-добре платени работни места чрез поставяне на акцент върху икономика на знанието, насърчаване на иновациите и оптимизиране на човешкия капитал.

Табл. 38 Самоценка на ОА по приоритет 2 от ОСР за 2007 г.

Действия за 2007 г.	резултати
<p>Участие в подготовката и реализацията на семинари и работни срещи в процеса на разработване на регионална иновационна стратегия на ЮИРП (2008-2015: Партньорство на ОА Бургас за изпълнение на проект SERBUL, финансиран от VI Рамкова програма- етапи 2- Анализ и етап 3- дефиниране на стратегия, оценка, мониторинг и механизми за изпълнение, пилотни проекти</p>	<p>Подобрено сътрудничеството между публичната администрация, бизнеса и научно-изследователските структури в региона за повишаване конкурентоспособността на МСП чрез информация за иновации, трансфер на технологии и възможности за финансирането им.</p>
<p>Организиране на срещи с всички туроператори и Държавната агенция по туризъм, министерства и ведомства за осигуряване на успешен туристически сезон 2007 Инициране разработването на наредба към Закона за морските пространства и пряко участие в разработването й. Заповеди на областния управител Предоставени 36 плажа за едногодишно ползване и направи 72 проверки на плажовете, както на концесионерите, така и на наемателите. организиране стотици проверки на строителните обекти в общините; Участие при разработването на Закона за устройство на черноморското крайбрежие с конкретни предложения. Проведено изследване на нуждите в туризма</p>	<p>Провеждане на туристическа борса в гр. Бургас В началото на туристическия сезон са обсъдени и приети пакет от мерки за повишаване на сигурността през туристическия сезон с участието на представители на черноморските общини, МВР и Жандармерията Съвместно с Министерството на здравеопазването са набелязани конкретни стъпки за реализация на изискванията на Европейския съюз при обслужването на туристите На крайморските общини са предоставени пет автомобила за</p>

	спешна помощ Морските общини са задължени със заповед да извършат почистване преди летния туристически сезон Организирано учение на МАСО (Морски аварийен спасителен отряд), за предотвратяване на замърсяване с нефто-продукти в морето, спасяване на бедстващ кораб и предотвратяване терористична атака. От Министерството на образованието са изискани увеличаване на бройките на колежа по туризъм и гимназиите в областта
--	--

За 2008 г. и по този приоритет ОА си поставя незадоволителна оценка (под 50% относно постигането на целта). Според ОА, въпреки, че законодателство регламентира съществена роля на областния управител за координация, според закон за ЕЕ и закона за ВЕИ, няма механизми за контрол при иницирането и изпълнението на проекти на територията на областта. Освен това, законодателство не регламентира механизми за ПЧП и насърчаване инициативи на бизнеса и иновациите.

Едновременно с това, трябва да се отбележи, че в отчета за 2008 година, ОА извършва известно преформулиране на целта, при което разтежът, основан на знанието, преминава на по-задан план. И обратното, добавят се дейности в областта на туризма, който на практика не се среща сред приоритетните цели на ОСР⁴⁰.

Табл. 39 Самооценка на ОА по приоритет 2 от ОСР за 2008 г.

Действия за 2008 г.	резултати
2.1. Заседания на Съвет за енергийна ефективност 2.2. Организиране на срещи по инициатива на общини и АЕЕ 2.3. Изготвяне на отчети за изпълнение на областната програма за ЕЕ за 2007 2.4. Проведена среща за учредяване на Консултативен съвет по въпросите на туризма в Област Бургас	2 организирани заседания Реализирани 33 проекта от програмата на територията на областта - Учредяване на функциониращ съвет

И за 2009 г. и по този приоритет ОА си поставя незадоволителна оценка (под 50% относно постигането на целта), като причини и пречки не се

⁴⁰ Тожва е проблем от по-общ характер: при формулирането на стратегическите цели за съответната година и при съставянето на отчетите за изпълнението, ОА не винаги следва собствените си стратегически цели и приоритети.

посочват. През отчета за тази година не се посочват също така и резултатите от предприетите действия.

Табл. 40 Самоценка на ОА по приоритет 2 от ОСР за 2009 г.

Действия за 2009 г.	резултати
- Областна администрация Бургас продължи участието си като партньор по проект „Изготвяне на Регионална иновационна стратегия /РИС/ в Югоизточен район за плани-ране /ЮИРП/“	-
- Проведена е регионална среща, с оглед подготовката за туристическия сезон;	-
- Проведен е двудневен форум, с оглед сформиране на звено, което да участва в изготвянето на националната туристическа стратегия и новия закон за туризъм	-

3.5.2.3 По приоритет 3: Създаване на благоприятна жизнена, културна и природна среда в област Бургас

За 2007 г. и по този приоритет ОА си поставя отлична оценка (90% относно постигането на целта).

Табл. 41 Самоценка на ОА по приоритет 3 от ОСР за 2007 г.

	Действия за 2007 г.	резултати
Образование	Координираща роля на Областна администрация Бургас за провеждане на образователната политика в областта при условията на пълно взаимодействие на териториалните органи на изпълнителната власт, органите за местно самоуправление и училищните настоятелства. Анализ на училищната мрежа в областта	Разработени и получили финансирани проекти от 140 училища по различни програми на МОН, ЕС и др.донори; Организирано полицейско присъствие и контрол в районите на училищата и дейности в изпълнение програмата на МВР за превенция на престъпността сред децата и младежите. Оптимизиране на училищната мрежа в областта чрез закриване на 9 бр. училища
Култура	Съдействие и партньорство при провеждане на редица културни мероприятия	Проведени конкурси, семинари и др. фокусиращи вниманието върху модели на устойчив туризъм
Гъвкав пазар на труда и социална интеграция	Активна роля на областна администрация Бургас при провеждането на политика чрез областна комисия по заетостта към Областния съвет за развитие, Областен съвет за сътрудничество по етническите и демографските въпроси /ОССЕДВ/ и Обществен съвет за интеграция на хората с увреждания /ОСИХУ/.	Организиране и проведени съвместни работни срещи, конференции, семинари, кампании и информационни дни за обсъждане на проблеми, набеляване на приоритети и мерки и източници за проектно финансиране; Разработени и реализирани редица проекти за намаляване броя на безработните, повишаване на квалификацията и разкриването на по-вече и по-качествени работни места и подобряване условията за живот на хората в Област Бургас
Здравеопазване	Координираща роля на областния управител при провеждане на здравна	Набелязани конкретни мерки, касаещи работата на

	политика в областта-иницирано работно съвещание с участие на представители от общинските администрации РЦЗ, РЗОК, ЦСМП и УС на РК на СБС за представяне на основните аспекти от организацията на здравната помощ на населението и формулиране на проблемите в съществуващата организационна схема на предлагане на медицинските услуги. Мерките за преодоляването им и конкретни искания са изпратени в МЗ. Проведена среща със зам министър	общопрактикуващите лекари, взаимоотношенията им със Здравната каса, както и изготвянето на специален ценоразпис от Министерство на здравеопазването с цените на медицинските услуги и начина на отчитането им. Подсигурени допълнително 5 мобилни лекарски екипа със санитарни автомобили за туристическия сезон.
Екология	Участие в разработването на проект за Единни критерии и задължителни съгласувателни процедури при издаване на актове от компетентни органи за разрешаване на инвестиционни инициативи в бъдещите защитени зони по НАТУРА 2000 по черноморското крайбрежие, иницирани срещи за насърчаване на инвестициите за управление на отпадъците и опазване на околната среда	Реализирани редица проекти за намаляване на въздействията върху околната среда, причинени от генерираните отпадъци, подобряване на ефективността на използване на ресурсите, увеличаване отговорностите, превантивна и контролна дейност за опазване въздуха, водите, почвата и биологичното разнообразие.

За 2008 г. и по този приоритет ОА не си поставила никаква самооценка.

Табл. 42 Самоценка на ОА по приоритет 3 от ОСР за 2008 г.

Действия за 2008 г.	резултати
3.1.Заседания на Обществен съвет за интеграция на хората с увреждания на територията на област Бургас, Участие в дейностите по проект „Повече възможности за хората с увреждания чрез повишаване капацитета на структурите на гражданското общество”, осъществяван с финансовата, финансиран от ОПАК,	3.1.Приет правилника за дейността на съвета Дискусия и идентифициране на възможности за трудова заетост на хората с увреждания - 1 заседание - 2 проекта
3.2. областния съвет за сътрудничество по етническите и демографски въпроси Участие в дейностите по проект: „Подобряване на състоянието и интеграция на малцинствените групи в неравностойно положение със специален фокус върху ромите”, компонент „Здравеопазване”, финансиран по Програма ФАР на ЕС Инициране на промяна в Наредба №1 на общините относно предотвратяване на пътно транспортни произшествия с безстопанствени животни.	3.2. Организирано обучение за представителите на Общинските съвети за сътрудничество по етническите и демографски въпроси в обучителни семинари,
3.4. Проверка и ремонт на всички пунктове за евакуация при бедствия на територията на Област Бургас След инцидента в РИОКОЗ Бургас и разбор на случая бе изпратено писмо до Министъра на вътрешните работи и Министъра на извънредните ситуации за закупуване на допълнителна техника и противопожарни защитни средства за „Регионално звено пожарна и безаварийна безопасност”.	-

За 2009 г. и по този приоритет ОА си поставя отлична оценка (90% относно постигането на целта).

Табл. 43 Самоценка на ОА по приоритет 3 от ОСР за 2009 г.

Действия за 2008 г.	резултати
<p>- Заседание на Обществения съвет за интеграция на хората с увреждания на територията на област Бургас;</p> <p>- Инициране на информационна кампания за промоция на здраве в ромската общност, насочени към превенция и контрол на лечението на туберкулозата, превенция на ХИВ, СПИН и сексуално преносими инфекции;</p> <p>- Заседания на Областния съвет за сътрудничество по етнически и демографски въпроси;</p> <p>- Изготвен е културен календар за областта за 2009 год.;</p> <p>- Заседания на Комисията по заетост;</p>	<p>- Дискусия и идентифициране на възможности за трудова заетост на хората с увреждания;</p> <p>- Проведени изследвания, анкети, консултации, формирани младежки лидерски групи, мотивираха се младежи от рисково-сексуални групи да се изследват;</p> <p>- Изпратено писмо на Областния управител до Председателя на Националния съвет за сътрудничество по етнически и демографски въпроси с предложения за нормативни промени, целящи облекчаване работата на общините за кандидатстване по Националната програма за подобряване жилищните условия на ромите в Република България;</p> <p>-</p> <p>5 проведени заседания</p> <p>- Одобрени идейни предложения на общините за регионални програми по заетост;</p> <p>- Анализ на дейността на Съветите за сътрудничество към Д „БТ“ – област Бургас;</p> <p>- Разгледани бяха постъпилите предложения във връзка с изпълнение на съвместните дейности по ПМС № 44/ 19. 02.2009 г.</p> <p>- Отдел „РРТУ“ в Областна администра-ция Бургас участва в експертния екологичен съвет към РИОСВ – Бургас (извършени 9 проверки по изпълнение на условията в разрешителните по чл.104, ал. 1 от Закона за опазване на околната среда);</p>

3.5.2.4 По приоритет 4: Интегрирано градско развитие, подобряване на градската среда и стимулиране развитието на малките градове

За 2007 г. и 2008 г. по този приоритет ОА не си прави самооценка и няма данни за извършени дейности.

За 2009 г. и по този приоритет ОА се самооценява като задоволително постигната цел (90%)⁴¹.

⁴¹ Едновременно с това, трябва да се има предвид, че не всички изброени дейности попадът в обхвата на интегрираното градско развитие

Табл. 44 Самоценка на ОА по приоритет 4 от ОСР за 2009 г.

Действия за 2009 г.	резултати
<ul style="list-style-type: none"> - Областният съвет за развитие е обсъдил проекта на Община Царево „Инвестиции за реконструкция, разширение и модернизация на рибарско пристанище „Мичурин“ - Работна среща за обсъждане на приоритетни проекти за Област Бургас за подобряване на пътната инфраструктура; - Извършен основен ремонт на път I-9 Сарафово-Бургас - П.В. Север - ремонт на съоръжение № 3 и № 4 на пътна връзка Бургас – Каблешково - Изготвени количествено-стойностни сметки за извършване на ремонтни дейности на ГКПП Малко Търново 	<ul style="list-style-type: none"> - Улесняване процеса на подготовка на проекти и стопанисване на пристанищата (1 проект). - Изготвено становище на ОСР за подкрепа на проекта при кандидатства-не по Оперативна програма за развитието на сектор „Рибарство“ /2007 – 2013г./ - ремонтни дейности не са осъществени поради липса на финасови средства.

3.5.2.5 По приоритет 5: Развитие на селските райони, горското стопанство, рибарството и аквакултурите

За 2007 г. по този приоритет ОА не си прави самооценка и няма данни за извършени дейности. За 2008 г. по този приоритет ОА не си прави самооценка, но има посочени извършени действия.

Табл. 45 Самоценка на ОА по приоритет 5 от ОСР за 2008 г.

Действия за 2008 г.	резултати
<ol style="list-style-type: none"> 1. Срещи с Министъра на земеделието и храните, Министъра на транспорта и Изпълнителния директор на „Изпълнителна агенция по рибарство и аквакултури“ относно изграждане на рибарски пристанища. 2. Прехвърляне на пристанищата: Поморие, Царево и Ахтопол на общините. 3. на ОСР е обсъден проект на Община Царево Инвестиции за реконструкция, разширение и модернизация на рибарско пристанище „Мичурин“ 	<ul style="list-style-type: none"> Улесняване процеса на подготовка на проекти и стопанисване на пристанищата Изготвено становище на ОСР за подкрепа на проекта при кандидатстване по Оперативна програма за развитието на сектор „Рибарство“ 2007 – 2013г.

За 2009 г. и по този приоритет ОА се самооценява като незадоволително постигната цел (40%).

Табл. 46 Самоценка на ОА по приоритет 5 от ОСР за 2009 г.

Действия за 2009 г.	резултати
Участие в дискусия за възможностите за развитие на устойчив туризъм и биоземеделие и в проведения информационен семинар за Югоизточен планов регион	-

3.5.2.6 По приоритет 6: Бургаска област – външна граница на ЕС, трансгранично сътрудничество и интегрирано териториално развитие на черноморския басейн

За 2007 г. и по този приоритет ОА не си прави самооценка.

Табл. 47 Самоценка на ОА по приоритет 6 от ОСР за 2007 г.

Действия за 2007 г.	резултати
<p>Многократно и в различни формати са провеждани срещи с високопоставени представители на страни от Европейския съюз, Република Турция, Руската федерация, Украйна и др.</p>	<p>Очертани са предпочитани от нас направления за бъдещи инвестиции: изграждането на водоснабдителни съоръжения, локални пречиствателни станции, месо- и млеко преработка и др.</p> <p>Установяване на интензивни и полезни контакти с представителите на политиката и бизнеса от Руската федерация, Република Турция, Гърция и др.</p>
<p>- Януари 2007 год. работна среща на експерти от областна администрация, заинтересовани ведомства от областта с представители на Главна Дирекция „Програмиране и регионално развитие“ към МРРБ.</p> <p>- Съорганизатор и на проведените информационни дни по проект за устойчиво развитие на планинския район Странджа-Илдъз</p> <p>- Домакин на представления от Фондация „Зеленият Бургас“ и Земеделска камара на Къркларери съвместен проект „Виж, научи, приложи“ финансиран по програма ФАР „Трансгранично сътрудничество България- Турция“</p> <p>- Приет новия устройствен план на ГКПП Малко Търново от Междуведомствения съвет по ГКПП, чието одобряване от МРРБ предстои през 2008 год.,</p>	<p>- В резултат на срещата последва и конкретно участие на експертите от областта в разработването на SWOT анализа на Оперативна програма „Трансгранично сътрудничество между РБългария и РТурция за периода 2007- 2013 год.</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>- ще започне цялостен процес по неговата реконструкция и модернизация за над 1 300 000 евро</p>

И за 2008 г. и по този приоритет ОА не си прави самооценка.

Табл. 48 Самоценка на ОА по приоритет 6 от ОСР за 2008 г.

Действия за 2008 г.	резултати
<p>1. Инициатива, свързана със създаването и дейността на „Морски Аварийно- Спасителен Отряд- Бургас“ (МАСО-Бургас), за защита живота и здравето на населението, опазване на околната среда и имуществото в случай на бедствия.</p> <p>2. Подготовка на ПУП на ГКПП М. Търново, реконструкция на ГКПП М. Търново и ГКПП Бургас въвеждане на единен фиш на преминаващите пред ГКПП</p>	<p>1. Създаден „МАСО</p> <p>2. Разработен проект за участие на МАСО пример за добра практика на взаимодействие между областен управител и териториални звена при реализация на секторните политики на областно ниво за участие в Национален конкурс на тема: „Доброто взаимодействие- залог за ефективна политика на областно ниво</p>

Отново и за 2009 г. и по този приоритет ОА не си прави самооценка.

Табл. 49 Самоценка на ОА по приоритет 6 от ОСР за 2009 г.

Действия за 2009 г.	резултати
<p>- Разработен е един проект и е започнал процес на подготовка на два съвместни проекта по Програма Трансгранично сътрудничество Република България - Република Турция</p> <p>- Разработен е един проект по програма „Черноморско сътрудничество“ - „Проучване за развитие на мрежа редовни морски връзки на пристанище „Александруполис“ със пристанищата от Черно море и Източното средиземноморие;</p> <p>- Участие в проект „Моят бряг“</p>	<p>- 2 разработени проекта и започнал процес на подготовка на 2 проекта</p> <p>- На заседание на Областния съвет за развитие е представена разработената</p>

- Участие в заседанията и решенията на Комитет за наблюдение на Програма за трансгранично сътрудничество- България –Турция;	визия за региона с проекта „Моят бряг“ -
---	---

3.5.2.7 Приоритет 7: Укрепване на административния капацитет на областно и местно ниво

За 2007 г. и по този приоритет ОА не си прави конкретна самооценка, но констатира напредък по модернизацията на администрацията, укрепването на административния капацитет, подобряването на качеството на административно обслужване, повишаването на експертното ниво в работата на Областна администрация Бургас. Като доказателство за това се посочва фактът на номинацията на ОА-Бургас за една от трите най- добре работещи областни администрации в национален мащаб.

Табл. 50 Самоценка на ОА по приоритет 7 от ОСР за 2007 г.

Действия за 2007 г.	резултати
- Утвърдени Вътрешни правила за документооборота, координацията и взаимодействието между звената в областната администрация и административното обслужване на гражданите и организациите. - Приета Харта на клиента и стандарти за добро административно обслужване. - Изцяло обновена електронна страница на администрацията http://www.bsregion.org - Участитие в редица специализирани и чуждоезикови обучения	15 500 регистрирани документа входяща и изходяща кореспонденция, което определя Областна администрация Бургас като най-натоварената областна структура в страната.

И за 2008 г. и по този приоритет ОА не си прави самооценка.

Табл. 51 Самоценка на ОА по приоритет 7 от ОСР за 2008 г.

Действия за 2008 г.	резултати
Разработване и въвеждане на интегрирана система за управление в Областна администрация Бургас, съгласно международно признатите стандарти ISO 9001:2000 и ISO 27001:2005	Покрити критерии за сертификация по ISO:9001. Разработена документация по ISO 27001 Сертификация по ISO 9001. Предстои сертификация по ISO 27000- 2005

За 2009 г. и по този приоритет ОА се самооценява като задоволително постигната цел (70%).

Табл. 52 Самоценка на ОА по приоритет 7 от ОСР за 2009 г.

Действия за 2009 г.	резултати
- Внедрена е Интегрирана система по качество и информационна сигурност; - Проведено въстъпително обучение на служителите в Областна администрация Бургас по ISO 9001:2008 и обучение за вътрешни одитори по ISO 9001:2008 - Стартира подготовката за сертификацията на въведената интегрирана система за управление на качеството в	- 8 бр. сертификати за вътрешен одитор по ISO 9001:2008 - 5 бр. удостоверения - 5 служители са преминали обучение в Института по публична администрация

<p>Областна администрация Бургас, транзитивно преминаване към ISO 9001:2008;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Електронната страница на администрацията се актуализира текущо; - Обслужване на граждани и организации на принципа на „едно гише“ чрез Центъра за административно обслужване, работещ при установено непрекъснато работно време, с осигурен достъп до сградата на администрацията за хора с физичес-ки увреждания; - Изготвен е годишен план за задължително и специализирано обучение на служителите; - Проведено е специализирано обучение на служителите в администрацията по английски език за работа с институциите на ЕС; - Проведен е изпит за сертифициране на компютърни-е умения; - Проведено е специализирано обучение по френски език 	<p>-</p> <ul style="list-style-type: none"> - 17 служители са преминали специализирано обучение в други обучаващи институции; - 11 служители получиха сертификати за езикови умения; - 10 служители получили сертификат IT Card; 8 служители са преминали обучение;
---	---

3.5.3 Оценка на изпълнението проекти на областната администрация

Част от работата на областната администрация по координацията по постигането на целите на ОСР се постигат чрез проекти, реализирани от самата ОА-Бургас.

Общата констатация:

По отношение на координацията областта е реализирала проекти, които са насочени към координацията в рамките на плановия район, но не и към координацията вътре в областта. Останалите проекти имат важно значение, но не и по отношение на координацията.

Проекти:

В представената специално за нуждите на Междинната оценка справка, областната администрация е посочила 6 проекта на обща стойност 1 214 117, както следва:

1. Регионална Иновационна Стратегия (РИС) на ЮИРП (SERBUL)
 - Одобрен през 2004 г., стартира на 1 юни 2005 до юли 2008 г. (продължителност 32 месеца).
 - Източник на финансиране – няма данни.
 - Дейностите по проекта са обединени в 12 основни групи (пакети дейности) и 42 продукта насочени към повишаване информираността на ключовите актьори относно ролята и значението на иновациите, постигане на регионален консенсус, определяне на стратегическа

- рамка, Разработване на план за действие и стартиране на пробни проекти, създаване на система за мониторинг и оценка, които да следят стратегията и дейностите.
- В резултат е създадена РИС на ЮИРП с план за действие за ЮИРП и база данни с иновационни проекти, разработени и приети с консенсус, а Управителният комитет на проекта е трансформиран в Консултативен орган за прилагането на РИС
 - Обща стойност - 912 433 лв
2. „Консервация и реставрация на фасадите и покрива на триетажна административна сграда на ул. „Александровска“ No 26, („Радиовъзел Бургас)- архитектурен паметник на културата
- Реализиран в периода 2005-2006 г.
 - Проект по програмата „Красива България“
 - Строителни и ремонтни дейности за реставрация на сградата
 - Обща стойност - 126 593 лв.
 - Археологически разкопки в м. Русокастро, финансирана от Програма „От социални помощи към осигуряване на заетост -2005
 - Реализиран в периода 2005-2006 г.
 - Финансираща организация - МТСП
 - Почистване на терена, предназначен за археологически проучвания; Изкопни работи на археологически обекти, предшествващи същинските проучвателни дейности; Засаждане на ниска храстовидна растителност за ограждане на археологическия резерват
 - Обща стойност - 34 965 лв.
3. Археологически разкопки в м. Русокастро, финансирана от Програма „От социални помощи към осигуряване на заетост -2005“
- Реализиран в периода 2005-2006 г.
 - Финансираща организация – МТСП
 - Почистване на терена, предназначен за археологически проучвания; изкопни работи на археологически обекти, предшествващи същинските проучвателни дейности; засаждане на ниска храстовидна растителност за ограждане на археологическия резерват
 - Обща стойност - 34 965 лв.

4. "Планиране на регионалното развитие на Югоизточен район за планиране"

- Реализиран в периода 2005-2006 г.
- Финансираща организация - Швейцарската агенция за развитие и сътрудничество
- Краен продукт от изпълнението на проекта е разработването и тестването на прототипна Географска информационна система (ГИС), която да подпомага вземането на решения за регионално развитие. Резултати – разработена първоначална база данни за „ЮИРП“ (без Стара Загора)Разработените схеми бяха използвани в „ Регионален план за развитие на ЮИРП (2007-2013).
- Обща стойност - няма данни.

5. „Зелена система - насърчаване на гражданското участие в защита на градските зелени площи в ЮИРП“

- Реализиран в периода 2006-2007 г.
- Финансираща организация - Програма ФАР-2004 Програма за развитие на гражданското общество 2004
- Изграден устойчив модел за сътрудничество между ключови актьори за опазване на зелената опазване на зелената система в ЮИРП след проведени семинари, кръгли маси и дискусии, Подписан меморандум за сътрудничество за подобряване състоянието на градските зелени площи в „ЮИРП.
- Обща стойност - 36 500 лв.

6. Демонстриране на възможностите за приложение на фотоволтаичните технологии в населени места, чрез изграждане на Демонстрационна Фотоволтаична Централa край Бургас

- Няма данни за това кога е реализиран проекта.
- Финансираща организация - Глобалния екологичен фонд Програма за малки проекти
- Промоциране на ВЕИ-технологии; Създаден "Консултативен Център" по ВЕИ Изградена Демонстрационна Фотоволтаична Централa към центъра; Привлечени представители на гражданското общество
- Обща стойност - 103 626 лв.

3.5.4 Оценка на координацията от страна на партньорите

От всички запитани в хода на провеждането на междинната оценка на ОСР-Бургас, единство ДРСЗ Бургас представи следната официална позиция относно активизирането на социалния диалог при изпълнение на политиката по заетостта – повишаване на ролята на консултативните комисии (на местно и регионално ниво):

Взаимоотношенията между областната администрация Бургас и ДРСЗ Бургас са регламентирани в Закона за насърчаване на заетостта и ППЗНЗ. Съгласно чл.9 от ЗНЗ "Държавната политика по заетостта и обучението за придобиване на професионална квалификация се осъществява от областните администрации, органите за местно самоуправление съвместно с териториалните поделения на Агенцията по заетостта, териториалните поделения на министерства, организации и социални партньори".

От създаването си и до сега Комисията за заетост се утвърди като ръководен орган по въпросите на заетостта. Предмет на заседанията на КЗ са важни за провеждането на активната политика по заетостта въпроси, като:

1. Разглеждане и предлагане за финансиране на Агенцията по заетостта на проекти по НП "От социални помощи към заетост"
2. Разглеждане и утвърждаване на регионални или общински програми за заетост включени за финансиране в Националния план за действие по заетостта.
3. Номиниране на кандидатите по НП "Старт на кариерата".
4. Определяне потребностите от професионална квалификация за безработни лица без осигурено работно място – ежегодно;
5. Разглеждане и обсъждане на Плана за действие в изпълнение на мерките за активизиране на социалната политика и възстановяване на българската икономика до края на месец април 2010г. Оценка на необходимостта от актуализиране на заложените в Плана за действие мерки.
6. Запознаване на членовете на КЗ със Схема за действие при масово освобождаване на работници и служители, съгласно чл.24 и чл.25 от ЗНЗ на регионално и областно ниво.

ДРСЗ представя на вниманието на председателя на КЗ и областна администрация всяка утвърдена от Министъра на труда и социалната политика национална програма и се уточняват ангажиментите на страните. Председателят на КЗ се уведомява и за програми, в които не са разписани ангажименти на областна администрация, но касаят участието на областни структури като РИО на МОН, Д"ОИТ" и др.

На КЗ се представят ежемесечни, тримесечни или с друга периодичност при поискване отчети за нивото на безработица в областта, изпълнението на активната политика – програми и мерки за заетост и обучение – включени лица, изразходвани средства, както и постигнатото на първичния пазар на труда – обявени свободни работни места и устроени на работа на несубсидирана заетост.

ДРСЗ Бургас участва по покана от областна администрация във всички организирани от нея съвещания, заседания на комисии и съвети, които касаят разглеждане на проблеми свързани с нашата дейност – план-приема на ученици в средните училища, дискусиите по етническите въпроси, продължаващо обучение на възрастни, заседания на работната група по социалната политика на областния съвет за регионално развитие и др.

Представители на ДРСЗ участват в Обществен съвет за интеграция на хората с увреждания и Съвет за сътрудничество по етническите и демографски въпроси.

Съществена е ролята на членовете на КЗ и областните управители при организирането и провеждането на 3 трудови борси в сферата на:

- 3 специализирани в сферата на туризма - хотелиерството и рестораньорството в Бургас, Айтос и Поморие,

В изпълнение на указанията на Министъра на труда и социалната политика към Областната администрации Бургас се създаде и функционира Консултативен съвет за тристранно сътрудничество, същия е учреден през месец ноември 2009 г. и в Дирекция „Регионална служба по заетостта“ Бургас. В заседанията участват представители на КТ"Подкрепа", КНСБ, Търговска камара и палата. Членовете на Консултативния съвет се уведомяват за състоянието на пазара на труда, реализацията на новите схеми по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ и други свързани с основната дейност на ДБТ.

4 ЗАКЛЮЧЕНИЯ

Проведената междинна оценка на Областната стратегия за развитие на област Бургас за периода 2005-2015 г. констатира че⁴²:

1. ОСР-Бургас напълно съответства на разпоредбите на Закона за регионалното развитие, Националната стратегия за регионално развитие 2005-2015 г. и отчасти съответства на Регионалния план за развитие на Югоизточния планов район.
2. По отношения на тогавашните изисквания на Закона за регионалното развитие липсва устройствена схема
3. По отношение на регионалния план се наблюдават несъвпадение в анализа и йерархията на целите
4. Като цяло до 2008 г. в областта се наблюдават значителни положителни изменения, макар че те не са пряко свързани с и не произтичат от Областната стратегия за развитие, която в този период действа като най-общ рамков ориентир за процесите в областта.
5. Още при разработването на ОСР аналитичната част е обоснована на неактуални статистически данни; налице са и фактологични неточности и грешки (отразени например в самооценката на РИОСВ-Бургас).
6. През периода на оценката са настъпили съществени изменения в икономическата среда, които налагат актуализирането на SWAT-анализа и преформулиране на някои от дефицитите и стратегическите цели. Силно влияние върху областта оказват световната финансова и икономическа криза, процесите на икономическа нестабилност в периферията на Европейския съюз, Балканският контекст (особено процесите в Гърция и Румъния) е неблагоприятен за привличане на инвестиции; националната политика на ограничаване на дефицита чрез намаляване на публичните разходи, което се отразява както на публичните инвестиции, така и на доходите на населението; неблагоприятните тенденции са силно изразени на национално, регионално ниво и областно ниво през особено 2009 и

⁴² Детайлизираните заключения са дадени във всяка отделна глава във връзка с конкретните оценителни въпроси; тук са дадени в по-синтезиран вид; а в уводната глава на оценката са посочени само най-важните.

2010 г. (спад в БВП, БВП/на човек от населението, БДС, безработица, сезонен характер на заетостта в областта и др.).

7. Съществен дефицит при формулирането на стратегическите цели и приоритетите на ОСР се забелязва относно липсата на туризма като важен за икономическия разстеж в областта сектор

8. Стратегията на ОСР е с широк обхват, поради което стратегическото ѝ значение отслабва (дължи се на философията и разполодбите на тогавашния Закон за регионалното развитие). Главната цел съдържа противоречие: „До 2015г. област Бургас да се превърне във водещ туристически, индустриален, образователен и културен център със запазено природно и историческо наследство“. Като цяло визията за развитието на областта не насочва развитието на областта и областния център в модерна посока. На практика областният център и агломерационен ареал преживяват трансформация от градско образование от „фордистки“ (индустриален) тип към градско образование с намаляващ дял на промишленото производство и нарастващ дял на услугите. Тази тенденция е установена в анализа (на основата на данни за 2000-2001), но не е отчетена при формулирането на визията.

9. Освен това областта претърпява и друга трансформация – от изолационизъм и протекционизъм към глобализация и свободна конкуренция, което поставя на преден план въпросите за повишаването на разпознаваемостта, конкурентноспособността, иновативността и креативността.

10. Паралелно, след 2005 г. настъпиха важни изменения в програмирането по структурните и кохезионния фонд на ЕС в България, което отваря достъп до нови ресурси, но и изисква известно модифициране на стратегическите цели. Важни промени са настъпили и в планирането на общинско ниво. Общините разработиха нови стратегически документи – общински планове за развитие – за периода 2007-2013 г., които съдържат в себе си специфични проекти, чрез които се реализират стратегическите приоритети на ОСР.

11. SWOT-анализът се характеризира с голяма степен на неопределеност. В него са включени твърде много променливи, изредени по сравнително

несистематичен начин: включени са твърде много слаби страни, което в следствие прави невъзможно адресирането им през каквато и да е било стратегия; слабите страни не са степенувани по важност, а са просто изредени, без да е ясно именно кои ще трябва да бъдат адресирани; много от слабите страни не са релевантни днес; някои от слабите страни не са обосновани в анализа.

12. Индикаторите на ОСП-Бургас са прекалено голям брой. Това се дължи на широкообхватността на стратегията, която си поставя много цели и подцели, за всяка една от които е търсен индикатор за проследяване на напредъка. От друго страна, множествеността на индикаторите произтича от нежеланието за фокусиране върху проследяването на малък брой тенденции, които в по-синтезиран вид да дават по-обобщена представа за процесите в Бургаска област. Индикаторите на ОСП-Бургас не са обвързани с базови (изходни), междинни и целеви стойности, което на практика ги прави неизползваеми за провеждането на самооценки и външни оценки. Към нито един от индикаторите не е представен какъвто и да е било източник, от който ще се извлича необходимата информация. За някои от индикаторите източникът може да бъде предположен (напр. Териториалното статистическо бюро или Областната служба по заетостта), но за други от тях дори и това не е възможно.

13. Относно постигането на по-обща цели като като намаляване на междурегионалните различия се констатира, че Югоизточен район за планиране изостава по почти всички показатели от средните за страната стойности. Причината за това се намира главно в негативните тенденции на развитие на Сливенска и Ямболска област, но и Бургаска област изостава по редица показатели от следното за страната.

14. Относно намаляването на между-областните различия се констатира, че се задълбочават различията между Бургаска и Старозагорска област, от една страна, и Сливенска и Ямболска област – от друга.

15. Относно намаляването на вътрешно-областните различия се констатира, че силните общини в областта се засилват, докато голяма част от слабите – продължават да отслабват. Важна роля в този процес има вътрешно-областната миграция: община Бургас продължава да

привлича население от другите общини, като съответно в тях се засилва демографския проблем и проблемът с образованите кадри.

16. В национален план община Бургас е първенец по привлечени средства по оперативните програми, съфинансирани от структурните и кохезионния фондове на ЕС. Предизвикателство пред общината ще бъде усвояването на тези средства.

17. Едновременно с това има и слаби общини, които успяват въпреки кадровия и финансовия си дефицит да реализират програми и проекти. Налице са и силни общини, които не са много успешни по отношение на оперативните програми, съфинансирани от структурните и кохезионния фондове на ЕС.

18. Оценката на изпълнението на общинските планове за развитие на общините в областта показва значителна промяна в целите и типовете проекти, както и цялостно преориентиране

- от голям брой малки проекти с национално финансиране, които са сравнително лесни за подготовка и изпълнение;

- към малък брой едромасщабни проекти, съфинансирани от структурните и кохезионния фондове на ЕС, които са сравнително по трудни за подготовка и изпълнение.

5 ПРЕПОРЪКИ

На основата на тези констатации препоръчваме:

1. ОСП-Бургас да бъде актуализирана за остатъка на програмния период и в съответствие със Закона за регионалното развитие от 2008 г.

2. При актуализирането на ОСП да се обърне по-голямо внимание на променения контекст, а именно ефектите от:

- финансовата и икономическата криза в областта,

- националната политика на ограничаване нарастването на публичния дефицит,

- прилагането на оперативните програми, съфинансирани от структурните и кохезионния фондове на ЕС

3. При актуализирането, ОСР да се приведе в съответствие с Регионалния план за развитие на Югоизточен планов район като се синхронизират периодите в съответствие с новата периодизация, зададена от Закона за регионалното развитие и се ползват данни от НСИ, които Регионалния план ползва

4. Аналитичната част на ОСР да бъде преработена съществено като при актуализирането ѝ да се ползва възможно най-актуалната информация. При преработването конкретните раздели на аналитичната част имат нужда от различна степен на промяна. Т. 1 „Географско положение“ и 2 „Природни ресурси“ нямат нужда от съществена промяна. Т. 3 „Демография“ има нужда от актуализиране на данните. Т. 4 „Икономическо развитие“ има най-голяма нужда от коригиране. При актуализирането да се отстранят фактологичните грешки.

5. SWOT-анализът да се актуализира. При актуализирането да се потърси по ясен фокус на ОСР като се най-значимите най-главните силни и слаби страни, възможности и заплахи. Това може да се постигне чрез анализ на тежестта на отделните фактори като да се прецени кои действително са важни, колко са важни, кои са спешни и колко са спешни. От SWOT-анализа да се премахнат всички твърдения, които не произтичат от аналитичната част.

Промените в икономическата среда, както и в планирането на национално и местно ниво изискват известни промени в анализа, прогнозите, слабите страни и заплахите; например, може да се предполага, че ще се усилва значението на идентифицирани заплахи като „Ниска покупателна възможност на населението в малките населени места“ и „Нестабилност на потребителското търсене и ниска норма на спестяване“.

Промените в икономическата среда известни промени в целите: вместо намаляване на безработицата – запазване на безработицата на сегашните равнища или намаляване на темпа на нарастването на безработицата;

При актуализирането на ОСР-Бургас да се редактира визията съобразно новия контекст и новите предизвикателства пред развитието.

Да бъде поставен фокус върху по-малък брой цели, които не са в противоречие помежду си.

При обмислянето на целите ОСР да се концентрира върху публичните инвестиции и публичните интервенции в развитието.

При избора на целите да наблегне на действието на програмите с периода до края на 2013 (2015 по формулата N+2). Това вече е възможно, тъй като Законът за регионалното развитие от 2008 г. изравнява времетраенето на всички планови документи – национални, регионални, областни и общински.

Едновременно с това е добре при актуализирането да се отчетат и възможните промени, които неизбежно ще настъпят при програмирането за следващия програмен период (2014-2020 г.)

При актуализирането на ОСР-Бургас да се обърне съществено внимание на цели свързани с развитието на туризма и подобряване условията за развитието на туризма

Ако сезонния характер на икономическата активност и заетостта е основен ограничител пред развитието, който продължава да бъде валиден, то той трябва непременно да бъде адресиран през стратегията; това е по-трудно в секторите на земеделието и строителството, но е изпълнимо за туризма (национални, регионални и местни политики за удължаване на туристическия сезон).

Силно да се редуцира броя на индикаторите като бъде сведен до минимално необходимото, за да се следят основните процеси в областта. Редуцирането на индикаторите да става на основата на фокусирането на стратегията – по-малък брой цели ще доведе естествено и до по-малък брой индикатори. Да се запазят само тези индикатори, за които е налице достоверен и лесно достъпен източник на информация. При оформянето на крайния списък от индикатори, да се обмисли отпадането на повечето индикатори, за които настоящата оценка не успя да намери лесно-достъпна достоверна информация на областно ниво⁴³.

При актуализирането на ОСР да се издири допълнителна информация от:

⁴³ Препоръки за конкретни индикатори вж. 3.1.5 в настоящия доклад.

общините, които не предоставиха справки в рамките на процедурата по междинната оценка;

областните структурите на централната власт, които не предоставиха справки в рамките на процедурата по междинната оценка;

национални управляващи органи на оперативни програми, съфинансирани от структурните и кохезионния фондове на ЕС, чиято информация не е включена или е частично включена в националната система ИСУН (Национален план за развитие на селските райони, Оперативна програма «Рибарство и аквакултури», както и програмите за териториално сътрудничество).

При актуализирането на ОСП-Бургас да се направи опит в диалог с общините да се изяснят причините, поради които силни общини не са особено успешни относно програмите съфинансирани от ЕС, а някои слаби общини са особено успешни в тази посока. Съответно, координацията, осъществявана от ОА да има за цел проследяване на развитието на капацитета на общините като инструмент за намаляването на вътрешно-регионалните различия.

При актуализирането на ОСП-Бургас да се дискутира и изясни ролята на областната администрация в процеса на координация при изпълнението на стратегията.

ОА Бургас да въведе вътрешна система за стриктно документиране на факти и събития свързани с координацията и използването на ОСП от общините и другите партньори.

6 ПРИЛОЖЕНИЯ

Приложение 1 Законова основа за извършване на МО на ОСП-Бургас

А. Закон за регионалното развитие, В сила от 31.08.2008 г. Обн. ДВ. бр.50 от 30 Май 2008 г., изм. ДВ. бр.47 от 23 Юни 2009 г., изм. ДВ. бр.82 от 16 Октомври 2009 г., изм. ДВ. бр.93 от 24 Ноември 2009

Чл. 33. (1) За реализацията на документите за стратегическо планиране по чл. 9, т. 4 - 7 се извършва междинна оценка не по-късно от 4 години от началото на периода на тяхното действие.

Чл. 9. Системата от документи за стратегическо планиране и програмиране на регионалното развитие обхваща:

1. Националният план за развитие;
2. Националната стратегическа референтна рамка;
3. оперативните програми, съфинансирани от фондовете на Европейския съюз;
4. Националната стратегия за регионално развитие;
5. регионалните планове за развитие;
6. областните стратегии за развитие;
7. общинските планове за развитие.

Б. Правилник за прилагане на Закон за регионалното развитие, В сила от 31.08.2008 г., ПМС № 216 от 02.09.2008 г., обн. ДВ. бр.80 от 12 Септември 2008 г.

Чл. 29. (1) За осигуряване на информация и публичност на изпълнението на областната стратегия за развитие се изготвят междинен и окончателен доклад.

(2) Изготвянето на докладите по ал. 1 се организира от областния управител.

(3) Докладите по ал. 1 се обсъждат и одобряват от областния съвет за развитие по предложение на областния управител.

(4) Докладите по ал. 1 се публикуват на страницата на областната администрация в интернет.

Чл. 30. (1) Междинният доклад и окончателният доклад за изпълнението на областната стратегия за развитие се изготвят, като се отчитат резултатите от междинната и последващата оценка на изпълнението ѝ.

Чл. 30. (2) Междинният доклад съдържа информация относно:

1. постигнатия напредък по изпълнението на целите и приоритетите за развитие на областта през изтеклия период;
2. резултатите от междинната оценка съгласно критериите за оценка на изпълнението на областната стратегия за развитие;

3. резултатите от наблюдението и оценката на изпълнението на общинските планове за развитие;
4. използваните през периода ресурси за постигане целите на областната стратегия за развитие;
5. възникналите проблеми и предприетите действия от компетентните органи за тяхното преодоляване;
6. прогноза за очакваното изпълнение на целите и приоритетите на областната стратегия за развитие до края на периода на действие;
7. предложения за актуализация на областната стратегия за развитие;
8. предложения за промени в териториалния обхват на районите за целенасочена подкрепа.

Чл. 31. (1) Областната стратегия за развитие се актуализира:

1. при съществени промени на икономическите и социалните условия в областта;
2. в съответствие с актуализирания документ за изпълнение на регионалния план за развитие;
3. в резултат на промени в свързаното национално законодателство или в законодателството на ЕС;
4. при съществени промени в секторни стратегии и програми, влияещи върху изпълнението на областната стратегия;
5. на основата на резултатите от междинната или последващата оценка.

(2) За актуализиране на областната стратегия за развитие се разработва актуализиран документ за изпълнение за остатъка от периода на нейното действие.

В. "Методически указания за актуализиране на действащите стратегии и планове за регионално и местно развитие - 2009 г."

2.6. Критерии за оценка на изпълнението на ОСР

- Изпълнението на областната стратегия за развитие се оценява, като се използват определени критерии.
- Критериите за оценка не трябва да са повече от 4-5 и трябва да характеризират качеството на изпълнението.

- Определените критерии имат важно значение за извършване на междинна и последваща оценка на изпълнението на областната стратегия за развитие.

- Критериите се използват и при изготвянето на междинния и окончателния доклад за изпълнението на стратегията.

- Критериите за оценка на изпълнението на областната стратегия за развитие могат да обхващат сфери, които дават възможност за извършване на качествени оценки на въздействието и постигането на целите и приоритети за устойчиво интегрирано развитие на областта:

1. състояние и промени в социално-икономическия профил на областта в сравнение с други области от съответния район от ниво 2 и по отношение на средните показатели в страната;

2. съответствие на определените цели и приоритети на нуждите и потенциала на областта и на политиката за регионално развитие в страната и в ЕС;

3. политическа и социална ангажираност с прилагане на политиката за устойчиво интегрирано регионално и местно развитие;

4. капацитет на институциите и партньорите за прилагане на политиката за регионално развитие;

5. ефективност и ефикасност на използваните финансови ресурси за постигане на целите и приоритетите за регионално развитие.

Към изброените сфери може да се добави и критерий за устойчивост, който оценява възможността социално-икономическите, институционалните и екологичните ефекти от изпълнението на стратегията да продължат в средно или дългосрочен период от време, след като периодът на действие на стратегията е приключил.

За изпълнението на областната стратегия за развитие се предвижда изготвянето на отчетни доклади – междинен и окончателен.

Тези доклади отчитат резултатите съответно на междинната и последваща оценка на изпълнението на ОСР.

Резултатите от наблюдението на общинските планове за развитие се отчитат при изготвянето на отчетните доклади за изпълнението съответната областна стратегия за развитие.

Приложение 2 Въпроси за интервю с представител на регионални структури на централна власт

Цели на интервюто:

- Информация за работата на регионалното звено по изпълнение на целите на ОСР в съответния сектор
- Оценка на работата на областна администрация по междусекторната координация
- Самооценка

Въпроси:

1. Извършвани ли са някакви предходни оценки на публичните инвестиции на територията на Бургаска област във вашия сектор? Ако да – разполагате ли с документи и материали от заключенията и препоръките на оценката.
2. Какво е вашето мнение за съответния раздел на Областната стратегия за развитие; целите реалистични ли са; има ли напредък в тяхното постигане; разполагате ли с данни, чрез които да се направи обективна преценка на процесите във вашия сектор?
3. Каква е вашата оценка за постигнатото във вашия сектор; каква част от постигнатото се дължи на прилагането на областната стратегия за развитие (моля посочете примери)?
4. Участвала ли е вашата регионална структура в действията, които областта е извършила по координацията (областен съвет за развитие, какво са дискутирали във връзка със сектора и междусекторната координация, какво са решили, има ли реален ефект; налице ли са некоординирани проекти - примери)?
5. Можете ли да посочите примери за успех и неуспех в координацията?
6. Какво бихте препоръчали, за да се подобри планирането и координацията на областно ниво при актуализирането на Областната стратегия за развитие?

Приложение 3 Писмо до общинските администрации в Бургаска област с искане за информация за Междинната оценка

Уважаеми господине/госпожо,

В изпълнение на разпоредбите на чл. 33 ал. 1, във връзка с чл. 9, т.6 на закона за Регионалното развитие (в сила от 31.08.2008 г. Обн. ДВ. бр.50 от 30 Май 2008 г., изм. ДВ. бр.47 от 23 Юни 2009 г., изм. ДВ. бр.82 от 16 Октомври 2009 г., изм. ДВ. бр.93 от 24 Ноември 2009) областната администрация започва подготовка за извършване на междинна оценка и последваща актуализация на Областната стратегия за развитие.

За да бъде направена адекватна, качествена и независима оценка е необходимо и вашето съдействие, а именно – да изпратите в областната администрация не по-късно от 20.12.2010:

1. най-актуалния вариант на Общинския план за развитие на вашата община;
2. последния мониторингов доклад за изпълнението на вашия Общински план за развитие, ако е правен такъв;
3. подробна справка за
 - изпълнените проекти
 - изпълняваните в момента проекти, но незавършени към края на 2011 г.,
 - одобрените, но все още нефинансирани проекти
4. За всеки от горепосочените посочете контрактуваните и изразходваните средства, постигнатите продукти и резултати на проекта, както и друга информация, отразена в индикаторите на проектите в плана.

За Ваше улеснение Ви изпращам таблиците, които са получени от вас в областна администрация при предходното събиране на информация за проекти. Моля проверете посочените данни и допълнете, където е необходимо.

Предварително благодаря за съдействието!

.....

(подпис)

Областен управител

Приложение 4 Заявка до ТСБ-Бургас за необходимите данни за извършването на МО на ОСР-Бургас

Цели на информацията:

- Обзор на процесите на територията на областта 2005-2010 г.
- Набиране на данни за индикаторите
- Необходими са ни данни за 2005 и 2009 г. (когато няма за 2009 – най-близката, за която са налице (напр. 2008)
- Освен данните за областта като цяло, необходима ни е разбивка на данните и по общини, за да можем да преценим вътрешно-областните различия

Основните индикатори, с които ще се измерва постигането на стратегическите цели, включват:

По Цел 1: Създаване на условия за развитие на отрасли и дейности, осигуряващи устойчив икономически растеж на област Бургас.

- Увеличение на БВП на човек от населението за област Бургас (%);
- Темп на нарастване на БВП и БВП на човек от населението за област Бургас;
- Равнище на заетост в областта: общо, мъже, жени, младежи;
- Равнище на безработица в областта: общо, мъже, жени, младежи ;
- Равнище на доходите в областта;
- Нетни приходи от продажби на предприятията в областта;
- Ръст на БДС за областта (%);
- Ръст на ДМА за областта (%);
- ДМА активи с екологично предназначение
- ДМА активи с екологично предназначение на човек от населението

По Цел 2: Подобряване на жизнената среда, чрез стимулиране развитието на човешкия потенциал за повишаване реализацията, заетостта и доходите на населението

- Увеличение продължителността на живота (години);
- Намаляване на миграцията (%);
- Намаляване на неравнопоставеността на уязвимите групи (%);
- Създадена или запазена заетост (бр. и % от всички работни места);
- Увеличение равнището на БВП на човек от населението (%);

- Увеличение в равнището на доходите (%);

По цел 3: Развитие на вътрешнорегионалното и трансграничното сътрудничество за постигане на балансирано развитие и обособяване на област Бургас като представителна външна граница на ЕС.

- Увеличение на БДС от трансграничен бизнес (%);
- Увеличение на БВП (%) за областта;

Индикатори, за наблюдение на областната стратегия за развитие, според дефинираните приоритети:

Приоритет 1: Изграждане на нова и модернизация на съществуващата инфраструктура, осигуряваща условия за устойчив икономически растеж и заетост

- Дължина (в километри) на изградени или подобрени пътища - II, III и общински пътища (% от мрежата, която е завършена);
- Степен на завършване на транспортната мрежа (%);
- Дължина на подобрената железопътна инфраструктура, в т.ч. на територията на индустриалните зони в изявени икономически центрове;
- Увеличение на пътничопотока (%);
- Увеличение на товаропотока (%);
- % на населението с подобрен транспортен достъп;
- Време за достъп до общински център (минути);
- Брой изградени ПСОВ, ПСПВ;
- % отпадни води, подложени на първично пречистване;
- % отпадни води, подложени на вторично пречистване;
- % на домакинствата и стопанските предприятия, повлияни от премахване на режима на водоползване;
- Брой на дните с нарушено водоснабдяване (на 1000 домакинства);
- % на третиране на битови и строителни отпадъци в съответствие с нормативните изисквания;
- % на населението, включено в организирани системи за събиране на битовите отпадъци;
- Рехабилитирана площ - дка и % от подлежащата на рехабилитация;

- Територии (% от общата), застрашени от ерозия (водна, вятърна и в резултат на човешка дейност);
- Укрепени свлачища - брой и площ;
- Брой на изградените нови алтернативни източници на енергия и мощност в kW;

Приоритет 2: Повишаване на регионалната конкурентоспособност на основата на икономика на знанието

- Брой на новосъздадените центрове за изследвания, технологии и иновации;
- Брой на изградени технопаркове и техноинкубатори;
- Повишаване на броя на заетите научно-изследователски кадри (брой и % от общия брой на заетите кадри от тази сфера, мъже/жени);
- Брой на получените патенти от разработените иновации;
- Брой и % на увеличаване на цифровите телефонни линии;
- Дължина на инсталираната ширококолентова мрежа (в км);
- Брой на абонатите на Интернет на 1000 жители ;
- Брой на новосъздадените фирми, които предлагат услуги, свързани с информационните технологии ("онлайн", електронна търговия и др.), на регионално и местно ниво;

Приоритет 3: Създаване на благоприятна жизнена, културна и природна среда в област Бургас

- Брой на компютрите на 100 ученици в училищата;
- Брой на Интернет места на 100 ученици в училищата;
- Брой на компютрите на 100 студенти във висшите училища;
- Брой на Интернет места на 100 студенти във висшите училища;
- Относителен дял на населението, което има достъп до първична здравна помощ- съответно за 30, 60 и повече минути;

Приоритет 4: Интегрирано градско развитие, подобряване на градската среда и стимулиране развитието на малките градове

- Изградена и достъпна инфраструктура за хора с увреждания (% от общата за изграждане);
- Въведен екологосъобразен транспорт (% от общия);

- Процент на превозените пътници с градски транспорт (тролеи, трамваи, метро);

Приоритет 5: Развитие на селските райони, горското стопанство, рибарството и аквакултурите

- Намаляване на териториите, класифицирани като изостанал селски район (%);
- Увеличване на БДС от аграрния сектор (% от БДС на района);
- Създадена и запазена заетост в аграрния сектор (% от всички работни места);
- Увеличаване площта на горските масиви и сертифицираните гори (м2);

Приложение 5 Писмо до Дилектор на Дирекция ИСУН - МС

Уважаема госпожо,

В изпълнение на разпоредбите на чл. 33 ал. 1, във връзка с чл. 9, т.6 на закона за Регионалното развитие (в сила от 31.08.2008 г. Обн. ДВ. бр.50 от 30 Май 2008 г., изм. ДВ. бр.47 от 23 Юни 2009 г., изм. ДВ. бр.82 от 16 Октомври 2009 г., изм. ДВ. бр.93 от 24 Ноември 2009) областната администрация започна процедура за извършване на междинна оценка и последваща актуализация на Областната стратегия за развитие.

За да бъде направена адекватна, качествена и независима оценка е необходимо и вашето съдействие, а именно – да изпратите в областната администрация справка за проектите изпълнявани по оперативните програми съфинансирани от ЕС на територията на областта, а именно:

1. приключили проекти;
2. проекти на фаза изпълнение
3. контракувани, но нестартирани към декември 2010 проекти

Ако е технически възможно, е добре в справката да бъдат посочени контракуваните и изразходваните средства, постигнатите продукти и резултати на проекта, както и друга релевантна информация, отразена в индикаторите на проектите и налична в ИСУН.

Предварително благодаря за съдействието!

.....

(подпис)

Областен управител

Приложение 6 Информация от Регионалната служба по заетостта в Бургас за 2009-2010

Тенденциите на областно ниво през 2009 и 2010 г. също не са благоприятни⁴⁴.

Сезонен характер на дейностите в ключови сектори

Характерът на икономиката на Бургаска област се определя в значителна степен от сезонния характер на дейностите в отраслите туризъм, строителство, селско стопанство, преработваща индустрия (хранително-вкусова промишленост). Това от своя страна дава отражение и върху динамиката в заетостта и безработицата в областта.

Рязък скок на безработицата през последните две години

Регистрираните безработни (средногодишен брой) в Бургаска област за последните пет последователни години по данни на Дирекция „Регионална служба по заетостта“ Бургас е както следва:

2006 г. – 10 477 д.;

2007 г. – 7 819 д.;

2008 г. – 6 312 д.;

2009 г. – 8 855 д.;

2010 г. – 12 017 лица.

До 2008 г. е налице тенденция за постепенно редуциране на броя на безработните лица, но като следствие от влиянието на кризисните процеси в световен и национален мащаб, търсенето на работна ръка започна да намалява и броят на безработните отново формира възходяща тенденция.

Наблюдението на заетостта в областта показва, че в края на м. септември 2010 г. (по последни статистически данни) броят на заетите лица в областта е 116537 д., което е 5.3 на сто от всички заети лица в страната. Свиването на производството и реализацията на стоки и услуги се отразява и на заетостта и сравнението със същия месец на 2009 г. показва спад с 13238 лица или с 10.2 на сто.

⁴⁴ Данните и анализа са предоставени от Регионалната служба по заетостта в Бургас специално за нуждите и целите на настоящата междинна оценка.

Анализ на причините за неблагоприятното развитие

Анализът на заетите лица показва, че разпределението им според формата на собственост в областта се обуславя от структурата на икономическия комплекс, от темпа на извършващата се реформа в него и от обема на вложените инвестиции. Основната част от заетите в областта работят в предприятия от частния сектор, като за Бургаска област с по-висок дял заети в частния сектор се открояват отраслите - "Преработваща индустрия", "Търговия", „Туризм“, "Строителство", "Транспорт" и „Селско стопанство“.

Неравновесието на трудовия пазар, характерно за целия период от началото на прехода е и продължава да бъде следствие от въздействието на макро и микроикономическата среда и най-вече от стагнацията в търсенето на труд, като от 2008 г. се задълбочава в сравнение с предходните 2-3 години. Наблюдението на структурата и динамиката на заетостта и безработицата в областта сочи, че дисбалансът между търсенето и предлагането на работна сила продължава и през 2010 година. Сравнителният анализ ясно отчита влиянието на сезонния фактор - през летните тримесечия (второто и третото) заетостта е по-висока от тази през зимните (първо и четвърто). През активния туристически и селскостопански летен сезон почти винаги настъпва постепенно съживяване на търсенето на труд, а движението на работната сила е по-интензивно от безработица към заетост, и най-вече към частния сектор. За 2010 г. пиковият месец е Юли, когато заетите лица в областта достигат 128860 лица.

Процедурите за раздържавяване на повечето предприятия от региона приключиха още през 2000 г., поради което до 2008 г. се наблюдаваше намаление на броя на съкратените от работа лица спрямо предходни години. През 2009 и 2010 г. отново се регистрира ръст на съкратените лица, като характерното за областта е, че той е по-интензивен от втората половина на 2009 г. за разлика от съседните области, където този процес се усети по-рано. Тази тенденция е валидна и през 2010 г. и като особеност в областта може да се отбележи, че освободените лица са от множество фирми, предимно малки и средни и не се наблюдават особено крупни освобождавания на работна сила.

Краткосрочна прогноза за развитието на процеса

Трудностите при реализацията на икономическата политика, както и несигурността и липса на доверие в промените на бизнеса в страната и региона, породени от кризисната обстановка ще продължат да поддържат неравновесието на трудовия пазар и занапред. Продължаващите затруднения в националната и регионална икономика несъмнено ще повлияят на развитието на безработицата във възходяща линия, но очакванията за вероятен икономически ръст, както и влиянието на сезонността в търсенето на работна сила, свързано със сезонната заетост в туристическата и селскостопанската дейност могат да доведат до намаляване на темпа на нарастване на безработицата през годината и в следващите години при засилване на производството и пласмента на продукцията на регионалната икономика и до завишено търсене на работна ръка и постепенен спад на безработицата.

Приложение 7 Самооценка на РИОСВ-Бургас относно изграждане и подобряване на екологичната инфраструктура

I. В резултат на непрекъснатия контрол и дългогодишната работа със специалистите от „Лукойл Нефтохим Бургас“ АД по изпълнение на условията на Комплексното разрешително, се извършиха редица реконструкции на съществуващите инсталации и се изградиха нови - „Газова сѝра 3“, АВД-1, Автоналивна естакада с регенерация на бензиновите пари, изомеризация на Н-бутан, ХО-2 и ХО-3 за хидроочистване на дизелово гориво в съответствие със стандарт ЕВРО-5, депо за твърди промишлени отпадѝци, нова факелна система, реконструкция на пещ – 1 на АВД – 1, котел утилизатор и турбогенератор на АВД-1, реконструкция на АД-1 и ВДМ-1, инсталация „Сѝрно кисело алкилиране“, инсталация за регенерация на метилдиетаноламин, инсталация за обезсерване на дизелови фракции ХО – 5, инсталация за хидрообезсерване на бензин ХОБ – 1, реконструкция на воден блок № 9, вакуумсѝздаваща система на колона К-101, реконструкция на система за производство и разпределение на водород, реконструкция на 30 бр. резервоари и привеждането им в съответствие с изискванията на нормативната база и др.

Всички бензиностанции в региона са приведени в съответствие с изискванията на Наредба № 16 за ограничаване на емисиите от бензинови пари.

Подменени са амортизираните асфалтосмесители на 90 % от асфалтобазите.

Всички трошачно-пресевни инсталации в региона са оборудвани с оросителни системи, които намаляват запрашаването в съответния район. Трайно е разрешен проблемът с разпространението на неприятни миризми и дървесен прах от сушилните инсталации на „Кроношпан България“ ЕООД гр. Бургас. Изграденият мокър електрофилтър улавя до 98 % от терпеновите въглеводороди и дървесния прах, в резултат на което в атмосферата се изпускат на практика само водни пари.

Дружествата, работещи с химически вещества и препарати, съдържащи разтворители, изготвят ежегодно Планове за управление на разтворителите. Един от големите потребители на органични

разтворители е „КОХ-и-НОР ХемусМарк“. Дружеството има изградена инсталация за улавяне и регенерация на 96 % от парите на разтворителите.

Под контрол са и всички производители, вносители, дистрибутори и търговци на бои, лакове и авторепаратурни препарати за съответствие на съдържанието на органичен разтворител в продуктите.

Голяма част от автобояджийските работилници са оборудвани със специални камери и филтри за улавяне на аерозолите при боядисване на автомобилите, останалите са в процес на преоборудване или затваряне.

Въвеждане на екологосъобразни технологии за намаляване на замърсяващите въздуха емисии от големи и средни горивни инсталации

Големите горивни източници като „Топлофикация Бургас“ ЕАД замениха течното гориво – мазут с природен газ. Изградени са 6 бр. когенератори за производство на топлоенергия и ел.енергия.

„Лукойл Енергия и Газ“ АД използват над 70 % природен газ. В котлите се използва и течно гориво със съдържание на сяра под 2%.

Газифицирани са котелните инсталации на „КОХ-и-НОР Хемус Марк“, „Победа“ АД, четири от сушилните инсталации на „Кроношпан България“ ЕООД и др. Газифицирана е голяма част от гр. Бургас и гр. Камено.

С построяването и пускането в експлоатация на частта от автомагистрала „Тракия“ – Карнобат – Бургас се изнесе автомобилният поток от централната градска част на гр. Карнобат и гр. Айтос, с което се намали значително замърсяването с прахови частици.

Град Бургас има разработен и приет ОУП, това е вторият град след София в България с разработен план. През 2011 г. стартира и ОУП на Община Бургас, в който е разработена транспортна схема за Големия обход на гр. Бургас.

В реализация е проектът „Джаспър“ за интегриран градски транспорт, финансиран по Оперативна програма „Регионално развитие“ в размер на 67 млн. евро. Започна реализацията на проекта за транспортен възел – надлез и детелина на кръстовището Бургас – Созопол – Средец. Предстои през 2011 г. да започне и проектирането и изграждането на надлез до Товарна гара – ул. „Професор Якимов“ – ул. „Крайезерна“, което ще

бъде т. нар. Малък обход на гр. Бургас и ще доведе до разтоварване на кръстовище „Трапезица“.

В ход е реконструкцията на бул. „Христо Ботев“ , ул. „Александровска“, реконструирана е ул. „Цар Симеон“, предстои реконструкция на бул. „Ст. Стамболов“ и „Мария Луиза“ и улици в централна градска част.

Извършва се профилактика на канализационните мрежи, преасфалтиране на улиците и е засилен контролът на строителните фирми за недопускане на безразборно замърсяване на районите около строежите, почистване и планомерно измиване на уличните платна.

За транспортиране на насипни товари се обръща особено внимание за определяне на оптимални маршрути и използване на автомобили, отговарящи на изискванията за такъв вид превози.

II. Заложени са, като мерки, необходимите дейности по изграждане, разширяване и рехабилитация на водопроводни и канализационни мрежи на населените места, както и изграждане на пречиствателна станция за отпадни води (ПСОВ) за редица от тях. От предвидените за изграждане ПСОВ е изградена и функционира ПСОВ Царево. Все още официално тя не е въведена в експлоатация – Община Царево следва да ускори темповете по официалното въвеждане на обекта в експлоатация и по изпълнение на проекти за доизграждане на канално помпени станции и довеждащи колектори до ПСОВ с цел преустановяване на отвеждане на непречистени води от гр. Царево в Черно море.

Спряна е работата по изграждането на ПСОВ Созопол, поради липса на средства. Следва да се засилят темповете от страна на Общините по реализиране на проекти за строителство на ПСОВ на населени места по Черноморието.

Към настоящия момент продължава тенденцията за по – бързи темпове на реализиране на инвестиционни намерения на Черноморското крайбрежие и прилежащите към него територии, в сравнение с планирането и развитието на необходимата инфраструктура и по конкретно – изграждане на пречиствателни станции за отпадъчни води.

III. В част Биологично разнообразие и защитени територии в област Бургас са настъпили следните промени:

Защитени територии – 99 броя:

Резервати и поддържани резервати – 9 бр. /6+3/;

Защитени местности – 52

Природни забележителности – 37

Природен парк – 1.

В природен парк "Странджа" попадат 19 защитени местности.

Няма резерват „Лопушна“. Приетото от МОСВ наименование е резерват „Узунбуджак“.

След присъединяването на България към ЕС на 01.01.2007 г. с три Решения на МС (№ 122/02.03.2007г.; № 661/16.10.2007г. и № 802/04.12.2007г.) са приети Списък на защитените зони /33/ за опазване на дивите птици и Списък на защитените зони за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна. Съгласно тези списъци на територията на Област Бургас изцяло или частично попадат 13 бр. защитени зони(33) за опазване на дивите птици и 28 бр. 33 за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна. Към днешна дата има издадени 11 заповеди за обявяване на 33 за опазване на дивите птици. В процес на обявяване са 33 за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна.

На територията на област Бургас са обявени 36 бр. вековни и забележителни дървета, които се опазват съгласно Закона за биологичното разнообразие.

Като заплаха за ландшафтната визия на Южното Черноморско крайбрежие, появила се през последните 5 години, можем да визираме опасността от създаването на един голям агломерат от свързване на населените места и курортни комплекси от к.к. „Елените“ – гр. Св. Влас – к.к. „Слънчев бряг“ – гр. Несебър – с. Равда – гр. Ахелой – гр. Поморие до кв. „Сарафово“ на гр.Бургас. Като друг недостатък на това обединение е плътното застрояване без наличие на свободни пространства. Като пример за лошо застрояване ще посочим вилната зона между гр. Несебър и с. Равда.

Във връзка с горното, предлагаме да се изгради стратегия за цялостната визия на Южното Черноморие, която, чрез ограничения в строителните параметри и изисквания за минимална свободна от застрояване площ от имота, да осигури наличие на достатъчно свободни пространства с подходящо озеленяване с дървесна и храстова растителност между основното и допълващото застрояване.

Като друга заплаха визираме липсата на охрана на защитени територии публична държавна собственост, които не са резервати и не са в правомощията на МОСВ.

В отразената информация в Областна стратегия за развитие на област Бургас (2005-2015г.) са допуснати неточности:

□ в последен абзац към т.2.4 на стр. 8 е записан растителен вид "червена сирина". Предполагаме, че става въпрос за вида червена смрика.

□ в четвърти абзац от т. 8.2 на стр. 119 е записано, че "Като защитени видове на територията на Бургаска област са обявени . и над 800 вида дървета". На цялата територия на страната могат да бъдат срещнати около 430 вида дървета и храсти.

IV. С превантивна дейност се въвежда принципът на устойчиво развитие. Всички процедури по глава шеста от Закона за опазване на околната среда се извършват на етапа на изготвянето на проектите, плановете, програмите и инвестиционните предложения. Целта е в най-ранен етап да се определи степента на въздействие за опазване здравето на населението и компонентите и факторите на околната среда от замърсяване и увреждане, а също така и запазване на биологичното разнообразие и целостта на защитените зони от мрежата Натура 2000. Превантивният контрол се извършва по документи и при проверка на място.

Анализът, направен на дейността на отдел "ОВОС, Превантивна дейност и комплексни разрешителни" през отчетния период на 2010 г. спрямо 2009 г. показва, че е нараснал делът на инвестиционни инициативи на територията, контролирана от РИОСВ – Бургас и най – вече на процедури за изграждане на съоръжения за производство на енергия от възобновяеми източници.

Силните страни съответстват на стратегическите цели заложи в Закона за опазване на околната среда и Закона за биологичното разнообразие – превантивен контрол на инвестиционните предложения на най-ранен етап от тяхното одобряване.

Слаби страни – в някои от случаите невъзможността на възложителите да представят достатъчно пълна и подробна информация за предвидените от

тях инвестиционни предложения, тъй като са на много ранен етап от инвестиционния процес.

V. Съществуващите депа за твърди битови отпадъци са недостатъчни, не отговарят на изискванията.

Обезвреждане на отпадъците от общините на територията на Бургаска област, съгласно Националната програма за управление на дейностите по отпадъците следва да се извършва за регион Бургас с регионално депо Братово, регион Созопол с регионално депо Созопол, регионално депо за отпадъците от община Малко Търново.

За да се гарантира устойчиво развитие на управлението на твърди отпадъци в региона на Бургас се предвиждат: регионално депо, разположено в Братово с допълнителни съоръжения: компостиране на биоразградими отпадъци; локална станция за пречистване на инфилтратата и отпадъчните води; колекторна система и инсталация за оползотворяване на биогаза; рециклиране на отпадъци от строителна и строително-ремонтна дейност и едрогабаритни отпадъци, сортиране и кондициониране на разделно събрани отпадъци (съоръжение за възстановяване на материали – СВМ) от опаковки от общините Бургас, Камено и Средец; Оптимизация на транспортирането, чрез изграждане на претоварни станции за отпадъци (ПСО) в Карнобат и Несебър, ПСО Несебър ще обслужва общини Несебър и Поморие. На площадката ще се изградят съоръжения за третиране на отделно събраните отпадъци от опаковки и биоразградими отпадъци.

ПСО Карнобат, обслужваща общини Карнобат и Сунгурларе с компостиращо и пакетиращо съоръжение.

Закриването на старите депа (9 площадки в общините: Айтос, Бургас (депото в Братово, което се експлоатира понастоящем), Камено, Карнобат, Несебър, Поморие, Руен, Средец, Сунгурларе)

Оползотворяване (възстановяване) на рециклируемите фракции от отпадъците чрез съоръжения за възстановяване на рециклируемите отпадъци, третиране на строителни отпадъци.

Разработване на нови и оптимизиране на съществуващите общински системи за събиране и временно съхранение на битовите отпадъци, разделно събиране и третиране на отпадъци от опаковки, както и

биоразградимите и опасните отпадъци от домакинствата и строителни отпадъци.

За регион Созопол – елемент от регионалната схема за третиране на отпадъците за общините Приморско и Царево, поради отдалечеността им от регионалното депо, съответно на 35 и 40 км, е изградената претоварна станция. Последната се намира в района на досега действащото депо Китен. Пресованите в нея отпадъци от двете общини (Приморско и Царево) трябва да се извозват до регионалното депо. До момента това не се изпълнява, поради неизградени пътни връзки – рехабилитация на пътя Равадиново – Веселие, реконструкция и модернизация на пътен възел Китен и местен път до регионалното депо. За тези пътни връзки са осигурени бюджетни средства – включени са списъка на екологичните обекти. Пред завършване е работата по рехабилитация на пътя Равадиново – Веселие, проведена е обществена поръчка и предстои започване на строителството на пътен възел Китен и нерешено остава изграждането само на местния път. За довършването му са необходими още около 2 млн. лв., които засега не са осигурени.

За регион Малко Търново се предвижда в новото депо, освен две клетки за ТБО, да се изгради и една клетка за строителни отпадъци. Ще се извършва и сепариране за отделяне преди депониране на рециклируемите компоненти. На депото ще се изградят контролно-приемателен пункт (КПП), снабден с електронен кантар и компютър със съответния софтуер, административно – битова сграда, гараж за транспортните машини, обслужващи депото и ремонтна работилница за тях, стопанска сграда-склад за временно съхранение на рециклируеми отпадъци, и площадка за сепарирането им, автомивка, паркинг, пречиствателна станция за отпадъчни води, главна помпена станция за инфилтрирали води от депото.

Основни фактори при планирането на сроковете за закриване на нерегламентираните сметища са наличието на действащо депо /общинско, регионално/ за битови отпадъци и въведена система за организирано събиране и транспортиране на битовите отпадъци. Закриването на нерегламентираните сметища трябва да се извършва при спазване на принципа за ограничаване на риска за човешкото здраве и вредното въздействие на отпадъците върху околната среда. За почистване и

рекултивация на нерегламентираните сметища са отговорни Общинските администрации.

В съответствие с Програмата за прилагане на Директива 1999/31/ЕС за депонирането на отпадъците се предвижда, освен почистването на всички съществуващи незаконни сметища за битови отпадъци и след въвеждането в експлоатация на регионалните депа – закриване на съществуващите общински депа за битови отпадъци, които не отговарят на нормативните изисквания. Средствата за закриване на общински депа за битови отпадъци ще бъдат осигурени по Оперативна програма "Околна среда" и държавния бюджет.

Общините с реализирани и действащи системи за разделно събиране на отпадъци от опаковки са Община Бургас, община Несебър и община Средец.

Общини с въведени, но недействащи системи за разделно събиране на отпадъци от опаковки /PCOO/ са община Карнобат, където е въведена системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки по договор с „Реко Пак“ АД. Констатирана е неефективност поради липса на площадка за предварително третиране на отпадъците от системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки и съоръжение за сепариране на територията на Общината. От началото на м. ноември „Реко Пак“ АД е започнала изземване на разставените съдове от различни точки на гр. Карнобат.

За Община Созопол остава въведена системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки /PCOO/ по договор с „Реко Пак“ АД. По същия начин системата е неефективна, тъй като липсва площадка за последващо третиране на отпадъците от системата за разделно събиране на отпадъците от опаковки на територията на Община Созопол.

В Община Приморско е въведена е система за PCOO съгласно сключен договор с "Екоресурс България" АД. Разставени по точки са съдове в гр. Приморско и гр. Китен. Предстои разставяне на съдове за PCOO и в други населени места от Общината. Липсва площадка за последващо третиране на отпадъците от системата за разделно събиране на отпадъците от опаковки на територията на Община Приморско.

Общини, които нямат, но са предприели стъпки за въвеждане на системи за разделно събиране на отпадъци от опаковки са Айтос, Камено, Поморие, Руен.

Общини, които нямат и не са предприели стъпки за въвеждане на системи за разделно събиране на отпадъци от опаковки са Малко Търново и Царево.

Приложение 8 Справка от Областна служба по земеделие - Бургас

Селско стопанство в т.ч. хидромелиорации

Земеделието традиционно е един от най-важните сектори на българската икономика. Независимо от всичките проблеми и противоречия в неговото развитие след 1990 г. секторът си остава един от стълбовете на българския обществено-икономически живот.

От 2007 г. България и нейните земеделски производители са в коренно различна обстановка. България стана член на най-големият политически, социален и икономически съюз в света – ЕС. Това определя и новите предизвикателства пред страната и нейния аграрен сектор. Ако до 2007г. основните фактори за развитие за земеделието бяха вътрешни след приемането ни в ЕС не по-малко важно въздействие върху развитието на българския аграрен сектор оказват и външните фактори.

Аграрният сектор в световен мащаб е изправен пред редица предизвикателства :

- **климатичните промени,**
- **околна среда,**
- **икономика и търговия,**
- **нехранителни енергийни ресурси,**
- **социалните и демографски промени,**
- **здраве,**
- **селска икономика и регионално развитие,**
- **наука и технологии.**

Освен тези общи предизвикателства, пред нас стои и задачата за промяна на механизмите на функциониране и управление на обществото и икономиката като член на ЕС и в частност на механизмите за въздействие върху земеделския сектор, а именно прилагане на ОСП. Земеделските производители получават средства не за увеличаване на производството, а за поддържане на дохода като трябва да спазват стриктно стандартите за околната среда, безопасност на храните, здравето и благосъстоянието на животните. Различните мерки на ОСП оказват и различно влияние върху земеделието. Част от тях като намаляване на митнически бариери и експортни субсидии влияят пряко върху обема на земеделското производство, докато преките субсидии се предполага, че ще оказват по съществено влияние върху доходите на земеделските производители. Промените в ОСП показват, че значението на земеделието ще намалява по отношение на трудовата заетост не само в национален мащаб, но и в селските региони, а ще се увеличава по отношение използването на земята и опазване на околната среда.

Така можем да обобщим, че върху развитието на българското земеделие след 2007 оказват влияние три основни групи фактори:

- **състоянието на сектора и протичащите в него процеси;**
- **тенденциите в развитието на световното и европейското земеделие;**
- **проблемите при въвеждане и овладяване на новите механизми на управление и регулиране на сектора, т.е. прилагане на ОСП.**

Основната цел за земеделието в област Бургас трябва да бъде увеличаването на неговата ефективност и възстановяване на производството в неговите традиционни сектори.

В Бургаска област има обективни предпоставки за развитие на високопродуктивно и конкурентно производство от зърнено-житни, технически, фуражни култури и трайни насаждения, по-важните от които са:

- Богат агроекологичен потенциал, който позволява висока степен на реализация на продуктивните възможности на новите сортове зърненожитни и технически култури.
- Завършен етап на аграрната реформа, включващ възстановена собственост на земята и утвърдени нови субекти на стопанисване на земята.
- Благоприятна инфраструктура за развитие на експортно ориентирано производство от разнообразни култури, включваща: най-големия и модерен пристанищен комплекс в България и изградена система на железопътен и автомобилен транспорт.
- Изградена система за научно обслужване и консултантска дейност – Институт по Земеделие гр.Карнобат, Опитни станции по земеделие – гр.Поморие и гр.Средец
- Кадрови потенциал от специалисти и мениджъри, ръководители на производствени, обслужващи и търговски агрофирми с традиции и опит в аграрното производство и висококвалифицирани изпълнителски кадри, както и нужният административен капацитет.
- Наличие на водни ресурси, с които при възстановяване на съществуващите напоителни системи могат да се напояват големи площи със зеленчуци, трайни насаждения и др.
- Наличие на преработваща промишленост - зърнобази, мелнични комбинати и предприятия, фуражни цехове и крупни животновъдни комплекси за изкупуване, преработка и консумация на място на голяма част от производствената земеделска продукция.
- Наличие на развит туризъм в областта /традиционен, екологичен, селски, винен/, за нуждите на който трябва да се осигурят качествени плодове и зеленчуци, грозде, вино, и др. хранителни продукти, които да са приоритет и запазена марка за региона.

Изводи :

- Засилва се процесът на създаване на едностранчива продуктова структура. Зърнените и маслодайните култури заемат най-голям относителен дял, следват ги трайните насаждения. Безспорно условията на областта са подходящи за тези групи култури, но явно е налице и прекалена специализация на страната в посочените производства.
- Липсата на сериозен прогрес в земеделието може да се счита че се дължи както на съществуващите сериозни структурни проблеми, така и на факта, че през последните години основното внимание беше съсредоточено в подготовката на сектора за присъединяването на страната към ЕС. Значителни усилия бяха съсредоточени към уеднаквяване на законодателството, изграждане на институции за прилагане на ОСП и др., а не в мерки за повишаване на ефективността на производството.
- Областта е с много благоприятни природно-климатични условия, но намалява производството на плодове и зеленчуци, които са традиционни за региона. За зеленчукопроизводството е характерно

и голямо вариране на добивите при произвежданата продукция, което показва осъществяването на екстензивно производство. Вследствие на това областта не може да задоволи потребностите си от продукти като плодове и зеленчуци за прясна консумация, на които традиционно е била голям производител и износител.

- Не са особено благоприятни тенденциите и в един от секторите, в които областта има големи традиции и завоювани позиции - лозарството. Като се има пред вид бавното увеличаване на лозовите насаждения поради технологическите особености на производството, както и разпокъсаността на земята, възпрепятстваща създаването на по-големи по размери лозови масиви, трябва да се обърне повече внимание на сектора.
- Развитието на земеделието в областта трябва да продължи в положителна посока, която позволява да се използват максимално природните и географски дадености, както и да осигурява стабилен поминък и постоянен доход на населението в селските райони.

Тенденциите през последните години поставят на преден план целите за безопасните храни, за прилагането на технологии, щадящи природните ресурси. Общата селскостопанска политика, която следва ЕС, стимулира повишаването на изискванията за спазване на добри земеделски практики, повишаване на екологичните изисквания и на стандартите за качеството и условията за производство. Развитието на земеделското производство не може да се разглежда откъснато от развитието на маркетинговите системи, на добре функциониращи пазарни структури, на ефективни канали за доставка на суровини и средства за производство. Това не може да се създаде от самите производители. Това е задача на цялото ни общество и главно на държавните и общински органи. Осигуряването на професионални съвети за земеделските производители, изграждане и поддържане на ефективна система от пазарни институции и пазарна информация е това, което ще направи производителите по-малко подвластни на диктата на прекупвачи, търговци, преработватели и износители и по-равностойни партньори на своите европейски колеги.

Изграждането на система от борси и тържища, отчитайки спецификата във всеки един от регионите, областите и общините би могъл да бъде съществен фактор в този процес. Съществуващото неравновесие на пазарите се проявява в доминирането на търговци, преработватели и посредници от всякакъв род в отношенията им със земеделските производители. Българските земеделски производители трябва да изберат пътя на обединението в корпоративни структури за да се превърнат в равностойни участници на пазара.

Приспособяване на опитата на водещите страни-членки към българските условия и подпомагане на земеделските производители в сложния и труден процес на изграждане на тези структури, характерни за развитото земеделско производство трябва да бъде основна грижа на държавните институции.

Развитие на пазарите и пазарните перспективи на земеделските продукти

С влизането в ЕС българският пазар на земеделски продукти става част от общия европейски пазар и България прилага общите организации на пазарите задължителни за страните членки. Това допринася съществено за подобряване на ценовата трансформация между цените в ЕС и тези в България. Доколкото България е „малка страна“, тя не оказва сериозно влияние върху цените на

земеделските и хранителни продукти в ЕС, и ценовата трансформация е в посока на сближаване на цените в България с тези в останалите европейски страни. В този смисъл цените в европейските страни се явяват определящи за равнището на цените на земеделските продукти в България. Развитието на цените на земеделски и хранителни продукти от растениевъдството на общия европейски пазар е благоприятно за производителите на зърно и слънчоглед и неблагоприятно за производителите на тютюн. Постепенно премахване на млечните квоти ще доведе до намаляване на цените както на мляко, така и на масло. В допълнение трябва да се отбележи и факта, че поради повишението на цените на зърното разходите за отглеждане на животните ще се увеличат значително, което допълнително ще окаже неблагоприятно въздействие производителите на животинска продукция.

Поземлени ресурси

Стопанствата се диференцират в две различаващи се групи от много на брой малки стопанства, обработващи парцели с малки размери и малко на брой големи частни земеделски структури, при които обработваемата земя е с относително с много по-големи размери. Разпокъсаността на земята и относително малките по размер обработваеми парцели затрудняват развитието на модерно и ефективно земеделие, като едновременно с това създават големи трудности пред дългосрочните инвестиции в отрасъла, влияят върху почвеното плодородие. Увеличават се земеделските площи, ползвани под наем и аренда, намаляват нерегламентирано ползваните имоти, което е свързано с кандидатстването на земеделските стопани за подпомагане от селскостопанските фондове на Европейския съюз. Предоставянето на земя под наем продължава да бъде приоритетно предпочитание за разпореждане със земята от страна на собствениците. Към настоящия момент интересът за подобряване на структурата на стопанствата чрез уедряване на земята не е достатъчно голям поради изискваното съгласие от множество собственици. Поради тази причина в настоящия момент са необходими допълнителни стимули и предпоставки за земеделските стопани с цел комасиране на земеделските земи и достигане на по-високи средни размери на използваната земеделска площ, каквито са в повечето страни на ЕС. Пазарът на земя е динамичен и активен, което е в следствие на присъединяването ни към ЕС и свързаните с него възможности за възползване от прилагането на ОСП по отношение на директните плащания на единица площ.

Трудови ресурси

Тенденцията за броя на работната ръка в земеделието е низходяща. Особеностите на земеделското производство, относително ниските доходи и неблагоприятните условия на труд, както и условия на живот в селските райони, не насърчават младите хора да се заемат със земеделска дейност. Мнозинството от хората, заети в селското стопанство, нямат специализирана квалификация /образование в областта на земеделието и в областта на управлението./ Това показва, че нашето земеделие се оформя като монокултурно и специализирано в износ само на няколко продукта. За да се осъществи ефективно производство, наличните ресурси трябва да се съчетаят в конкретни организационни форми. Липсата на достатъчен брой големи стопанства (изключение правят единствено производителите на зърнени култури, някои птицевъди и свиневъди) създават сериозни затруднения и на преработвателните предприятия, които не могат да

реализират напълно потенциално високата си конкурентоспособност поради силното раздробяване на земеделието и увеличените разходи за доставка на качествена суровина за преработка.

Растениевъдство

Основните видове отглеждани култури на територията на област Бургас са зърнено-житни / мека и твърда пшеница, ечемик, царевица, ръж, трикале, царевица за зърно, овес/; технически култури / от маслодайните : маслодаен слънчоглед, маслодайна рапица/, тютюн; трайни насаждения /лозя и овощни видове/; ягодоплодни, зеленчукови култури, фуражни култури /люцерна, царевица за силаж, различни смески/, медицински и ароматни култури /кориандър, лавандула, различни видове билки/. Определящ фактор за успеха на производството от основните култури при полското производство са климатичните фактори всяка година, както и извеждането на основните технологични мероприятия в оптималните срокове. Трайното пролетно засушаване регистрирано в района през последните години и основно дефицитът на влага през време на вегетацията нарушава нормалното протичане на физиологичните процеси при основните култури. Климатичните условия са определящи при избора на земеделските производители за вида и площите на засяваните култури, както и мястото им в сеитбооборота.

Площ на основните видове култури за областта :

Култура	Заети площи, 2007 г.	Заети площи, 2008г.	Заети площи, 2009г.
пшеница	625 212	644 074	639 915
ечемик	176 809	243 251	260 516
ръж	2 100	8 230	5 275
трикале	2 260	2 301	3 350
рапица	14 403	32 442	43 000
прол.ечемик	25 158	18 140	7 370
масл.слънчоглед	338 928	279 032	269 489
царевица зърно	16 405	9 810	4 984
лозя винени плододаващи	97 554	96 223,6	95 450,6
лозя десертни плододаващи	5 791,5	5 571,5	5 541,5
Череша плододаващи	6 579,8	9 548,2	11 090,2
Праскови плододаващи	3 083	3 041,2	3 550,2
Сливи плододаващи	1 656	1 605	1 592
Ябълки плододаващи	3 581,3	3 941,3	3 338,3
тютюн	5 732	4 891	4 730

Лозарство

Лозарството в България е важен, структуроопределящ подотрасъл на националната икономика. При очертаване на стратегията на лозарството водеща е ролята на сорта като средство за производство. При специализацията на един или друг район по отношение на лозарството се имат в предвид многогодишните наблюдения за влиянието на климатичните фактори и почвата върху растежа и плододаването на различните сортове лози, както и количеството, и качеството на получената продукция. Съобразяването с тези фактори е част от програмите при създаването на нови лозови насаждения.

Лозарството в Бургаска област има вековни традиции. Резултати и изводи от проведени агроклиматични проучвания за Източния лозарски район на България показват, че е подходящ за развитието на лозата. В него са установени няколко микрорайони със специфични микроклиматични особености, които дават своето отражение върху качеството на гроздовите реколти. В Бургаска област са обособени следните микрорайони:

1. Микрорайона на Южното Черноморие - включва землищата на общините Несебър, Поморие и Бургас.
2. Просенишка долина- обхваща землищата на общините Руен и Айтос.
3. Сунгурларска долина – включва землищата на Сунгурларе и Славянци.
4. Странджа- обхваща землищата на общините Созопол, Царево и Средец.

Сортовата структура на лозята, в даден район и микрорайон, трябва да са съобразени с неговите почвено-климатични особености, и с изискванията за качеството на гроздето, според направлението за реализацията. Имайки в предвид тези изисквания, винаги при създаване на младо лозово насаждение следва да се съобразяваме с класификацията на винените сортове лози и лозовите подложки по лозарски райони.

Ценни за Бургаска област от белите винените сортове са: Мускат Отонел, Пино Шардоне, Совиньон блан, Димят и Юни блан, от червените- Мерло, Каберне Совиньон, Каберне фран, Мавруд, Пино ноар, Сира и др.

От десертните сортове интерес представляват ранните едроплодни и безсеменни като - Възторг, Наслада, Русалка 3, Кондарев и др.

Неблагоприятни условия за Бургаска област са понякога ниските зимни температури, които нанасят щети при незагрибното лозарство, а така също и засушаването през летните месеци, което се наблюдава през последните години с промяната на климата.

Все още затруднен е достъпът до кредити за създаването на нови лозови насаждения и производство на винено грозде. Наблюдава се също и:

1. Почти унищожена пепениерска база.
2. Липса на пазар на земята.
3. Труден достъп до кредити на земеделските производители.
4. Липса на сдружения между производителите в областта за защита на техните интереси.
5. Лоша възрастова структура- повече от 77,00% от лозовите насаждения в областта са над 20 години.

6. Сортовата структура изразена в съотношение бели винени сортове към червени е 53,37% : 46,63% и в последните години става по-благоприятна за развитието на сектора.
7. Голямо участие на винени сортове с недобро пазарно ориентиране.
8. Не много високо ниво на агротехника при отглеждането на лозовата култура.
9. Ниски добиви, а не рядко и лошо качество на виненото грозде.

Площта на винените лозя в областта по лозарски регистър е 11592,9ха., от които около 8000ха се реколтират.

Възрастова структура

Млади лозя, създадени през последните 5-7 години	-1700ха-	14,66%
Лозя на възраст от 10 до 15г	- 400ха-	3,45%
от 15 до 20г	-500ха -	4,32%
от 20 до 25г	-2800ха -	24,15%
над 25г	-6192,9ха	-53,42%

Сортова структура

По площта на своето разпространение винените сортове лози в областта се разпределят както следва:

Памид	-1256,7ха -	10.84%
Мискет червен	-1405,8ха -	12.12%
Ркацители	- 605,6ха -	5.22%
Димят	- 2005,9ха -	17.30%
Мерло	- 935,1ха -	8.06%
Мискет Отонел	- 1466,3ха -	12.65%
Юни блан	- 835,3ха -	7.20
Каберне Совиньон	- 1230,4ха -	10.61%
Пино Шардоне	- 694,30ха-	6,00%
Др. сортове	- 1157,5ха -	10,00%

Десертните лозя на територията на областта са: 627,2ха.

Националната програма за развитие на лозаро-винарския сектор се прилага като финансов инструмент в България за периода 2009- 2014г. Тя дава възможност на гроздопроизводителите да презасадат своите лозови насаждения с нови сортове, да увеличат броя на лозите в ха, да променят формиранката, както и да усъвършенстват технологията на отглеждане. Във връзка с нея през 2009г. са приети 17бр. планове по мярката „Преструстуриране и конверсия на винени лозя“ за 483,27ха. Изграждат се предимно огради и хидромелиоративни съоръжения. Извършва се също и презасаждане на лозови насаждения.

Трайни насаждения

Трайните овощни видове са традиционно застъпени в производствения сектор на областта. Специфичните особености на овощните насаждения, периода на експлоатация и продуктивното им използване се благоприятства от природно климатичните дадености на региона. През последните пет години, благодарение на възможностите за подпомагане по различни програми, започна постепенно възстановяване на възрастовата им структура и създаването на нови насаждения предимно от костилкови видове /череша, праскови, сливи/ и

черупкови видове /бадеми, лешници, орехи/ и в по-малка степен от семкови видове / ябълки, круши/. С най-голям дял са черешите. Площта на плододаващите черешови насаждения на територията на областта бележи трайна тенденция към увеличение за сравняваният период. Новосъздадените насаждения в областта вече влизат в плододаване и производството на плодова продукция от череша се увеличава. Площта на плододаващите праскови също се е увеличила, вследствие на новосъздадените трайни насаждения. Младите овощни насаждения в областта се създават от перспективни родовити сортове и за тях се полагат всички необходими грижи, което се отразява и на получените добиви.

Сектор зеленчукопроизводство

Областта е с много благоприятни природно-климатични условия, но производството и на зеленчуци намалява. Зеленчукопроизводството е най-интензивният отрасъл на растениевъдството, в който не се изискват дълготрайни инвестиции, вложените средства се възстановяват бързо и се осигурява алтернативна заетост на населението. Основните отглеждани култури са домати, краставици, пипер, картофи, дини, пъпеши, зеле, листни и луковични зеленчуци. Проблем е, че по-мащабно производство се извършва при наличие на водни ресурси за напояване и достатъчно работна ръка, понеже повечето операции са предимно ръчни. Основната част от произведената продукция се използва за задоволяване нуждите на населението и пазара от пресни зеленчуци, както и на туристическият поток през време на активния сезон. За зеленчукопроизводството е характерно и голямо вариране на добивите при произвежданата продукция, което показва осъществяването на екстензивно и примитивно производство. Отрицателно въздействие оказва и ниската квалификация на заетите в подсектора, както и липсата на механизация, хладилна складова база, мрежа от борси и тържища. Вследствие на това областта не може да задоволи потребностите си от продукти като домати, дини и пъпеши и др., на които традиционно е била голям производител и износител. Това налага разширяване и доразвиване на това производство, като се използват наличните ресурси /почви, климат, слънчево греене/ и се развива в посока ранно и средно ранно полско производство, като се стимулира и оранжерийното производство, осигуряващо продукция в периодите на най-голямо търсене / извънсезонно/. В областта има добри условия и за развитието и на биологично производство на зеленчуци, предназначено за нуждите на курортните комплекси и по-взискателните потребители.

Сектор тютюн

Производството на ориенталски тютюн дава възможност за пълноценно използване на бедните почви в региона, непригодни за отглеждане на други култури, както и решава проблемите със заетостта и доходите на населението от планинските и полупланински райони. Опитите за алтернативно земеделие в основните тютюнопроизводителни райони в предприєдинителния период показват, че няма земеделска култура, която да замести тютюна със същата трудова ангажираност и доходност. От наличните данни по години е видно, че площите заети с ориенталски тютюн на територията на област Бургас бележат намаление за последните пет години. Макар, че това е традиционно производство за района се наблюдава отлив, поради факта че отрасъла няма да се субсидира след 2009г.

Общите очаквания са за намаление на производството, освен ако преработвателите не възприемат линия на покачване на изкупните цени.

Тютюнопроизводителите могат да се регистрират по реда на Наредба №3, като им се дава възможност да ползват всички привилегии на регистрираните земеделски производители – безплатни консултации, данъчни облекчения, възможност за консултиране и кандидатстване по проекти за подпомагане от ПРСР.

Глобалната стагнация в бранша неизбежно ще засегне и България. Прогнозите са ЕС да преустанови изцяло развитието на този отрасъл. Южните и източните държави-членки, които са основните производителки натютюн в ЕС, призовават за продължаването на помощта за производителите на суров тютюн по икономически, социални и екологични причини, изтъквайки, че не съществува алтернатива за производството на тютюн в засегнатите региони. Северните държави-членки от своя страна настояват, че подпомагането на тютюнопроизводството е в пълно противоречие с целите на ЕС в областта на общественото здраве. Те подкрепят продължаването на фонд "Тютюн", но не и на помощите за производството на суров тютюн.

Механизация в земеделието

Определящ фактор за конкуретоспособността на едно земеделско стопанство е енергоосигуреността със земеделска техника и нейното ефективно използване. Този показател може да бъде използван при сравняване на инвестиционната политика и състоянието на селското стопанство у нас и страните-членки на ЕС.

Много земеделски производители от областта се възползваха от предоставените възможности за подпомагане на ПРСР предимно за закупуването на нова техника. Независимо от повишената инвестиционната активност в аграрния сектор на областта, технологичното равнище на производството си остава ниско. Това оказва влияние на производителността на труда, която в момента е около 3 пъти по-ниска от тази на останалите сектори на икономиката, а това е и причина и за ниските доходи в селското стопанство. Голяма част от техниката е все още морално и физически остаряла, а част от нея е напълно амортизирана. Въпреки усилията на земеделските производители темповете на обновяване на машинно-тракторният парк са бавни.

Ниската производителност в аграрния сектор е резултат от ниската степен на механизация, качеството на използвания посевен материал и селекционните практики, остарелият сграден фонд, липсата на специални площадки за съхранение на оборски тор, прилаганите остарели технологии и практики на отглеждане, съхранение след прибирането и др.

Животновъдство

Животновъдството в областта е почти изцяло концентрирано в частния сектор. Наблюдава се значително увеличение на професионалните животновъдни стопанства в сравнение с личните стопанства. Все по осезателно се наблюдава, как производители, преработватели и търговци, започват да прилагат механизмите и режимите на ОСП, като прилагат високоефективно, пазарно ориентирано, съобразено с околната среда производство. Продължава реструктурирането на производствения и преработвателен сектор, като се осигуряват оптимални условия за добив и преработка. Икономическата криза оказва влияние в животновъдството. През изминалата година се наблюдава спад

в изкупните цени на животинската продукция. Пазарът, сезонните промени в изкупните цени на животните и техните продукти, определят броя и породната структура на отглежданите животни. През периода 2007-2009г. се наблюдава тенденция на стабилизиране на броя на кравите в областта. Говедовъдството е основен подотрасъл, който осигурява най-голям дял от общото производство на мляко в областта. Производствената структурата на говедовъдството в областта през изминалата година не е достатъчно ефективна поради все още, високия процент на кравите, отглеждани в дребни, разпокъсани стопанства, които са губещи. Причините за това състояние са от най-различно естество-финансови, уменията на фермерите, наличие на пазар, цени на продукцията, площите за фуражи с които разполагат, комбинацията с други производства и др. Създаването и окрупняването на съвременни животновъдни ферми със собствено производство на фуражи изисква значителни капитали. Пазарът, сезонните промени в изкупните цени на животните и техните продукти определят броя и породната структура на отглежданите животни. Забелязва се тенденция на увеличение на броя на отглежданите крави от месодайно направление.

В областта контролът върху продуктивните качества в говедовъдството се извършва от 4 РАМП, които са оборудвани с необходимите транспортни средства, офиси и специалисти, като анализите на взетите проби се извършва в лабораторията в Стара Загора. Всеки контролиран производител на краве мляко получава ежемесечно на хартиен носител резултатите от пробите. През изминалата година, поради недостатъчната финансова осигуреност, асоциациите не извършиха, като цяло необходимия контрол.

През периода 2007-2009г. се наблюдава стабилизиране и увеличение на броя и продуктивността на отглежданите биволи в областта. Изградени са 2 сравнително уедрени биволоферми в с. Веселие с над 200 биволи и в с. Екзарх Антимово с над 100 биволи. В региона не е решен проблема с изкупуването и цената на биволското мляко. Решението на проблема е в пряка зависимост и лимитиращ фактор за увеличаването на броя на отглежданите биволи в областта. Стесненият вътрешен пазар доведе до значително спадане на цените на млякото. Въпреки, че биволите имат редица предимства, които в момента са изключително актуални /невзискателни към условията на отглеждане, оползотворяват много добре грубите и малоценните фуражи, устойчиви са на болеста "луда крава", млякото им е устойчиво на радиоактивно влияние и др./ в близко бъдеще няма да се изграждат съвременни едри биволоферми за интензивно производство. Основен дял от породния състав на биволите в областта заема породата Българска Мурра.

Благоприятните климатични условия в областта и особено в региона на Странджа създават предпоставка за голяма перспектива на развитие на овцевъдството като подотрасъл в сравнение с останалите подотрасли на животновъдството. Влияние оказва и широкият диапазон на продуктивните възможности на овцете, като биологичен вид и тяхната по-ниска възискателност към условията на отглеждане. Все още овцете се отглеждат в разпокъсани ферми по традиционния начин на отглеждане с много ниска производителност на труда, което се явява и основен недостатък и лимитиращ фактор за уедряване на фермите. Интересите на фермерите са насочени в отглеждане на овце от млечен тип. Този интерес е продиктуван от съществуващата конюнктура на цената на овчето мляко. Млечността играе основна роля, като динамичен фактор при формирането на дохода от млечния тип овце. Напоследък се наблюдава все по засилващ се интерес към овце от месодайно направление, особено към породите Ил дьо Франс и Мутон Шароле. Относителния дял на овцете от вълнодайно направление в областта рязко спада. През изминалата

година се наблюдава тенденция на стабилизиране и увеличение на броя на отглежданите овце майки.

Анализите от данните показват, че свиневъдството е водещо в структурата на месодобива в областта. Производството в този подотрасъл има силно изграден цикличен характер, което е в пряка зависимост от зърнопроизводството в областта и пазарната конюктура на свинското месо. Една от причините за по големия спад на броя на свинете майки е ограничаването на пасищното им отглеждане в областта. Друга основна причина са високите разходи за фураж и високата неефективност при използването на фуражите, което е лимитиращ фактор за нерентабилността в свиневъдството. Като се прибави и разпокъсаните малки, неефективни ферми, се получават резките спадове в свиневъдството. В областта са обособени само две големи ферми, в с. Крумово градище /репродуктор/ и в с. Зимен /угояване/.

В птицевъдството се наблюдава леко стабилизиране на броя на кокошките носачки и производството на яйца. Увеличава се броя на отглежданите бройлери в областта.

Броят на пчелните семейства бележи спад през изминалата година. Относително бързата възвращаемост на вложените средства, обуславят интерес към пчеларството и това определя тенденция на увеличение през следващия период.

На територията на областта има 6 одобрени изкупвачи на краве мляко. МПП в областта са : „Комплекстрой ЕООД“, „Вестер ООД“, ЕТ „Марси – Минчо Бакалов“, „Мегакомерс 2000“ООД,“, „Билдинг Зах“ ЕООД, ЕТ „Гана 99-Гана Сачанова“. През миналата година, отнето беше едно одобрение на изкупвач на краве мляко на ЕТ „Динадекс – ДН-76“ със Заповед на отнемане на одобрението РД 09-389/08.05.2009 г.

Месопреработвателни предприятия в областта са : „Кей Джи“ и „Хидропонт М „ ЕООД.

Прогноза за развитие на животновъдството и очаквана продуктивност

Състоянието и тенденциите, които се наблюдават през последните години, като цяло в животновъдството, предполагат удряване на фермите и намаление на техния брой. В говедовъдството ще се ускори процеса на отговарящите на изискванията за първа група ферми, все по- голям брой ферми, ще преминат в тази група. Производството и средната продуктивност, бележат тенденции към увеличение, като все повече ферми ще прилагат зоохигиенните и ветеринарните изисквания на европейското законодателство.

В областта има много благоприятни климатични условия, особено района на Странджа за развитие на овцевъдството. Като прибавим и традицията за отглеждане на овце в региона, това определя и тенденцията на увеличение на броя на отглежданите овце.

Броят на отглежданите кози е оптимален за региона и ще се запази и в бъдеще. Липсват традиции за промишлена основа на продукцията от козевъдството и то задоволява само потребностите на личното стопанство.

Свиневъдството ще продължава да има силно изразен цикличен характер. Тенденцията е към намаление на броя на малките ферми и личните стопанства.

Тенденциите на развитие на птицевъдството се определят от прилагането на европейските изисквания за качество, оптимално поддържане на микроклиматичните условия, балансирано хранене и използването на високопродуктивни хибриди. Новите производствени методи и концепции е

необходимо да се залагат и вписват в корпоративното управление на птицефермите.

Пчеларството ще продължава да се развива със същите темпове. Тенденциите са към запазване броят на отглежданите пчелни семейства.

Хидромелиорации

Хидромелиоративният фонд на територията на област Бургас се стопанисва от „Напоителни системи“ ЕАД и от общините. Учредените сдружения за напояване придобиват правото на ползване или на собственост върху част от обектите от хидромелиоративният фонд. „Напоителни системи“ ЕАД Клон Бургас упражнява дейността си на териториите на общините : Бургас, Поморие, Несебър, Приморско, Айтос, Камено, Карнобат и Сунгурларе. На територията на областта съществуват седем напоителни системи с обща напоявана площ **178 413 дка.**

№	НАИМЕНОВАНИЕ НА ПС	ОБЩИНА	ЗЕМЛИЩЕ	ВИД НА ПС
I	НС „Мандра „			
1	ПС Мандра	Камено	с.Черни връх	повдигателна
2	ПС Черни връх	Камено	с.Черни връх	повдигателна
3	ПС Полски извор	Камено	с.Полски извор	дъждувална
4	ДПС Равнец	Бургас	с.Равнец	дъждувална
II	НС „Новоселци“			
5	ПС Новоселци 2	Камено	с.Новоселци	повдигателна
6	ПС Тръстиково	Камено	с.Новоселци	дъждувална
III	НС „Трояново“			
7	ПС Трояново 1	Камено	с.Трояново	повдигателна
8	ПС Трояново 2	Камено	с.Трояново	повдигателна
IV	НС „Порой“			
9	ПС Порой	Несебър	с.Оризаре	повдигателна
10	ПС Тънково 1	Несебър	с.Равда	повдигателна
11	ПС Тънково 2	Поморие	с.Ахелой	дъждувална
12	ПС Тънково 3	Несебър	с.Тънково	дъждувална
13	ПС Оризаре 1	Несебър	с.Оризаре	дъждувална
14	ПС Оризаре 2	Несебър	с.Гильовци	дъждувална
15	ДПС Равда бракувана	Несебър	с.Равда	дъждувална
V	НС „Ахелой“			
16	ПС Ахелой 1	Поморие	с.Бата	повдигателна
17	ПС Ахелой 2	Поморие	с.Бата	дъждувална
18	ПС Ахелой 3	Поморие	с.Порой	дъждувална
VI	НС „Каябаш“			
19	ПС Градец	Котел	с.Градец	повдигателна

20	ПС Скала	Сунгурларе	с.Скала	дъждувална
VII	НС "Церковски"			
21	ПС Церковски 1	Карнобат	с.Венец	повдигателна

Деведесет процента от поливните площи на клона са помпени, което значително оскъпява водата за напояване, чиято себестойност е над продажната цена. Охраната на неработещите помпени станции допълнително утежнява себестойността на водата за напояване. През последните няколко години вследствие на раздробеността на земята, високата цена и липсата на поливни култури напояването рязко намалю. За 2007г. е извършено напояване върху **801 дка**, за 2008г. е извършено напояване върху **1 919 дка**, а за 2009 г. – върху **2 821 дка**.

Съотношението на поливните площи за последните три години може да се види от графичното изображение:

Като бъдещ приоритет на дейността на „Напоителни системи“ ЕАД Клон Бургас е заложено изграждането на малки напоителни полета с ниска себестойност с цел намаляване на разходите за експлоатация и възраждане на напояването в областта. Вече са проведени няколко работни срещи в тази връзка и се работи по два проекта за капково напояване на лозя в районите на Сунгурларе и Поморие.

Основната дейност на клона се извършва върху голяма територия и множество изградени съоръжения за предпазване от вредното въздействие на високи води. „Напоителни системи“ ЕАД Клон Бургас стопанисва **13 броя** отводнителни полета с обща отводнявана площ **119 184 дка**, а именно :

№	Наименование на системата и полето	Мощност	Гравитачно	помпено	комбинирено	Открити канали	Закрити канали	Дренажни жили
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Димчево	2 687		2 687		13 185		
2	Дяволско блато	6 084	3 014	3 070		22 786		
3	Новоселци	9 382		9 382		60 709		
4	Отводняване р.Айтоска	16 294	16 294			36 691	33534	339 284
5	Несебърско блато	11 423		11 423		43 741	31155	184 126
6	Гълъбец	6 031		6 031		21 776		1 106
7	Оризаре	2 650	2 650			6 985	4105	17 560
8	Пасището	2 530	2 530			5 084	5616	57 799
9	Отводняване р.Бяла	650	650			1 765	1585	14 495
10	Карнобатска низина	13 526	13 526			10 006	54782	349 677
11	Сунгурларе	24 927	24 927			7 895	70469	504 723
12	Стралджанско блато	5 000	5 000			13 983	3830	12 473
13	Соколово	18000	18000			77517		
	ОБЩО	119 184	86 591	32 593		322 123	205 076	1 481 243

Отводнителните помпени станции се поддържат в отлично състояние и за последните три години няма възражения от земеделските производители. „Напоителни системи“ ЕАД Клон Бургас стопанисва и **12 броя** корекции на реки с обща дължина 248,129 км. Хидромелиоративният фонд на територията на Бургаска област се стопанисва от "Напоителни системи" ЕАД, клон Бургас и от общините като правоприменици на прекратените организации по §12 от Преходните и заключителни разпоредби на Закона за собствеността и ползването на земеделските земи. В процес на учредяване са сдружения за напояване, които след регистрацията си ще придобият право на ползване или право на собственост върху част от обектите от хидромелиоративния фонд.

Обектите от незавършено строителство са общо 4 бр.:

1. Язовир "Раков дол" от НС "Мандра"
2. Хидротехнически център гр.Бургас – кухненски блок
3. Деривационен канал М-2-1-1 от НС "Мандра"
4. Селскостопанско водоснабдяване на с.Синеморец – II етап.

Основните стъпки, по които трябва да се върви за създаване на модерно земеделие са свързани с напоителните системи:

1. Предаване на разпределителната мрежа на сдруженията за напояване за ползване и стопанисване;
2. Преоценка и закриване на съществуващия хидромелиоративен фонд с доказана икономическа неефективност;
3. Преустройство на напоителните системи, съобразно конкретните топографски условия;
4. Създаване на нова законова и нормативна база.

Основният проблем, който трябва да бъде решен е категоризацията на съществуващия хидромелиоративен фонд. Изграденият с държавни средства хидромелиоративен фонд условно след преоценка може да бъде разделен на **три категории**:

А. Икономически ефективен.

А-1. Икономически ефективен, ползван понастоящем - в него да попадат всички системи, в които разходите на вода за напояване са сравнително ниски и могат да бъдат покривани от продажбата ѝ. Това са гравитачни и нисконапорни системи, които могат да съществуват самостоятелно и именно за тях е целесъобразно да бъдат насочвани държавни инвестиции.

А-2. Системи с ниска себестойност, които не се използват в настоящия момент - през следващите години тези системи се очаква да бъдат активирани при благоприятна промяна на пазарните и икономически условия в страната. За този ХМФ следва да бъдат осигурени средства за опазване, съхраняване и консервиране.

Б. Икономически неефективен, но социално необходим.

Себестойността на водата в системите, попадащи в тази категория е много висока (водата се подава изключително с помпени станции на няколко нива). Сам по себе си този ХМФ не е рентабилен, но държавата по социални причини (за намаляване на безработицата и решаване на демографски и други проблеми) или стратегически интереси от отглеждането на определени култури може да реши да субсидира цената на водата за напояване.

В. Икономически и социално неефективен.

В тази категория попадат системи, които са:

- системи годни, но с много висока себестойност на водата за напояване, в които субсидирането се счита за неоправдано;
- напълно разрушени системи;
- частично разрушени системи, но с необходимост от много големи инвестиции за възстановяването им.

За тези напоителни системи или части от тях след съответна преоценка съществуват няколко възможности:

- изключване от активите на "Напоителни системи" ЕАД;
 - продажба на части;
 - демонтаж на машини и съоръжения, които не се ползват за резервни части или подмяна на амортизирани такива в икономически ефективните системи.
- Етапите, по които трябва да стане закриването на неефективните напоителни системи трябва да бъдат следните:

1. Оценка на разходите за доставка на вода;
2. Определяне на аграрикономическата и социално ефективност;
3. Вземане на решение за изпълнението му.

Мероприятията би трябвало да бъдат осъществени по две направления:

1. Реструктуриране на държавните организации, стопанисващи хидромелиоративния фонд;
2. Реструктуриране на поддържането и управлението на разпределителната мрежа.

Понастоящем дружеството, стопанисващо държавния ХМФ е клон на акционерно дружество "Напоителни системи" - София и няма икономическа и юридическа самостоятелност. Необходимо е да бъде изготвена цялостна програма за намаляване функциите на дружеството, като бъдат сведени до управлението на стратегическите за държавата обекти. Необходимо е изграждане на програма за възможността за отдаване на концесия на цели напоителни системи и обособяване на самостоятелни технологични единици при осъществяване на поливния процес.

Втората съществена част от реструктурирането е предаване на разпределителната мрежа на сдруженията за напояване. Създаването, регистрацията и поемането на вътрешно каналната мрежа е ключов момент от възстановяването на напояването в Бургаска област. Основните цели са да се ускори процеса на създаване и регистрация на нови сдружения за напояване, да се промени част от нормативната уредба, която да направи по-гъвкава и бърза процедурата по учредяването им. Там, където има условия и желание за обединяване на повече съществуващи сдружения за напояване в по-големи технологични формации да се работи за регистриране на обединени такива.

Приватизацията на ХМФ трябва да бъде разгледана в два аспекта:

- Приватизация на цялостни напоителни системи;
- Приватизация на отделни обособени части и терени.

Хидромелиоративните системи са комплекси, включващи язовир или водохващане, транспортна мрежа, състояща се от канали и тръбопроводи, помпени станции, разпределителни канали и тръбопроводи, по които водата достига до отделния стопанин. Този характер на линейност не позволява едно съоръжение, което обслужва много собственици да стане собственост на един отделен човек или на група хора. Това налага колективна приватизация и пътят, по който трябва да се върви е приватизация от всички водоползватели и собственици на поливна земя.

По отношение на втория начин за приватизация е необходимо да бъде изготвена програма за реда и начина на обособяването на части от напоителните системи, които могат да действат самостоятелно и не създават пречки по технологичния път на водата.

Световният опит в напояването показва, че ролята на държавата е да поддържа и субсидира този процес. В много развити страни (включително САЩ и Япония) напоителната мрежа е държавна. Без намеса от страна на държавата няма и не може да има сигурно и гарантирано производство. С оглед стратегическите интереси (за производство на определени култури) и решаването на социални проблеми (безработица, заетост и др.) държавата следва да субсидира и хидромелиоративните системи, в които цената на водата е непоносима за земеделските производители. За да могат да започнат работа сдруженията за напояване трябва да бъдат подпомагани по различните програми

на Държавен фонд "Земеделие". От страна на държавата трябва да бъдат осигурени средства за опазване, стопанисване на изградения ХМФ и не на последно място осигуряване на пазарни ниши за реализиране на произведената продукция.

Язовири, стопанисвани от общините

За язовирите, бивша собственост на прекратените организации по §12 от ПЗР на ЗСПЗЗ няма налична проектна и техническа документация. Има данни за **242 язовира**. Общинският хидромелиоративен фонд е в лошо техническо състояние. Подязовирните помпени станции, там където има такива са ограбени, напоителните канали и тръбната мрежа също са в много лошо техническо състояние и също са ограбени. Общинските власти не полагат достатъчно грижи и за самите язовири, като на повечето от тях преливниците не са почистени, основните изпускатели не са в изправност и се създават предпоставки за аварии при високи води в реките. Потенциалът на този хидромелиоративен фонд е огромен. С много по малко средства, отколкото за държавния хидромелиоративен фонд, могат да се възстановят частично или напълно напоителните полета, там където има желание от земеделските стопани да се занимават с поливно земеделие. Повечето напоителни полета са гравитачни или ниско-напорни, следователно и ниско енергоемки и разходите на земеделските стопани за напояване ще са по ниски.

III. Сдружения за напояване

Устройството и дейността на сдруженията за напояване са уредени със Закон за сдруженията за напояване /ДВ, бр. 34/06.04.2001 г./ Сдруженията за напояване са юридически лица по реда на Закона за сдруженията за напояване /ЗСН/. Те са доброволни органи с публичен характер, които чрез взаимопомощ и сътрудничество извършват дейности, свързани с напояване и отводняване на земеделските земи на територията на сдружението. Образуват се от физически и юридически лица, собственици и ползватели на земеделски земи, които отговарят на установени изисквания, т.е. представляват 50% плюс един от собствениците и ползвателите на територията на сдружението и притежават и ползват повече от 50% от земеделската земя на територията на сдружението. Това са доброволни организации, които извършват дейности, свързани с напояване и отводняване на земеделските земи на определена територия и имат следния предмет на дейност:

- експлоатация, поддържане и реконструкция на предадената им хидромелиоративна инфраструктура;
- изграждането на нови напоителни и отводнителни системи и съоръжения;
- доставяне и разпределяне на водата за напояване;
- отвеждане на излишните води от земеделските земи;
- изпълнение на агромелиоративни и агротехнически мероприятия за подобряване състоянието на земеделските земи;
- рибовъдство и развъждане на водоплаващи птици.

През периода 2002 - 2009 г. на територията на Бургаска област са регистрирани **8 сдружения за напояване** :

СН „СЪЕДИНЕНИЕ“

С. СЪДИЕВО, ОБЩ. АЙТОС
СН „ЗЛАТНА ПРАСКОВА“
С. ДРАГАНЦИ, ОБЩ. КАРНОБАТ
СН „КАМЧИЯ“
С. ПЛАНИНИЦА, ОБЩ. РУЕН
СН „ЗОРНИЦА“
С. ЗОРНИЦА, ОБЩ. СРЕДЕЦ
СН „МОМИНА ЦЪРКВА“
С. МОМИНА ЦЪРКВА, ОБЩ. СРЕДЕЦ
СН „РЪЖИЦА РАЗБОЙНА“
С. РАЗБОЙНА, ОБЩ. РУЕН
СН „ПРАВА РЕКА“
С. ГРОЗДЕН, ОБЩ. СУНГУРЛАРЕ
СН „ЯЗЛАТА“
С. НОВО ПАНИЧАРЕВО, ОБЩ. ПРИМОРСКО

Открита е процедура за учредяване на още едно СН.

Проблеми:

- слаба използваемост на поливните площи - около 9% за Бургаска област поради редица фактори: амортизирани и морално остарели напоителни системи; разрушени, ограбени или високоенергоемки помпени станции; непригодност на полетата за широкозахватната техника към настоящите условия;
- в болшинството от плановете за земеразделяне са допуснати фактически грешки при нанасянето на хидромелиоративните обекти, в т. ч. и линейни, не са отразени всички съоръжения и не са спазени нормативните изисквания за отреждане на сервитути към тях;
- липсва единен кадастър на хидромелиоративния фонд;
- средствата за поддръжката на ХМФ са недостатъчни;
- поради амортизациите на съоръженията има големи загуби на вода;
- не са достатъчно водомерните съоръжения и мобилните водомерни устройства;
- процедурата за учредяване на сдруженията за напояване и предаване на собствеността върху хидромелиоративните обекти е много продължителна;
- отказ на някои общински администрации да предадат собствеността върху хидромелиоративните обекти на територията на регистрирани сдружения за напояване.

V. Приоритети:

- инвестиране в работещия и годен хидромелиоративен фонд с най-голяма ефективност;
- стриктно контролиране използването на средствата, отпуснати от държавата за възлагане, проектиране, изграждане и реконструкция на хидромелиоративните обекти на територията на областта;
- оказване на техническа помощ за учредяване на сдружения за напояване като начало на смяната на собствеността в областта на напояването;

- участие в създаването на единен за страната кадастър на хидромелиоративните обекти, като бъдат включени и тези, собственост на общините;
- прехвърляне на общинския хидромелиоративен фонд към държавата за по добро стопанисване и поддръжка.

Негативното влияние на климатичните промени в България, с определени тенденции към затопляне и засушаване през последните две десетилетия, върху земеделското производство, вероятно ще продължи при още по-голяма интензивност през следващите години и налагат още от сега да се търсят и реализират адекватни решения и средства за промяна на цялостните технологии в земеделието (дати на сеитба, продължителност на вегетация, норми на торене, потребности и режими на напояване), които да бъдат съобразени с новите агроклиматични особености и потребностите на отглежданите в различните региони на страната земеделски култури. Безспорно е, че напояването представлява основен фактор и ефективно средство за ограничаване или предотвратяване на стресовото въздействие на засушаването върху земеделските култури и за гарантиране получаването на стабилна растениевъдна продукция през различните в климатично отношение години.